

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DEĞERLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

DEĞER EĞİTİMİNE YÖNELİK ETKİNLİKLERLE MATEMATİK ÖĞRETİMİ:
5.SINIF ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEDİNE AKYILDIZ

DANIŞMAN
PROF. DR. SEVGİ COŞKUN KESKİN

MAYIS 2022

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DEĞERLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

DEĞER EĞİTİMİNE YÖNELİK ETKİNLİKLERLE MATEMATİK ÖĞRETİMİ:
5.SINIF ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEDİNE AKYILDIZ

DANIŞMAN
PROF.DR. SEVGİ ÇOŞKUN KESKİN

MAYIS 2022

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Medine AKYILDIZ

ÖN SÖZ

Son yıllarda toplumda, her toplumun kendine özgü değerlerinin etkisi azalarak yitirilmekte ve olumsuz yönde bir değişim meydana gelmektedir. Toplumsal olarak gerçekleşen bu değişimle, eğitimle başa çıkabilme düşüncesi ise herkes tarafından kabul edilmektedir. Bu düşünce ise değerler eğitiminin gerekliliğini göstermektedir. Bu gereklilikte ise en büyük görev eğitimcilere düşmektedir. Eğitimciler, küçük yaşlardan itibaren eğitim alan çocuklara değerleri, sistemli ve verimli bir şekilde vererek değerler eğitimi gerçekleştirmelidirler. Bu eğitim bütün alanda eğitim veren eğitimciler tarafından yapılmalıdır. Matematik dersi, değerler eğitiminin verilmesi konusunda yer alması gereken bir alanlardan bir tanesidir. Bu çalışma da bu eğitime katkıda bulunmak amacıyla yazılmış bir çabanın ürünüdür.

Hayattaki en büyük şanslardan birincisi; iyi bir aileye sahip olmak, ikincisi de iyi öğretmenlere sahip olmaktır. Araştırma sürecinde tüm yoğunluğuna rağmen bilgisi, deneyimi ve sabrı ile çalışmamı titizlikle inceleyen, bana sonsuz destek olan değerler eğitimi anlamında bana çok şey kazandıran, yol gösteren sevgili hocam ve değerli danışmanım Prof. Dr. Sevgi COŞKUN KESKİN' e en içten duygularıyla teşekkür ederim. Ayrıca çalışma esnasında düşüncelerini paylaşan Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KIRTEL' e ve Dr. Öğr. Üyesi Nuray ÇALIŞKAN DEDEOĞLU'na ayrıca burada adını sayamadığım eğitim hayatımda bana yol gösteren bütün hocalarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Yaptığın işe iyi niyetle yaklaşarak en iyisini yap düsturıyla yetiştiren, her daim destekleyen, buralara gelmemde büyük emekleri olan annem, babam ve abilerime şükranlarımı sunuyorum. Tez çalışmasını yürüttüğüm öğrencilerime, çalışma süresince bana yardımcı olan okul idarecilerime ve öğretmen arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum. Tez çalışmasını yaparken benden desteğini esirgemeyen eşime ve çalışmamı yürütürken daha dünyaya gözünü açmamış bu süreçte bana arkadaşlık eden evladına sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

DEĞER EĞİTİMİNE YÖNELİK ETKİNLİKLERLE MATEMATİK ÖĞRETİMİ:

5. SINIF ÖRNEĞİ

Medine AKYILDIZ, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Sevgi COŞKUN KESKİN

Sakarya Üniversitesi, 2022

Bu araştırma, matematik dersi “Sayılar ve İşlemler” ve “Geometri ve Ölçme” öğrenme alanlarında yer alan 5.sınıf kazanımlarından oluşmaktadır. Değer ağırlıklı matematik öğretiminin nasıl ve hangi etkinliklerle yapılabileceği araştırma konusunu oluşturmaktadır. Bununla birlikte etkinliklerden elde edilen sonuçlara göre; matematik öğretimi sırasında hangi değerler ve becerilerin destekleneceğine dair; alana yönelik bir matematik ders uygulama örneği sunmak ve öneriler getirmek amaçlanmaktadır. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde değer eğitimiye dair etkinlik uygulamalarının olmaması, Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde; yardımlaşma, tarihsel mirasa duyarlılık, doğal çevreye duyarlılık, hayvanseverlik, temiz olma, kültürel mirasa saygı değerlerine ilişkin etkinlikler olmaması ve öğrencilerin bu değerlere ilişkin farkındalıklarının oluşmamasının nedenlerinden biri olmasından dolayı bu araştırma yapılmıştır. Araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılında 10 hafta boyunca, 8 etkinlik ile 5.sınıfta eğitim görmekte olan 12 erkek 8 kız toplamda 20 öğrenciyle yürütülmüştür. Araştırmada çalışma grubu belirlenirken kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseniyle yürütülen çalışmada veriler doküman(etkinlikler, video kayıtları diyaloglar vb.), görüşme, katılımcı gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşmeyle elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda yapılan etkinliklerle öğrencilerin, değer ağırlıklı matematik öğretimine dair olumlu düşüncelerde olduğu ve öğrencilerin değerlere dair farkındalıklarının oluştuğu görülmektedir. Uygulanan etkinlikler sonucunda öğrencilerin büyük bir kısmının hedeflenen kazanımlar ve eleştirel düşünme, problem çözme ilişkilendirme ve akıl yürütme, etkili iletişim, sosyal katılım, empati kurma, mekân, zaman ve kronolojiyi anlama becerilerine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca aile büyüklerine saygı, arkadaş sevgisi, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, dini günlere saygı, dini ve manevi unsurlara duyarlılık, doğal çevreye duyarlılık, doğa sevgisi, estetik duyarlılık, fedakârlık, hayvanseverlik, insana değer verme, israf etmeme, kültürel mirası korumaya duyarlılık, merhamet, milli ve

evrensel değerlere duyarlılık, müzikseverlik, paylaşma, sağlıklı olmaya önem verme, sanata saygı, saygı, sevgi, sorumluluk sahibi olma, tarihsel mirasa duyarlılık, toplumsal olaylara duyarlılık, Türk büyüklerine saygı, yardımlaşma değerleri araştırmanın bulguları gözlemlenmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda, eğitimcilere, değerler eğitimini etkinlik temelli yürütmeleri, öğrencilerin yaşlarına uygun matematik ders planları oluşturmaları; milli eğitim bakanlığına ise değer ağırlıklı matematik öğretiminin yapılabilmesi için ğretmen yeterlilik eğitimlerinin verilmesi nerileri verilebilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, değerler eğitimi, matematik ğretimi, değerler eğitimine yönelik etkinliklerle matematik ğretimi.

ABSTRACT

VALUES EDUCATION ORIENTED MATHS TEACHING: 5 th CLASS INSTANCE

Medine AKYILDIZ, Master Thesis,

Supervisor: Prof. Dr. Sevgi COŞKUN KESKİN

Sakarya University, 2022

This research consist of 5th class earnings in “Numbers and Operation” and “Geometry and Measurament” learning areas. Subject of this research is how and with which activities could be done in values education oriented maths teaching. Research aimed to present an example in practiceand offer suggestions about supporting values and skills according to activity results. This research made because 5th Class Math Lessons has no activity about solidarity, sensitivity of historical heritage, sensitivity to natural environment, animal philanthropy, respect for cultural heritage and keeping envionment clean, and the absence of activities lack of awareness about the values above. The research carried on for 10 weeks in 2021-2022 Academic Year with 8 activities over 12 boys and 8 girls at 5th Class. Easily accesible samples picked during the research. The data get through documents (activities, video records, dialogues ect.), meetings, participant observations, semi-structured interview and qualitative research method/activity method is used. The data obtained subjected to descriptative and content analysis. As a result of research it is observed students have positive thinking and started to raise awareness. As a result of activities it is observed a big part of students had targeted gains andand critical thinking, problem solving, attribution and reasoning, effective communication, social participation, empathizing, understanding space, time and chronology skills. Moreover respect for elders, love of friends, scientificy, diligence, solidarity, respect for religious days, sensivity to religious and spiritual elements, sensivity to natural environment, nature love, aesthetic sensivity, sacrifice, animal philanthropy, valuing people, not to waste, sensitivity to protecting cultural heritage, mercy, sensitivity to national and universal values, music love, share, care about being healthy respect for art, respect, love, taking responsibility, sensitivity to historical heritage, sensitivity to social events, respect to Turkish Elders are observed as a research finding. In line with research results, teachers could be recommended to go through with activities for values education and prepare age appropriate lesson plans and Ministry of Education could be recommended to set qualification training for teachers.

Keywords: Education, values education, maths education, values education oriented maths teaching with

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem durumu.....	2
1.2. Araştırmanın amacı ve önemi	3
1.3. Problem cümlesi ve alt problemler	4
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Tanımlar	5
BÖLÜM II.....	5
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Araştırmanın kuramsal çerçevesi.....	5
2.1.1. Değer kavramı ve değerlerin özellikleri	5
2.1.2. Değerlerin sınıflandırılması	7
2.1.3. Değerler eğitimi	7
2.1.4. Değerlerin eğitimi ve öğretiminin önemi	9
2.1.5. Değer eğitimi yaklaşımları	10
2.1.5.1. Değer gerçekleştirme	11
2.1.5.2. Karakter eğitimi.....	12
2.1.5.3. Vatandaşlık eğitimi.....	12
2.1.5.4. Ahlak eğitimi.....	13
2.1.6. Değerlerin doğrudan öğretimi: değerleri telkin etmek	13
2.1.6.1. Değerleri belirginleştirme yaklaşımı (açıklama).....	14
2.1.6.2. Değer analizi yaklaşımı	14
2.1.6.3. Bütüncül yaklaşım, Kohlberg'in adil topluluk okulları (ahlakî muhakeme)	15
2.1.6.4. Değerler eğitiminde gizilgüç: örtük programı	15

2.1.7. Genel eğitimsel değerler	16
2.2. Değerler eğitimine yönelik etkinliklerle matematik öğretimi	17
2.2.1. Matematik öğretimi	17
2.2.2. Matematik dersi öğretim programı.....	19
2.2.3. Matematik ve değerler	24
2.2.4. Matematik dersi öğretim programında değerler eğitimi.....	26
2.2.5. Problemler, problem çözme süreci ve genel eğitimsel değerler etkinlikleri ile matematik öğretimi	26
2.3. İlgili Araştırmalar.....	27
BÖLÜM III.....	32
YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırma modeli.....	32
3.1.1. Eylem araştırmasında araştırmacının rolü	34
3.1.2. Araştırmanın ortamı ve katılımcıların seçimi	35
3.2. Veri toplama araçları.....	36
3.3. Veri toplama süreci	37
3.3.1. Gözlem.....	37
3.3.2. Literatür taraması	38
3.3.3. Eylem planı ve etkinliklerin hazırlanması	38
3.3.4. Eylem planının uygulanması	41
3.3.5. Son uygulama.....	45
3.3.6. Geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları	45
3.4. Araştırma sürecinde karşılaşılan zorluklar	47
3.4.1. Verilerin işlenmeye hazırlanması.....	47
3.5. Verilerin analizi	48
3.5.1. Gözlemlerin analizi	49
3.5.2. Doküman (etkinlik formlarının) analizi.....	50
3.5.3. Görüşmelerin analizi	51
3.5.4. Değerlendirme kriterleri	52
BÖLÜM IV	53
BULGULAR	53
4.1. Etkinlik bağlamında elde edilen bulgular	53
4.1.1. Sayı ve şekil örüntüleri	53

4.1.1.1. Eşme kilimleri etkinliğine dair bulgular	54
4.1.2. Doğal sayılarla işlemler	60
4.1.2.1. Felçli hayvanların en yakın dostu agop usta etkinliğine dair bulgular	60
4.1.2.2. Bir bardak çorbayla gönülleri ısıtıyor etkinliğine dair bulgular	66
4.1.2.3. Temizlik işçisi cevaz amca etkinliğine dair bulgular	75
4.1.2.4. Üsküdar metrosundan piyano çalan baturay kartal etkinliğine dair bulgular	79
4.1.3. Çokgenler	88
4.1.3.1. Büyük ağa medresesi/amasya etkinliğine dair bulgular	88
4.1.4. Üçgenler ve dörtgenler	93
4.1.4.1. Dut ağacı etkinliğine dair bulgular	93
4.1.5. Zaman ölçme	97
4.1.5.1. Unutulmayan konya geleneği şivlilik etkinliğine dair bulgular	97
4.2. Bütüncül bir yaklaşımla elde edilen bulgular	101
4.3. Değer eğitimi odaklı derslere yönelik öğrenci görüşleri	107
BÖLÜM V	111
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	111
5.1. Sonuç	111
5.2. Tartışma	113
5.2.1. Sayılar ve işlemler öğrenme alanına dair tartışma	114
5.2.2. Geometri ve ölçme öğrenme alanına dair tartışma	117
5.2.3. Değer eğitimine yönelik yapılan matematik derslerinde sergilenen becerilere dair tartışma	118
5.3. Öneriler	119
5.3.1. Milli eğitim bakanlığına öneriler	119
5.3.2. Akademisyenlere öneriler	120
5.3.3. Öğretmenlere öneriler	120
KAYNAKÇA	121
EKLER	134

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Değer ağırlıklı matematik öğretimi süreci işlem zaman çizelgesi.....	40
Tablo 2. Etkinlik, amaç ve tarih tablosu	42
Tablo 3. Diyalog şeması.....	50
Tablo 4. Eşme kilimleri etkinliğindeki salt matematik sorularının analizi	54
Tablo 5. Bu kilimi dokuyan kişinin yerine kendinizi koyunuz. Hangi matematik bilgisine sahip olmanız gerekir? Sorusunun analizi.....	54
Tablo 6. Siz bu tür kilimleri gördüğünüzde ne düşünüyorsunuz? Sorusunun analizi	56
Tablo 7. Bu tür ata mirasları bize ulaşmasaydı ne olurdu? Sorusunun analizi	58
Tablo 8. Felçli hayvanların en yakın dostu Agop Usta etkinliği salt matematik sorularının analizi	60
Tablo 9. Agop Usta'nın, yürüteçleri satmak yerine hediye etmeyi tercih etmesinin sebebi ne olabilir? Sorusunun analizi	61
Tablo 10. Agop Usta'yı nasıl biri olarak tanımlarsınız? Sorusunun analizi	63
Tablo 11. Siz Agop Usta yerinde olsaydınız ne yapardınız? Sorusunun analizi.....	64
Tablo 12. Agop Usta hakkında neler düşündünüz? Sorusunun analizi	66
Tablo 13. “Bir bardak çorbayla gönülleri ısıtıyor” etkinliği salt matematik içeren soruların analizi	67
Tablo 14. Lokman Amca'nın para biriktirmek yerine bu yolu seçmesinin nedeni ne olabilir? Sorusunun analizi.....	67
Tablo 15. “Lokman Amca'yı nasıl biri olarak tanımlarsınız?” Sorusunun analizi	70
Tablo 16. “Lokman Amca'nın bu yardımı yapabilmesi için hangi becerilere ve değerlere sahip olması gerekir?” Sorusunun analizi	72
Tablo 17. Temizlik elçisi Cevat Amca etkinliği salt matematik sorularının analizi	75
Tablo 18. Plastik atıkları yere atmamak neden önemlidir? Sorusunun analizi	75
Tablo 19. Plastik atıkları geri dönüşümle tekrar kullanılır hâle getirmek hakkında ne düşünüyorsunuz?	76
Tablo 20. Üsküdar metrosunda piyano çalan Baturay Kartal etkinliğinde salt matematik sorularının analizi	80
Tablo 21. Dinlenmek yerine bu yolu seçmenin nedeni ne olabilir? Sorusunun analizi.....	80
Tablo 22. Baturay Kartal'ı nasıl biri olarak tanımlarsınız?.....	83
Tablo 23. Baturay Kartal'ın bu yardımı yapabilmesi için hangi değerlere ve becerilere sahip olmamız gerekir? Sorusunun analizi.....	85

Tablo 24. Büyük Ağa Medresesi etkinliği salt matematik sorularının analizi	88
Tablo 25. O dönemki mimarın matematik bilgisi hakkında ne düşünüyorsunuz? Sorusunun analizi	90
Tablo 26. O dönemde medresede eğitim alan bir öğrenci yerine kendinizi koyunuz. öğrendiğiniz matematik bilgileri ışığında bu medreseyi tanıtınız. Sorusunun analizi.....	91
Tablo 27. Bu tür bir restorasyon olmasaydı ne olurdu? Sorusunun analizi	92
Tablo 28. Dut ağacı etkinliği salt matematik sorularının analizi.....	94
Tablo 29. Çocukluğunuzun geçtiği yere döndüğünüzde değişen mekânlar karşısında neler hissederdiniz? Sorusunun analizi.....	95
Tablo 30. Yeşil alanlara bina yapılması konusunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Yorusunun analizi	96
Tablo 31. Unutulmayan konya geleneği şivlilik etkinliği salt matematik sorularının analizi	97
Tablo 32. Şivlilik geleneği, günümüze kadar devam etmeseydi ne olurdu? Sorusunun analizi	99
Tablo 33. Şivlilik geleneği gibi geleneklerimizin devam etmesi için neler yapmalıyız? Sorusunun analizi.....	100
Tablo 34. Uygulanan etkinliklere ait değer tablosu	102
Tablo 35. Uygulanan etkinliklere ait beceri değerlendirme tablosu	106

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Matematiksel değer	25
Şekil 2. Eylem araştırmasında sekiz basamak Bassey'e göre eylem araştırması	34
Şekil 3. Eylem planı	38
Şekil 4. Betimsel analizin aşamaları	48
Şekil 5. İçerik analizinin aşamaları.....	49
Şekil 6. Sorusunun analizi bu kilimi dokuyan kişinin yerine kendinizi koyunuz. bu kilimi dokuduktan 100 yıl sonra senin kilimini kullanan insanlar senin ve kilimin hakkında ne düşünebilirler?	56
Şekil 7. Kilimlerin günümüze ulaşması için neler yapılması gerekir? Sorusunun Analizi. 59	
Şekil 8. Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Satmayı mı yoksa hediye etmeyi mi? neden? Sorusunun analizi.....	62
Şekil 9. Siz de engelli hayvana sahip olduğunuzu ve Agop Usta'nın engelli hayvanınız için bir yürüteç hediye ettiğini düşünün. Ne hissederdiniz? Sorusunun analizi.....	65
Şekil 10. "Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Para biriktirmeyi mi yoksa yardım etmeyi mi? Neden?" Sorusunun analizi	69
Şekil 11. Siz Lokman Amca'nın yerinde olsanız ne yapardınız? Sorusunun analizi	71
Şekil 12. Bir gün sabah saatlerinde hastaneye aç karnına gittiğinin ve size çorba ikram edildiğini düşününüz. Ne hissederdiniz? Sorusunun analizi	73
Şekil 13. Çorbayı ikram eden amca hakkında neler düşünürdünüz? Sorusunun analizi	74
Şekil 14. 1000 yıl sonra toprakta ancak çözünen plastik atıkları yere atmayı mı geri dönüştürmeyi mi tercih ederdiniz? Neden? Sorusunun analizi	78
Şekil 15. Cevat Amca'nın sizin mahallenizde yaşadığını ve mahallenizi her gün temizleyerek güzelleştirdiğini düşününüz. Ne hissederdiniz? Sorusunun analizi.....	79
Şekil 16. Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Dinlenmeyi mi yoksa yardım etmeyi mi? Neden? Sorusunun analizi	82
Şekil 17. Siz Baturay Kartal yerinde olsanız ne yapardınız? Sorusunun analizi.....	84
Şekil 18. Kış mevsimi geldiği hâlde mont ve botunuzun olmadığını düşününüz. Ne hissederdiniz? Sorusunun analizi.....	86
Şekil 19. Size mont ve bot alan kişi hakkında neler düşünürdünüz? Sorusunun analizi	87
Şekil 20. Bu tür yapıların restorasyonu niçin gerekli? Sorusunun analizi	92
Şekil 21. Siz de yıllar sonra çocukluğunuzun geçtiği yere döndüğünüzde neler hissederdiniz? Sorusunun analizi.....	95

Şekil 22. Asırlardır bu geleneğin yaşatıldığı Konya’da yaşadığınızı düşününüz. Hiç tanımadığınız insanların kandilini kutlayıp size şekerleme vermesi karşısında ne hissederdiniz? Sorusunun analizi.....	98
Şekil 23. Siz de yetişkin olduğunuzu ve şivlilik dağıttığınızı düşündüğünüzde kapınıza gelen çocuklara neler demek isterdiniz? Sorusunun analizi.....	101
Şekil 24. “Değer ağırlıklı yapılan matematik derslerini nasıl buldunuz?” Sorusunun analizi	108
Şekil 25. “Değer ağırlıklı yapılan derslerde ne hissettiniz?” Sorusunun analizi.....	108
Şekil 26. “Değer ağırlıklı yapılan matematik derslerinde en çok ne hoşuna gitti? Neden?” Sorusunun analizi.....	109
Şekil 27. “Değer ağırlıklı yapılan matematik derslerine karşı duygu ve düşüncenizi bir şeye benzetecek olsanız neye benzetirdiniz? Neden?” Sorusunun analizi	110

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Diyalog şeması.....	53
------------------------------	----

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bkz	: Bakınız
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem durumu

İnsanlar kendilerine ve çevrelerine ait değerlerle örülü bir yaşama sahiptir. Değer, bireye önem atfeder ve insanı üstün kılar. Değerlere sahip olan bireyler, sahip olmayanlarla kıyaslandığında bireye, farklılık kazandıran ilkelerdir. Değerler bireyin yaşamını topluma ve diğer bireylere karşı düşüncelerini belirlemede, geliştirmede ve değiştirmede etkilidir. Değer insanın çok yönlülüğünün sonucu olarak farklı disiplinlerin ilgi alanlarına girmektedir. Özellikle ahlak felsefesi ile ilgili çalışan düşünürlerin asırlardır cevap bulmaya çalıştıkları “*değerin ne olduğu, bir şeyin hangi özellikleri taşımasıyla değerli olacağı, değerın kişilere ve topluma göre değişkenlik gösterip göstermediğı*” konuları bunlardan birkaçıdır. Değerlerin, insanı ilgilendiren bir alan olduğu konusunda fikir birliğinden bahsedilebilir (Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü [BASAGM] 2010).

Çağımızın tanıklık ettiğı bilimsel ve teknolojik gelişmeler, toplum düzeninin devamını sağlama noktasında yetersiz kalmıştır. Ulusoy (2019), “*Bilgi beyinse, değer kalptir. Kalp bozulursa, kararır sa ve/veya körelirse insan, insanlıktan çıkar.*” Cümlesi ile sahip olunan bilgilerin kalp süzgecinden geçerek davranışa dönüşmesi gerektiğı anlatılmaktadır. Çünkü kalp süzgecinden geçmeyen bilgiler değersiz bir davranışa dönüşebilir ve bu da insanlık adına kötü bir ilerleyişe neden olabilmektedir. Bu durum temel insani değerleri içselleştiremeyen, doğru ve yanlış davranışı ayırt edemeyen, kendisine ve çevresine zarar veren bir kuşakı ortaya çıkarabilmektedir. TUİK (2019), verilerine göre ceza infaz kurumunda 31 Aralık 2019 tarihindeki kişi sayısı, 2018 yılının aynı tarihine göre %10,1 artmıştır. Artan suç oranları bu durumun en net göstergesidir. Dünya ve ülkemizdeki bu durumlar değerler eğitimini ihtiyaç haline getirmiştir. Bu ihtiyacın okullarda tüm dersler düzeyinde karşılanması gerekmektedir. Bu derslerden biri ve değerler eğitimi açısından en ihmal edileni de matematik dersidir.

Matematik, ülkemiz başta olma üzere dünyada öğretimi oldukça zor olan bir derstir. 2021 LGS’ de öğrencilerin, 20 soruluk matematik testinde doğru cevap sayısı ortalaması

7,56'dır(Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] 2021. Bu sonuç; eğitim kurumlarının her kademesinde farklı yöntem ve metotlar ile öğretilmesi amaçlanan matematiğin, genelde başarısızlık ile sonuçlandığını göstermektedir. Ülkemizde son zamanlarda herkesin bildiği üzere, değerler eğitime verilen önem gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle değerlerin okul öncesi dönemden başlayarak eğitim kademelerinin farklı kademelerinde öğretilmesi amaçlanmaktadır. Değerlerin oluşmasında alınan eğitimin katkısı azımsanamayacak ölçüde çoktur. Eğitim sayesinde değerlerimizi koruyabilir ve öğretebiliriz. Bu eğitimi de okullarda vererek insanlara iyi bir gelecek hazırlayabiliriz. Değerler eğitimi verilirken birçok etkinlik düzenlenmektedir. Öğretimi ve hafızaya yerleşmesi oldukça güç olan matematiğin değerler eğitime yönelik etkinlikler ile daha kalıcı olması hedeflenmektedir. Değerlerin öğretilmesine ilişkin düzenlenen etkinliklerle öğrencilerin, görsel hafızalarında matematik öğretiminin kolay biçimde yer edinebilmesi ve matematik öğretimi yapılırken de değerlere farkındalık oluşturması amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın amacı ve önemi

Bu araştırma ile matematik dersi “Sayılar ve İşlemler” ve “Geometri ve Ölçme” öğrenme alanında yer alan 5. Sınıf kazanımları çerçevesinde, değer ağırlıklı matematik öğretimi yapılırken ne tür çalışmaların yapılması gerektiği ile ilgili etkinlikler yer almaktadır. Matematik öğretimi süresince hangi değer ve becerilerin kazandırılabilceğine dair etkinlikler sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, alana yönelik bir matematik ders çalışma örneği sunmak ve öneriler sunmak amaçlanmaktadır.

Bireylerin sosyal ve duygusal yönlerine katkıda bulunan ve onların değerleri derinleştirmelerine fayda sağlayan değerler eğitiminin bireylerin doğumundan itibaren ailede başlayıp ömür boyu devam etmesi önemlidir. Matematik öğrenilmesi ve özellikle öğretilmesi oldukça güç olan bir ders olması nedeni ile ortaya konulan çabalar genel olarak başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Değerlere yönelik etkinlikler yapılarak, matematik öğretiminin daha kolay yapılması söz konusu olabilmekte aynı zamanda da matematik öğretimi yapılırken değer eğitimi de yapılabilmektedir. Buradan hareketle, araştırma kapsamında değerler eğitime yönelik etkinliklerde matematik öğretimi yapılmaya çalışılmış olup değer ağırlıklı matematik öğretilmesine yönelik bir çalışma örneği oluşturarak eğitimcilerle faydalı olması açısından önem arz etmektedir. Bununla birlikte bu araştırma;

- Değer ağırlıklı matematik öğretimi konusuyla ilgili çalışmaya yönelik bir araştırma yapılmamış olması açısından özgün,
- Çocukların, matematik dersinin doğasında bulunan değerlere farkındalık kazanmaları açısından gerekli,
- Son yıllarda önem kazanan değerler eğitiminin tüm derslere yönelik olduğu tartışmalarına cevap vermesi bakımından güncel
- Değer ağırlıklı matematik derslerine yönelik etkinliklerinin bir örnek oluşturması ve programda yer alan kazanımlar bağlamında ele alınması bakımından işlevsel bir araştırmadır.

1.3. Problem cümlesi ve alt problemler

Araştırmada aşağıda yer alan problemler çözüme ulaştırılmaya çalışılmıştır.

1. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde değerler eğitimine dair nasıl etkinlikler uygulanabilir?
2. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde değerlere ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi beceri ve davranışları sergilerler?
 - 2.1. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde yardımlaşma değerine ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi beceri ve davranışları sergilerler?
 - 2.2. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde tarihsel mirasa duyarlılık değerine ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi beceri ve davranışları sergilerler?
 - 2.3. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde doğal çevreye duyarlılık değerine ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi beceri ve davranışları sergilerler?
 - 2.4. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde hayvanseverlik değerine ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi beceri ve davranışları sergilerler?
 - 2.5. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde temiz olma değerine ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi beceri ve davranışları sergilerler?
 - 2.6. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde kültürel mirasa saygı değerine ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi beceri ve davranışları sergilerler?

- 2.7. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde insana değer verme değerine ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi beceri ve davranışları sergilerler?
- 2.8. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde sorumluluk sahibi olma değerine ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi beceri ve davranışları sergilerler?
- 2.9. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde estetik duyarlılık değerine ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi beceri ve davranışları sergilerler?
- 2.10. Ortaokul 5.sınıf matematik derslerinde doğal çevreye duyarlılık değerine ilişkin etkinlikler sonucu öğrenciler hangi becerileri sergilerler?
3. Ortaokul 5.sınıf değer ağırlıklı matematik öğretimi yapılırken öğrenciler hangi becerileri ve davranışları sergilemektedir?
4. Değer eğitimi ağırlıklı matematik öğretimi yapılan derslere dair öğrenci görüşleri nelerdir?

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma;

- Ortaokul 5.sınıf matematik dersi “Sayılar ve İşlemler” ve “Geometri ve Ölçme” öğrenme alanlarıyla ilgili hazırlanmış etkinliklerle,
- Konya-Karatay’da bulunan ortaokulda öğrenim görmekte olan 12 erkek ve 8 kız olmak üzere toplamda 20 5.sınıf öğrencisiyle,
- 12 matematik ders saati süresiyle,

1.5. Tanımlar

Değer; insanın yapıp-etmelerini belirleyen ilke ya da ilkeler (Uysal, 2003:52).

Değerler Eğitimi: Değer eğitimi, öğrencinin değerli davranış ve insan modellerini örnek alması yoluyla eğitilmesini içerir (Kasapoğlu, 2013:97).

Matematik: Matematik, sayılara dayalı kümelerin özelliklerini inceleyen ve aritmetik, cebir, geometri gibi bilimlerin ortak adı olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesine yer verilmiştir. Ayrıca yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışma konusundaki araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın kuramsal çerçevesi

2.1.1. Değer kavramı ve değerlerin özellikleri

Fichter (1996) değeri, bireye ve topluma anlam ve önem veren ölçütler, onlara yarar sağlayan, kendi ve içinde bulunduğu toplum için istenilir ya da toplum tarafından takdir edilen şeyler olarak tanımlamıştır. Theodorson (1979) ise; davranışları ve düşünceleri değerlendirmede belli bir kriter oluşturan ve toplumdaki bireylerin güçlü yönleriyle oluşmuş soyut ve nesneleştirilmiş davranış prensipleri olarak tanımlamaktadır. (Akt. Özensel, 2004: 6).

“Teknolojik cihazların hayatımızda büyük bir yer edindiği ve her geçen gün teknolojik cihazlarla geçirilen zamanın artış gösterdiği kaçınılamayan bir gerçektir. Teknolojik cihazlar, etkileşimi sağlayarak gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bunu yaparken de doğal olarak insanların, daha kısa düşünebilme yetenekleri artmıştır. Teknolojinin olumlu katkıların yanında gün geçtikçe değişim hızına yetişilemeyen teknolojik aletlerle bilişim sistemlerine bağımlı hale gelen insanların birçoğu, iletişim konusunda sıkıntıya düşen, sorumsuz, sevgi, saygı, eşitlik gibi değerleri olmayan bireylere dönüşmektedir. Bireyin birçok yönde gelişiminin sağlanmasında değer eğitimi oldukça önemli bir yer tutmakta; değerlerin insan hayatını şekillendirmedeki rolü, değerler eğitiminin gerekliliğini ve değerlerin nasıl öğretilceğini gündeme getirmektedir (Gündoğan, 2020, s.600).”

Değer, bireyin toplum içerisinde yer edinmesini sağlayan ve ona anlam veren bir olgudur. Değer kavramını; Znaniecki'nin bilim dünyasına kazandırmıştır. Değer kavramının Latince karşılığı kıymetli olmak anlamında kullanılan valere kökeninden gelmektedir (Bilgin, 1995, s. 83).

Değer kavramı, Türk Dil Kurumu (2019) Türkçe sözlüğünde yedi ayrı tanımla karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımlardan hareketle değer kavramını genel anlamıyla; bir milletin sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel unsurlarını kapsayan maddi ve manevi özellikler olarak belirtilmektedir. Ekşi ve Katılmış (2016)'a göre değer kavramı, benzer özellikteki şeylere farklı insanların gösterdiği ilgi ve tutum olarak tanımlanmıştır. Güngör (1993)'e göre, değer bir şeyin istenip istenmeme durumunu anlamlandıran inançlarla birlikte bir yönelme biçimidir (s.18).

Toplumun sosyal ve kültürel öğelerine anlam kazandıran en önemli ölçüt olan değerler; toplumsal ve bireysel davranışların, incelenmesine ve sosyolojik araştırmalara olanak sağlamışlardır (Biçer, 2013, s. 7). Değer, toplumun hareketini sağlayan en önemli dinamiklerdendir. Değer, içerisinde inançları bulunduran bununla birlikte inançları kadar mühim olan olgular olarak ifade edilebilirken genel çerçevede ise ilgili olunan, arzu edilen yaklaşımlardır (Aydın, 2009, s. 125).

Değerler üzerine yapılan tanımlar incelenmiştir. Bu bağlamda, bireylerin içinde yaşadığı topluma ait, kültürel ve sosyal öğeleri kapsayan, toplumun yapı taşı oluşturarak, insan ilişkilerini güçlendiren ve insani davranışları kusursuzlaştıran bir yapıya dönüştüren kavram olarak belirtilmektedir.

İpek (2014)'e göre değerler insan yaşamını düzene koyarak, onu yönlendirir. Ayrıca İnsanı yönlendiren bir işaret levhası olarak tasvir edilmektedir.

Değerlerle ilgili literatürün incelenmesi felsefe, psikoloji ve sosyoloji gibi çeşitli sosyal bilimlerin yanı sıra matematik, ekonomi, din bilimi ve tarih bilimi gibi aşağıdaki süreçleri içerir (Ulusoy ve Dilmaç, 2016). Bilimin hemen hemen her alanında ihtiyaç duyulan değer kavramının birçok tanımı vardır.

Değer, arzu edilen, arzu edilebilen şey, olaylarla ilgili insan tavrı, olgular ve nesneler hakkında ihtiyaç ve ideallere göre verilen yargı olarak tanımlanmaktadır (Bolay, 1997, s. 93). Keskin'e (2016) göre ise; bireyin davranışlarını belirleyen ve tercihte bulunmasına yardımcı olan kriterler; toplumsal olarak desteklenen inançlar; din, ideoloji, ilahi veya ideolojik kaynaklarla ilgili her türlü duygu ve değerler olarak tanımlanmaktadır.

Schwartz (1999); bireylerin başına gelen olay ve durumlar; Kendi dışındaki insanların değerlendirmelerine ve değerlendirme sonuçlarına dayalı olarak davranışı belirleme sürecidir. Bu davranışları belirlemeye ve açıklamaya yönelik olarak tanımlanmıştır (Kılınç, 2015, s. 2-3). Rokich (1973); Değerlerin edinilmesinin kişiden kişiye farklılık gösterdiğini,

dolayısıyla değerlerin doğası gereği göreceli olduğunu ve kültürel ürünler olarak organize edildiğini belirtir (Ekşi ve Katılmış, 2016, s. 9).

Değer; Bir kişinin içinde yaşadığı kurumun, sürekliliğin, faaliyetin ve sürekliliğin nedeni olan ve aranan, görülen, onaylanan, önerilen ve korunan bir inancın sosyal bütünlüğünün bir ontolojisi olarak tanımlanabilir. Toplumdaki değerler birçok biçim alabilir. Bazen inançtır, bazen görüş, bazen de bilgi biçiminde olabilir. Her değer, toplum yapısının tarihsel bir birikiminden oluşur. Değerler, toplumsal yapıyı oluşturan kişilerin birçoğu tarafından kabul edilmektedir (Tural, 1988, s. 5; Ulusoy ve Dilmaç, 2016, s. 15-16).

Köylü'ye göre değer kavramı şu şekilde özetlenmektedir:

“İnsanların bakış açısından değer, bir kişinin davranışlarından ve yaşamlarından birini seçmesine yardımcı olan ve o kişinin düşünme, değerlendirme ve doğru eylemlerine rehberlik eden bir dizi kriter, kural, norm ve bunların birleşimidir. kurallara göre çalışıyor. (Köylü, 2016, s.21)”

2.1.2. Değerlerin sınıflandırılması

Değerler, birçok araştırmacının araştırdığı ve özelliklerine göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalar aşağıda incelenmiştir. Birçok araştırmacı tarafından kabul gören sınıflandırma Spranger'e aittir. Spranger değerleri; estetik, bilimsel, ekonomik, siyasi, sosyal ve dini olarak altı grupta sınıflandırılmıştır (Akbaş, 2004, s. 55). Değer sınıflandırmasında yapan bir diğer isim ise Schwartz'tır. Schwartz değerleri, on ana başlıkta toplayarak güç, başarı, hazcılık, uyarılım, öz yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma, güvenlik olarak gruplamıştır (Kağıtçıbaşı ve Kuşdil, 2000, s. 61). Rokeach 1973 yılında yaptığı çalışmada, değerleri amaç ve amaçlara ulaştıracak araçlar olarak ikiye ayırmıştır (Akbaş, 2004, s. 57).

2.1.3. Değerler eğitimi

Eğitim, insanda olumlu davranışlar oluşturma sürecidir. Günümüzdeki toplum yapısı incelendiğinde, genel anlamda toplumsal düzen yürütülebilse de sosyal anlamda problemlerin olduğu görülmektedir. İnsanların birbiri ile olan iletişimleri her geçen gün

daha da artmaktadır. Bunun yanı sıra değer kavramının geniş bir tanımlaması olmasına rağmen eğitim araştırmalarında genellikle sınırlı yönü ifade edilmektedir. Bu sebeple belirtilen değerler ile ilgili terimler farklı anlamları yok saymaktadır. Bu da değerın anlamsal çeşitliliği dikkate alındığında araştırmaya zarar verebilecek kavramsal çatışmaya yol açabilmektedir (Woodall, 2012, s. 3). Bundan dolayı değerlerin eğitim ile harmanlamak gerekmekte ve değer kavramı üzerinde ikileme sebep olmayacak önlemler alınması önemlidir.

Bireyin sahip olduğu değerler hakkında bilinçlenmesi ve anlamlandırması gerekmektedir. Olumlu davranışların devamlılığını sağlama, olumsuz davranışları ise bitirebilme noktasında rehber olunması oldukça önemlidir (İlgar, 1996, s. 10). Yaman (2016) çalışmasında, teknolojinin yanlış kullanılmasından ve insani değerlerin azalmasından bahsetmektedir. Bu durumu engellemek için değerler eğitimi, tüm dünyada uygulanmaya başlanmıştır (s.15). Değerler eğitimi sorumluluğunu, okullar üstlenirken okul dışından da etkilenebileceği belirtilmektedir (Samur, 2011, s. 76).

Birey, içinde yaşadığı toplumun değerleriyle harmanlanmıştır. İnsanın doğumuyla başlar ve bu değerlerle büyür, sosyal gelişimine katkı sağlar. Bütün bu sosyal gelişim sayesinde ise belli bir karakteri oluşur. Oluşan bu karakter, toplumun yapı taşlarını oluşturacağından değer eğitimi son derece önemlidir. Çünkü her bireyin benimsediği değer farklı olabileceğinden belirli bir değer sisteminin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Değer sisteminin hayata geçirilmesi ise ancak eğitimle etkin olacaktır.

Bireyler, verilecek değerler eğitimi aracılığıyla kendisindeki olumlu ve olumsuz tarafları fark edecektir. Bu şekilde çevresine karşı saygılı olmayı öğrenecek ve daha anlamlı yaşamaya başlayacaktır. Bu vesile ile de arzu edilen topluma ulaşılması sağlanacaktır (Doğanay, Seggie ve Caner, 2012, s. 80).

Bütün toplumların bir değer sistemi olduğu gibi daha dar alan olan eğitim kurumlarının da bir değer sistemi vardır. Bu değer sistemi zamanla kemikleşir. Okul, değer temelli bir yaşam ve öğrenme alanıdır; Bireyler kendi değerleri ve çevresel değerleri ile iç içe bir yaşam alanı oluştururlar. Değerlerin farkında olarak yaşamlarını sürdüren bireyler, üyesi oldukları toplumun ve okulun değerlerini oluşturabilmekte, toplumun ve okulun değerleri aracılığıyla kendi değerlerini değiştirebilmektedir (Turan, Aktan, 2008, s. 230–231). Bu bağlamda okulun rollerinden biri de öğrencilere kişisel yaşamlarına yön veren ortak değerleri aşılmasıdır. Okuldaki bu görevi ise büyük oranda öğretmenler üstlenmektedir.

Öğretmen, eğitim kurumunun kilit unsurudur. Değerlerin okullara aktarılmasında ve öğrenciler için değerlerin seçilmesinde öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Okulda, değerler öğretiminde başarılı olabilmek amacıyla öğretmenlerin, değerleri göstermede istekli ve tutarlı olması, tüm öğrencilere saygı duyması ve değer edinmede öğrenme-öğretme rolünü üstlenmesi gibi belirli niteliklere sahip olmaları gerekir (Miskett, 1985, s. 15).

Değer eğitimi, kişilerin zihinsel, bedensel, sosyal ve entelektüel gelişimlerine uygun olarak kendilerine ve topluma yararlı olan temel değerleri kazanmalarına yardımcı olma sürecidir (Aydın ve Gürler, 2012). Değer eğitimi, insanın hem toplumsal hem de bireysel özelliklerini gösteren bir konudur.

Değerler eğitiminin amacı kendinizin ve başkalarının mutluluğu için güzel adımlar atmaktır. Ortak kullanım yoluyla insanın doğuştan gelen yeteneklerinin geliştirilmesidir. Bu nedenden dolayı insanların duygu ve düşüncelerini geliştirmeleri gerekmektedir. Değerler eğitiminin gelişmesiyle toplumdaki olumlu tutumlar gelişecektir. Oluşan bu tutum sayesinde saygın ve değerli bireyler meydana gelecektir (Aydın ve Gürler, 2018). Başka bir deyişle, değerler eğitiminin amacı çocukların kendilerine ve çevreye karşı sorumluluklarının daha fazla farkında olmalarıdır. Evde ve okulda uyumlu ve parlak bir gelecek. Toplumda etkileşim içinde olduğunuz kişilere yardım etmeyi, başkalarının görüşlerine değer vermeyi, kanun ve düzenin farkında olmayı, uyum ve saygıyı geliştirmeyi öğrenmesi gerekmektedir (Yılmaz, 2010, s. 66).

Değer eğitimi ailede başlar ve hem resmi hem de gayri resmi okulda devam eder. Bu nedenle değerler eğitiminde okullar etkin bir rol oynamaktadır. Değerler eğitiminde herkes tarafından kabul edilen bir sistem oluşturmak amacıyla 2005-2006 öğretim yılı ilköğretim programı değerler eğitimi de dâhil edilerek değiştirilmiştir. 6,7,8. sınıf 2005-2006 öğretim yılında sınıf programında pilot uygulaması yapılmış, 2006-2007 öğretim yılında ise tüm eğitim kurumlarında uygulanmıştır.

2.1.4. Değerlerin eğitimi ve öğretiminin önemi

Değerler, toplumu yansıtan ayna gibidir. Toplum tarafından kabul edilen inançlar belirlenen kurallar bireylerin birbiri ile etkileşimiyle bir sonraki nesle aktarılır. Toplumdaki

bu sistem birey tarafından öğrenilmeye önce ailede başlar. Ailede başlayan bu durum okulda devam eder. Toplumda oluşan ve okulda devam eden bu süreçte değerlerin tam anlamıyla öğrenilmesi önemlidir. Bireyin, aile ve toplum tarafından öğrendiği değerler ile okulda hedeflenen paralellik göstermelidir. Çünkü, toplumun kabul ettiği değerlerle birlikte okullardaki değerler eğitiminin birbiriyle bağlantılı olması gerekmektedir. Bu şekilde yapılan değer eğitimi gelecek nesillere sağlam bir sistem hazırlayarak devam eder.

Değer eğitimi verilen bireylerin davranışlarında değişimin olabilmesi için değerlerin anlaşılır olması gerekir. Değerler özellikleri bakımından incelendiğinde her toplumda farklılık gösterdiğinden değer eğitiminde farklı yaklaşımlar benimsenmelidir. Toplumsal farklılıklardan dolayı değer eğitiminde farklı bakış açıları gelişmektedir. Gelişen farklı bakış açıları ile farklı öğretim teknikleri ve etkinlikler planlanmaktadır. Bu da bireyin, kişiliğinin gelişmesini sağlamaktadır. Bu sebeple de değer eğitimi önem arz etmektedir.

Ailede başlayan ve okul öncesi eğitim kurumları, ilköğretim ve ortaokul ile devam eden değerler eğitimi süreci ortaöğretimde de kesintisiz olarak devam etmelidir. Eğitim kurumlarının amacı; değerlerini bilen ve bunları davranış ve beceriye dönüştüren, vatandaşlık bilinciyle tarihsel geçmişine sahip çıkan ve dünyayı daha ileri bir seviyeye ulaştıracak, dayanışma içerisinde bilgi ve becerilerini kullanarak topluma faydalı öğrenciler yetiştirmektir MEB (2018).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul programlarına dahil edilen değerler eğitimi programı, konunun önemini gözler önüne sermektedir. Toplumsal düzenin sağlanması ve ülkenin daha iyi geleceği için öğrencilere verilecek ham bilgi yetersiz olacaktır. Çünkü insan sosyal bir varlık olduğundan; hem bilgi ve becerilerini geliştirmeli hem de davranışlarını sahip olduğu değer sistemiyle birleştirerek karakterini oluşturmalıdır.

Değer öğretimi bir davranış şekillendirme sürecidir. Öğrenciye sadece bilgi yüklemesi yapılarak kazandırılacak bir durum değildir. Öğrencinin, deneyimleyerek, yaparak yaşayarak hayatının merkezine alması gereken bir durumdur. Bu da program içinde yer alan milli ve manevi değerleri kabullenmiş, evrensel değerlere saygılı, estetik bakış açısına sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlayan ders içerikleri ile mümkün olabilmektedir MEB (2018).

2.1.5. Değer eğitimi yaklaşımları

Değerleri öğretmenin birçok yolu vardır. Bu yollar; arasında değer bilinci, yurttaşlık eğitimi, karakter eğitimi ve ahlak eğitimi anahtar yaklaşımlar olarak belirlenmiştir. Ancak etik, hukuk eğitimi, eleştirel düşünme, merhamet, işbirliği, karar verme, ahlaki düşünme, yaşam becerileri, bağımlılık eğitimi, din eğitimi vb. Birçok yönden bu, değerler eğitimine atfedilebilir (Kirschenbaum, 1994, s. 13).

Aşağıda bu yaklaşımlar ile ilgili bilgiler yer almaktadır;

2.1.5.1. Değer gerçekleştirme

Bu ilk temel yaklaşım, bireylerin karar vermelerine, tanımlarına, uygulamalarına, uygun davranmalarına ve yaşamdaki değerleri gerçekleştirmelerine yardımcı olan tüm adımları içerir. Bireyin öz farkındalığını geliştirmeyi, her durumda etkili olmayı ve yaşamda anlam bulma yeteneğini geliştirmeyi amaçlayan birçok yöntem, teknik ve stratejiyi içerir. Değerler, öz farkındalık, öz saygı, hedef belirleme, düşünme ve iletişim becerilerini içerir (Kirschenbaum, 1994).

Kendini tanıma: Kendini tanıma, bazı önemli yaşam becerileri gerektirir. İnançlarınızı, duygularınızı, değerlerinizi ve önceliklerinizi tanımlayabilme; Yaşam becerilerinden biri de güçlü ve zayıf yönlerini bilmek, davranmak ve kendine karşı dürüst olmaktır(Kirschenbaum, 1994).

Benlik saygısı (benlik saygısı): Benlik saygısı, kendini kabul etme ve benlik saygısıdır. Benlik saygısı ve eğitim arasındaki ilişki ilk bakışta net olmayabilir, ancak dikkat çekicidir. Bir kişinin benlik saygısı azaldıkça kendini değersiz hissedebilir ve yaşamın sorumluluklarını yerine getirmekte zorlanabilir (Kirschenbaum, 1994).

Hedef belirleme yeteneği: Kişi, net ve gerçekçi hedefler belirleyerek değerler edinebilir ve geliştirebilir. Başarılı insanlar kişisel yaşamlarında daha üretkendir ve çalışma ortamlarına ve topluma daha fazla katkıda bulunurlar (Kirschenbaum, 1994).

Düşünme Becerileri: Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmek, değerler eğitiminin önemli bir parçasıdır. Akıllıca yaşam kararları vermek, bilgiyi anlamayı, analiz etmeyi, özetlemeyi ve değerlendirmeyi gerektirir (Kirschenbaum, 1994).

İletişim Becerileri: Kişinin düşüncelerini ve duygularını açıkça ifade edebilme, başkalarını dinleme ve sorunları etkili bir şekilde çözme becerisi gibi bu kişilerarası beceriler, değerlerin uygulanması için gereklidir (Kirschenbaum, 1994).

2.1.5.2. Karakter eğitimi

Karakter eğitiminin kökleri eski çağa kadar uzanan karakter eğitimi, insan karakterinin eğitimle geliştirilebileceği fikrine dayanmaktadır. Kabul gören içerik konusu uygulandığı dönemin ve toplumun şartlarına bağlı olarak değişmektedir. (Sırrı ve Mehmedoğlu, 2015, s. 124).

Davranışsal eğitim, sorumluluk almak ve doğru seçimleri yapmak için bilgi, beceri ve yetenekleri edinme sürecini içerir. İyi karakter, ortak deneyime dayalı kararlar verebilme, dikkatli düşünebilme ve doğru seçimler yaparak hareket edebilme yeteneğidir (Acat ve Aslan, 2011, s. 8).

Karakter eğitiminin amacı; çocukken anlayışlı, ilgili, ahlaki değerleri olan, üretken, gençlik çağında kapasitelerini en iyisini yapmak için kullanan, doğru şeyler yapan ve hayatın amacını anlayarak yaşayan bireyler yetiştirmektir (Sırrı ve Mehmedoğlu, 2015, s. 124).

Öğrencilerin etkili bir şekilde yaşamalarına yardımcı olmak için tasarlanan davranışsal eğitim, sosyal uyumun inşa edilmesi için esastır. Bir karakter, kullanılmış ve geçerli değerlerden oluşur. Değerler erdem haline geldiğinde, yani kişi bir duruma ahlaki olarak yanıt vermeye alıştığında, karakterde ilerleme sağlanır. İyi karakter, kalbi, kalbi, gerçeği bilir, iyiyi ister ve iyi davranır (Lickona, 1999, s. 51).

2.1.5.3. Vatandaşlık eğitimi

Yurttaşlık eğitimi, ülkenin yasal ve politik ilkelerini içeren yurttaşlık eğitimini içerir (Kirschenbaum, 1994: 51). Vatandaşlık eğitimi, ülkenin tarihi ve kültürel mirası, demokratik yapısı, vatandaşlık hakları ve uyuşmazlıkların çözümü, işbirliği, iletişim becerileri, eleştirel düşünme gibi değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır (Akbaş, 2008, s. 19)

2.1.5.4. Ahlak eğitimi

Ahlak, toplumu bir bütün olarak ayakta tutan temel değerler sistemi olarak adlandırılır. Bu anlamda ahlak kavramı, toplumun tamamında "istenen ve istenmeyen" arasında ayrım yapan bir davranış veya tutum olarak tanımlanabilir. Ancak ahlaki değerler toplumdan topluma farklılık gösterebilir. Ahlaki değerlerin bilinmemesi, öncelikle toplumsal hayatta kalmayı tehlikeye atabilir (Akbaş, 2008, s. 21).

Ahlak, kişisel sorumluluklar ve kurallar aracılığıyla ifade edilebilen bir dizi iyi ve doğru davranıştır. Karar verme ve eylem süreçlerini içeren ahlak kavramı, bireyin bilişsel ve davranışsal özelliklerini de yansıtır. Doğru ve yanlış davranış, bireyden bireye ve toplumdan kültüre değişen yargıları içerir. Bu nedenle çocuk doğduktan sonra ortaya çıkan bazı özelliklerin yanı sıra çocuğun davranış, düşünce ve değerleri de içinde yaşadığı sosyal ve kültürel özellikleri yansıtır (Akman, 2011, s. 160).

Değerleri ahlaki değerler ve ahlak dışı değerler olarak ikiye ayırır. Dürüstlük, sorumluluk, adalet vb. ahlaki değerlerin uygulanması esastır. Sözler, ödemeler, çocuk bakımı ve dürüstlük davranışı dikkate alınır. Ahlaki değerler, bir bireyin nasıl davranması gerektiğini yansıtır. Bu değerler kabul edilmese de saygı duyulması gerekir. Ahlaksız değerler olmak zorunda değildir ve yapmak istediklerimizi ifade ederler. Örnekler arasında klasik müzik dinlemek ve roman okumak isteyen, ancak bu şeyleri seven ve zorunda olmayan insanlar sayılabilir (Lickona, 1999, s. 38).

Değerler eğitiminde ahlaki eğitim ve karakter eğitimi eğitim pratiğinde iç içedir. Bu kavramlar birbirinden ayrı düşünülemese de, genellikle teori ve pratikte farklılık gösterirler. Ahlaki farkındalığın, ahlaki değerlerin ve karakterin erken yaşlardan itibaren geliştirilmesi toplumsal uyum ve kişisel gelişim için önemli olduğundan, bu konuları birbiriyle birlikte ele almak onların uygulamalarını netleştirecektir (Çengelci, 2011).

2.1.6. Değerlerin doğrudan öğretimi: değerleri telkin etmek

Doğrudan öğretim yönteminin amacı, bireylerin istedikleri değerleri özümseyerek ve belirli değerler atayarak davranışlarını değiştirmektir. Bu yaklaşımın öğretim yöntemleri model

alma, olumsuz pekiştirme, rol yapma, oyun ve taklittir (Superka ve ark. 1976; akt. Aladağ, 2009, s. 22).

Doğrudan öğretim yöntemi, “Yeterince konuşur ve gösterirseniz, insanlar eninde sonunda istenilen yönde davranacaktır.” varsayımına dayanmaktadır (Welton ve Mallan, 1999). Doğrudan öğretim yöntemine özellikle ilkökul ve ortaokul öğrencilerine ahlaki değerleri öğretmede başvurulmaktadır. İlkokul ve ortaokul öğrencileri değerleri, öğretmenlerden doğrudan öğrenerek, davranışlarını geliştirerek, sorumluluklarını yerine getirebilir.

Değerlerin doğrudan öğretiminde uyulması gereken işlem adımları vardır.

Bu adımlar şunlardır: (Dilmaç, 2007, s. 36).

- Telkin edilecek değer belirlenmesi
- Değer derecelerini tespit etme
- Davranışsal hedefleri tespit etme
- Mantıklı yöntemleri seçme
- Seçilen yöntemleri uygulama
- Sonuçları değerlendirme

2.1.6.1. Değerleri belirginleştirme yaklaşımı (açıklama)

Değerleri belirleme yöntemi, önemli bir değer ölçüsüdür. Bu yaklaşım, insan yaşamında neyin önemli olduğu ve nasıl tanımlanacağı üzerine kuruludur. Bu yöntem 1966 yılında Louis Ratz, Merrill Harmin, Howard Kirchenbaum ve Sidney Simon tarafından geliştirilmiştir (Thomas, 1992; Hunt, 1981). Bu yaklaşımın amacı, bireylerin duygu ve düşüncelerinin farkında olması, değerlerin belirlerken ve öğretirken bireyi merkeze almaktır (Hunt, 1981 ve Halstead, 1996; akt. Ulusoy ve Dilmaç, 2016, s. 72).

2.1.6.2. Değer analizi yaklaşımı

Bu yaklaşımın temel amacı öğrencilere, karşılaştıkları değerlerle ilgili sorunlar hakkında karar verebilmek için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanabilmelerine yardımcı olmaktır. Diğer bir deyişle, değer içeren soru ya da sorunları, mümkün olduğunca

duyguları katmadan, akıl yürütmeye dayalı olarak inceleyerek karara varmadır (Sarı, 2007, s. 62).

2.1.6.3. Bütüncül yaklaşım, Kohlberg'in adil topluluk okulları (ahlakî muhakeme)

Ahlaki eğitim, geleneksel eğitim yaklaşımlarından farklı olarak, Kohlberg'in gelişim kuramına dayanmaktadır. Temel değerlerin, sosyal etkileşimin, mantıksal analizin, motivasyonun, sorumlulukların adil dağılımının ve demokratik bir ortamda katılımın araştırılmasına izin verir. Bu öğretim yönteminin en önemli özelliği, düşünme ve akıl yürütme yeteneğidir (akt. Çileli, 1986 ve Whitney, 1986; Ulusoy, Dilmaç, 2016, s. 75).

Bu yaklaşımda farklı yaş gruplarına ahlaki zorluklar içeren ve ahlaki sonuçlar çıkaran hikâyeler verilerek bir grubun farklı özelliklere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.1.6.4. Değerler eğitiminde gizilgüç: örtük programı

Örtük eğitim programları, eğitim sırasında ortaya çıkan bilgi, fikir ve etkinliklerden oluşan programlardır. Örtük program; resmi programın amaç ve etkinliklerine ek olarak, öğrencilerin neyi başaracağını açıkça belirtir (Gordon, 1982; Martin, 1976; Snyder, 1971; akt. Yüksel, 2005). Değerler eğitiminin tek başına ahlak eğitimi için yeterli olmadığına, örtük bir programla birlikte yapılması gerekmektedir.

Örtük program, öğrencilerin duygusal kalite ve sosyal uyum sağlamaları için önemlidir. Gizli program sayesinde toplumda kabul gören ancak değişmek isteyen fikir ve değerleri değiştirmek kolaydır. Örtük programlar, toplum yapısıyla bağdaşmayan fikirlerin ortadan kaldırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca örtük programı, tüm öğrencilerin hakkaniyet, doğruluk, dürüstlük gibi ahlaki değerlere eşit erişiminin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Örtük program sayesinde herkesin kendini özgürce ifade edebildiği olgun bireyler ortaya çıkacaktır. Bu programla birlikte değerler eğitimin daha etkili ve daha fazla faydalı olabilmesi için bilinmesi gereken maddeler bulunmaktadır. Bu maddeler aşağıda ifade edilmektedir (Çubukçu, 2012, s. 1525).

2.1.7. Genel eğitimsel değerler

Eğitimde verilen değerler, öğrencilerin gelişimi için öğretmenlerin, eğitim kurumunun, ve toplumun öğrencilere kazandırdığı değerler olarak ele alınabilir (Bishop ve diğerleri, 1999 akt. Dede, 2007). Eğitimin genel değeri, toplumun genel eğitim ve sosyalleşme ihtiyaçlarından doğan bireyin gelişimine katkı sağlayan değerdir (Dede, 2016). Sınavda kopya çeken bir öğrenciyi, uyarıcı bir öğretmenin uyarısı da bu değer kategorisine dahil edilebilir (Seah ve Bishop, 2000).

Matematik değerleri açısından genel eğitim değerleri, matematiksel bilginin doğası ve öğretimle ilgili değerler de dahil olmak üzere değer kategorileri (matematiksel değerler, matematik eğitimi değerleri) hakkındaki bilgileri geliştirmek için bir başlangıç noktası olarak görülebilir. Bu bağlamda ülkemizin ilk, orta ve orta öğretim matematik öğretim programlarında (MEB, 2018) ilk kez eğitsel değerlerin matematiğe aktarılmasına vurgu yapılmaktadır. Öğrencilere 10 değer aktarılması önerilmektedir. Bu değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, nezaket gibi değerler genel eğitim kategorisine dahil edilebilir. Değerlerin matematiğe aktarımı ilgili programda vurgulansa da bu değerlerin matematiğe nasıl entegre edileceğinin belirsiz olduğu söylenebilir. Aslında matematik öğretim programının giriş kısmından değerlerin program çerçevesini oluşturan ilkelerin toplamı olduğunu gösteren kısımdan başarıyı gösteren kısma gelmektedir. Derecelendirme seviyesi de dahil olmak üzere değerlerin herhangi bir ifadesi veya açıklaması yoktur. Bu anlamda genel eğitim değerlerinin öğrencilere matematikte nasıl ve ne şekilde aktarılması gerektiğinin net olarak tanımlanması önemlidir. İlgili literatürde genel eğitimin değerlerinin matematiğe entegrasyonu ve onu entegre etmenin yolları hakkında çok az araştırma bulunmaktadır. Örneğin; Hallstead (1996), değer eğitiminde tartışma temelli bir yaklaşımın, diğer öğrenci merkezli aktif öğrenme stratejilerinin, oyunların, projelerin, işbirlikçi öğrenmenin, grup çalışmasının, öğrenci liderliğindeki araştırmaların, eğitsel oyunların ve belirli gün ve hafta etkinliklerinin kullanılabileceğini belirtmektedir. Taplin (1998) ise matematiği insani değerlerle birleştirmenin üç yolunu önermektedir. Matematik konuları ile insani değerleri birleştirme amacıyla üç yol önermiştir. Matematik öğretiminde öğrencilere değerlerin öğretildiği yollardan ilkinin öğretim yöntemleri ile ilgili olduğu, diğer ikisinin ise bu öğretim yöntemlerinin başlangıcı olan konular olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, öğrencilerine insanlığın değerini anlamalarını sağlamak isteyen bir öğretmen, çevre

sorunlarına dayalı problem çözme etkinlikleri yardımıyla öğretebilir. Bununla birlikte; tarih, teknoloji, gözlem vb. de faydalanabilir. Öğrencilerin ünlü bir matematikçinin hayatına dayalı işbirlikçi öğrenmeyi kullanarak farklı değerleri aktarmalarına olanak tanır. Bu tür etkinlikler, öğrencilere genel eğitimin birçok değerini (örneğin sabır, azim, yaratıcılık vb.) matematik ve matematik eğitiminin değerlerine aktarmaları için büyük bir fırsat sunmaktadır. Matematik değerlerin eğitiminde önemlidir. Yukarıda bahsedildiği gibi matematik problemleri, öğrenme/öğretme yöntemlerine dayalı bir araç olarak kullanılabilir gibi, değer aktarımı noktasında çeşitli matematik konuları ile matematiğe katkıları, büyük matematikçilerin karşılaştıkları problemler ve onların önerdiği çözümler olarak kullanılabilir.

2.2. Değerler eğitimine yönelik etkinliklerle matematik öğretimi

2.2.1. Matematik öğretimi

Matematik, sayıların dayanak oluşturduğu ve kümelerle ilgilenen ve aritmetik, cebir, geometri gibi bilimlerin ortak adı olarak tanımlanmaktadır TDK (2018). Matematik ve oyun; birbirinden uzak kavramlar değildir. Matematiksel bilginin üretilmesinde ve öğrenilmesinde yürütülen basit yapılardan karmaşık yapılara ulaşma ve bu yapılar üzerinde ilişki kurarak ilerleme yöntemi, oyunlar içerisinde de gözlenebilir. Bu sebeple oyunlar içerisinde matematiği bulmak mümkün olan bir durumdur. Oyun, insan zihninde oynanan bir oyun olarak anlaşılabilir. Kağıt üzerine yazılan semboller ile bu oyunun içeriğini ve kurallarını anlamak, soyutlama ve semboller örtüştüğünde ise beceri gerekiyor. İşaretlerin soyutlaması yaratılarak matematiksel enerji kazanılır ve yeni entelektüel unsurlar ortaya çıkar (King, 2006, s. 71).

Matematik, sadece temel matematik bilgi ve becerilerini kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda gerçek hayatla ilgili matematiksel fikirleri, problem çözme tekniklerinin geliştirilmesini ve matematiksel fikirlerin öğretilmesi ihtiyacını da öğretir. Matematik öğretmek anti-matematiksel davranışların pozitif tutulması tüm bu yapıların oluşması ile ilgilidir (Yıkılmış, 2007, s. 10).

Matematik eğitiminin amacı, matematik bilgisine sahip bir insan yetiştirmek, matematiğin temel kavramlarını anlamak, sayıların kullanımını değerlendirmek, cebirsel ifadelerle sayısal ilişkileri göstermek, matematiksel dilde düşünmek ve matematiksel dili kullanmaktır. Bu nedenle okuldaki matematik eğitiminin amacı, sadece matematiği bilen insanlar yetiştirmek değil, aynı zamanda bilgi ve becerilerini kullanan ve uygulayan, eleştirel düşünen, soru soran, matematik yapan bireyler yetiştirmektir.

2000 yılında Amerikan Ulusal Matematik Öğretmenleri Konseyi, okul programında yer alan matematik dersi için altı ilke belirlemiştir. Bunlar; eşitlik, öğretim programı, öğretim, öğrenme, değerlendirme ve teknolojidir. Bu ilkelerle birlikte öğrenci;

- Matematiksel okuryazarlığını ilerleterek ve etkili bir biçimde kullanabilecektir.
- Matematiksel kavramları genel olarak anlama ve günlük hayatta uygulama becerisi.
- Problemleri çözmek ve diğer öğrencilerin matematiksel düşüncelerindeki zayıflıkları belirlemek için kendi akıl yürütme ve akıl yürütmelerini kullanabilme.
- Matematiksel terimleri kullanarak matematiksel fikirleri mantıksal olarak yorumlayabilme ve paylaşabilme.
- Matematiksel dil ve anlam kullanarak nesneler ve insanlar arasındaki ilişkiyi ve nesneler arasındaki ilişkiyi anlayabilme.
- Üst-bilişsel becerilerinizi, bilgi geliştirme ve öğrenme sürecinizi bilinçli olarak yönetebileceksiniz.
- Entelektüel işleme ve hesaplama becerilerinizi etkin bir şekilde kullanabilecek bir hafızaya sahip olacaksınız.
- Kavramları çeşitli şekillerde yorumlayabilme.
- Matematikte öğrenilen matematik dersleri aracılığıyla matematiğe karşı olumlu bir tutum ve matematik programına kendinden emin bir yaklaşım geliştirmek.
- Sorumluluk, sabır, dikkat ve sistem niteliklerini geliştirebilme.
- Bilgi üretme, kullanma ve çalışma yeteneğini geliştirmek.
- Estetik, sanat ve matematik arasındaki ilişkiyi anlama becerisi
- Matematiği evrensel bir değer olarak tanır, yaklaşıp ve değerlendirir.

2.2.2. Matematik dersi öğretim programı

Cumhuriyet dönemi boyunca uygulamaya konulan 10 farklı ortaokul matematik öğretim programından bahsetmek mümkündür (Özmantar, Akkoç, Kayıran ve Özyurt, 2020). Bu programları tarihsel olarak sıralayabiliriz: 1926, 1931, 1938, 1949, 1977, 1990, 1998, 2005, 2013 ve 2017. Programların genel yapısı ve değer ve değerler eğitimi içeriği hakkında bilgiler aşağıda verilecektir:

1926 Programı: Cumhuriyet tarihinde kullanılan ortaokul matematik programlarının ilkidir. Altı yıllık ortaöğretim kademesinin ilk yarısı orta mektep, ikinci yarısı ise lise olarak belirlenmiş ve program bu duruma uygun hazırlanmıştır. Programda değerler eğitimi ile ilgili bir ibare yer almamaktadır.

1931 programı: Cumhuriyet dönemi ikinci programında 1928 tarihinde gerçekleştirilen harf inkılabı ile Latin harflerin kullanımına başlanmıştır. Matematik öğretimi, 1926 programında planlanan haftalık ders süreleri ile aynıdır. Özellikle günlük hayatta doğrudan karşılaşılan içeriğe odaklanıldığı görülmektedir. Programda öğretmenler için yapılan açıklamalarda, öğrencilere konuya ilişkin ihtiyaç hissettirmelerine dair tavsiyeler verilmiştir (Özmantar ve diğerleri, 2020). 1931 Programında değerlerden tasarruf değeri, programın eğitim durumlarında yer almış olmakla beraber diğer değerler ile ilgili herhangi bir açıklama bulunmamaktadır (Tanışlı ve Danışman, 2020, s. 436).

1938 programı: Program toplamda 4 sayfadan oluşacak şekilde oldukça sadece hazırlanmıştır. 1928 harf inkılabının ardından dilde sadeleşme hareketlerini takiben geliştirilmiştir. Birçok kavram bugün kullandığımız kelimelere dönüştürülmüştür. Örneğin; riyaziyeden matematiğe, hesap bölümü aritmetik ve cebire, hendese ise geometri ifadelerine çevrilmiştir. Planlanan haftalık ders süresi bir önceki program ile aynıdır. İçerik olarak en önemli değişiklik programa trigonometri ve logaritma gibi yeni konuların eklenmiştir. (Özmantar ve diğerleri, 2020, s. 38). Programda değerlere ve değerler eğitimi dair ifadeler bulunmamaktadır.

1926, 1931 ve 1938 programlarının büyük oranda benzer bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

1949 programı: 20 sayfadan oluşan bu program önceki programlardan farklı olarak kapsamlı bir değişime uğramıştır. Ancak planlanan haftalık ders süresi bir önceki

programlarla aynıdır. Temel olarak dört ayrı bölümde yapılandırılmıştır. Amaçlar, açıklamalar, araçlar, öğretilmesi istenen konu başlıkları. Logaritma ve trigonometri konularının çıkarılması içerik bakımında sadeleştirmeye gidildiğine örnek olarak verilebilir (Özmantar ve diğerleri, 2020, s. 41).

1977 programı: Programın temeli dört ayrı bölümde yapılandırılmıştır. Amaçlar, açıklamalar, konu başlıkları, içerik detayları. 1949 programından ayrılan özelliklerinden biride aritmetik, cebir ve geometri başlıklarının ‘matematik’ olarak birleştirilmiş olmasıdır. Amaç ve açıklamalar matematik başlığı esas alınarak oluşturulmuştur. Yoğun bir içerik aktarımına odaklanılmıştır. Programda planlanan ders süresi her sınıf seviyesinde haftalık dört saat, toplamda 120 saatlik matematik öğretimine göre düzenlenmiştir. 1977 öğretim programında adalet, saygılı olma, dürüst olma ve yardımsever değerleri içerik/ eğitim durumlarında yer almıştır(Tanişlı ve Danişman, 2020).

1990 programı: İlk ve ortaokul programlarını birlikte ele alan ilk program olma özelliği taşır.“5+3=8 İlköğretim Matematik Dersi Öğretim Programı” adıyla yayımlanmıştır(Ergün, Özmantar, Bay ve Ağa, 2015). Programın metni 486 sayfadan oluşmaktadır. Planlanan ders süresi haftalık dört saattir. Program, eski programlardan farklı olarak, altı ayrı kısımda yapılandırılmıştır(Özmantar, Ağa, Yılmaz, ve Özbey, 2020, s. 48).

Programın son kısmında genel amaçlar ve konular, ilgili sınıfların her biri için ayrı ayrı ele alınmıştır. Öğretmenler için örnek ders planına yer verilmiştir (Özmantar ve diğerleri, 2020). Program ilköğretim ibaresinin ilk kez geçtiği matematik öğretim programı olarak diğerlerinden ayrılmaktadır. En önemli özelliği programa ciddi şekilde ölçme-değerlendirmenin entegre edilmesidir. Programın dezavantajı ise; yer alan detaylı açıklamaları sebebiyle takibinin zor olmasıdır. Programda değerler eğitimi konusu bulunmamaktadır.

1998 programı: İlköğretimin zorunlu ve kesintisiz 8 yıl olmasıyla beraber hayata geçirilmiş programdır. İlk ve ortaokul programlarını bir arada ele alan program 421 sayfadan oluşmaktadır. Matematik öğretimi bir önceki programda olduğu gibi haftalık dört saat olarak planlanmış, her sınıf seviyesinde toplam 144 saat esas alınarak düzenlenmiştir. Temelde bir önceki programa büyük oranda benzemektedir. Ancak 1990 programında bulunan hedef ve davranışlardan tekrar edenlerin çıkarılması veya bazılarının parçalara ayrılması, 1998 programını bir önceki programdan ayıran düzenlemelere örnek olarak verilebilir (Ergün, Özmantar, Bay ve Ağa, 2015).

Programda ilköğretim matematik dersinin genel hedefleri yer alır. Bireyin yaşadığı topluma her açıdan (bilimsel, kültürel, sosyal, ekonomik) uyum sağlayabilmesi ve kendisine faydalı olarak yetiştirilmesine olanak sağlayacak 26 hedefi içerir. Bununla beraber ölçme ve değerlendirmede soruların hazırlanması ve süreç üzerinde de durulmuştur (Özmantar ve diğerleri, 2020).

Programda, belirlenen hedeflerin tüm sınıflarda taksonomik sınıflandırılmasına ve belirtke tablosuna yer verilmesi programın ayırt edici özelliklerinden biridir (Ergün, Özmantar, Bay, ve Ağaç, 2015). Programda değerlere ve değerler eğitime değinilmemiştir. 1998 programında, adalet değeri ölçme değerlendirmede yer edinmiştir (Tanışlı ve Danışman, 2020).

2005 programı: Eğitim sistemimizde köklü bir değişim olarak nitelendirilebilecek değişiklik 2005 programı ile başlamıştır. Programda, önceki programların aksine, öğrenci merkezli bir yaklaşım benimsenmiştir. Öğrencilerin yalnızca bilişsel değil, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerine de önem verilmiştir. Programın içeriği 4 öğrenme alanı üzerine yapılandırılmıştır. Sayılar, geometri, ölçme ve veri. Davranış kelimesi davranışçı yaklaşımı ifade etmesi sebebiyle terk edilerek her öğrenme alanı ve konular için kazanımlar belirlenmiştir. Kazanımlar, öğrenme alanlarının her birinin alt öğrenme alanında belirtilmiştir (Ergün ve diğerleri, 2015).

Program 420 sayfa olup her sınıf seviyesinde yer alan kazanımlar için tasarlanan süre 144 saat olarak planlanmıştır. Birtakım konu ve kavramlar (örüntü, fraktal, süslemeler) ilk kez ortaokul düzeyinde program yer almıştır. Bunun yanı sıra Atatürkçülükle ilgili konular, matematik dersine yönelik tutum ölçeği, disiplinler arası alan kazanımlarına ilişkin detaylar tablolarda sunulmuştur. Programda yedi ana kısım bulunmaktadır. Matematiğin günlük hayattaki yeri ve önemi hakkında açıklamalar giriş kısmında yer almıştır. İkinci kısım olan programın vizyonu“ da Her çocuk matematiği öğrenebilir” ilkesine benimseyen bir program olduğunu belirtir (Özmantar ve diğerleri, 2020). 2005 Öğretim programında birçok değere yer verilmiştir. Bunların arasından kök değerlerden: Adalet amaç, içerik ve eğitim durumlarında; dürüst olma giriş ve ölçme değerlendirmede; yardımsever olma içerik, eğitim durumları ile ölçme ve değerlendirmede yer alırken, saygılı olma programın tüm öğelerinde yer almıştır (Tanışlı ve Danışman, 2020).

2013 programı: Kesintili zorunlu ortaokul (4+4+4) eğitim sistemiyle beraber ortaokul dört yıla çıkmıştır. 2013 programı bu değişiklik ile beraber güncellenerek Cumhuriyet tarihinde

dört yıl olarak ele alınan ilk ortaokul programı olmuştur. Haftalık ders süresi 5 saat olacak şekilde toplamda her sınıf kademesi için 180 saatlik matematik öğretimi planlanmıştır. Programın 62 sayfadan oluşması, 2005 programına göre sadeleştirilmiş bir yapıda olduğunu göstermektedir. Hem çıkarılan kazanımlar (süslemeler, küme, küre, iki bilinmeyenli eşitsizlikler, trigonometri, faktöriyel) hem etkinlik ve işleniş örneklerinin verilmemesi hem de genel becerilerin yer almaması bu sadeleşmenin örneklerindendir. Programda matematiğe özgü becerilerin gelişimine ve bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımına önem verilmiştir (Özmantar ve diğerleri, 2020).

Program yedi ana kısımdan oluşmaktadır ve ikinci kısımda programın kazandırması beklenen temel beceriler başlığı altında matematiksel kavramların ve temel becerilerin (problem çözme, matematiksel süreç becerileri, duyuşsal, psikomotor becerileri, bilgi iletişim teknolojileri) kazandırılması ve geliştirilmesi üzerinde durulmuştur MEB (2013). 2013 öğretim programında kök değerler yer almamıştır fakat bunların dışında değer verme, takdir etme, farkında olma, olumlu tutum değerleri programın öğelerinden girişte özgürlük değeri amaç, içerik ve eğitim durumlarında yer almıştır (Tanışlı ve Danişman, 2020).

2017 programı: 2017 yılı yenilenmesi ile matematik öğretim programı 1. sınıftan 8. sınıfa kadar tüm sınıf seviyelerini kapsayan 78 sayfalık bir programdır (Öz, 2018, s. 48). 180 saatlik matematik öğretim süresi, her sınıf kademesi için ayrı ayrı düşünülmüş ve program içeriğinde yer almıştır. İlk ve ortaokul kısmı bir arada düşünülerek yazılmış ve 8 yıllık bütünlüğe göre şekil almıştır.

Programın en başında “ *Öğretim Programı’nın Temel Felsefesi* ” bulunmaktadır. Bu bölümde gelişen ve buna bağlı olarak değişen dünya şartları göz önünde bulundurularak, günümüz eğitim anlayışı belirtilmektedir. Peşinden de genel amaçlar sıralanmaktadır.

Öğrenciyi merkeze alarak belirlenen bu amaçlar, matematik öğrenimi neticesinde yine öğrencinin kazanması beklenen bazı beceri ve yeterlikleri içermektedir. Tüm öğretim programlarında geliştirilmesi amaçlanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde belirtilen 8 temel beceri (ana dilde iletişim, matematiksel yetkinlik, dijital yetkinlik vs.) ile bunlara ait açıklamalar vurgulanmıştır. Bununla beraber alana özgü becerilerin (problem çözme, ilişkilendirme vs.)’ in de başlıklarını görmek mümkündür. Programın en önemli özelliklerinden biri; değerler eğitimi üzerinde durulmuş olmasıdır. Edinilmesi amaçlanan değerler (adalet, bilimsellik, esneklik, estetik, eşitlik ve tasarruf) açıklanmış; bu değerlere uyularak matematik öğretiminin düzenlenmesinin gerekli olduğu belirtilmiştir.

Programın devamındaki bölümlerde birer başlık altında; programın ölçme değerlendirme yaklaşımı ve ilk defa bu programda yer alan rehberlik yaklaşımı açıklanmıştır. Rehberlik başlığında; ilkokul ve de ortaokul sürecinde öğrencinin kendini tanıması, ilgi ve yeteneklerini keşfetmesi gibi rehberlik çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir.

Programın son bölümlerinde de, yapısı hakkında bilgi verilip öğrenme alanlarına ile ilgili detaylar verilmiştir. Öğretim programının uygulanması esnasında dikkat edilmesi gereken hususlar madde madde verilmiştir. Her bir kademede (1 -8. sınıflar) olmak üzere her sınıf kademesinde işlenecek üniteler, konular; bunlara ait kazanımlar ve kazanımlara ne kadar süre ayrılması gerektiği tablo halinde paylaşıma sunulmuştur.

Programın içeriğinde; öğrenme alanları ile öğretilmesi planlanan kazanımların verilmesi için program ünitelendirilmiş; üniteler belirlenirken her birinde öğrenme ve alt öğrenme alanlarına göre içerikler düzenlenmiştir.

2013 programı ile önemli benzerlikleri vardır fakat 2017 programının ayrılan en önemli özelliklerinden biri; değerler eğitiminin programı dâhil olmasıdır. 2017 programında değerlerin öğretim programında yer alma nedenleri ne şekilde yer aldığı nasıl aktarılabilceği, aktarılırken hangi öğretim yöntem ve teknikleri de kullanılabileceğine ilişkin açıklamalar yer almıştır. Diğer bir farklılık; 2017 programında Türkiye yeterlilikler çerçevesi dikkate alınarak oluşturulmuş olan beceriler ve yetkinliklerdir. Bu beceri ve yetkinlikler, 21. Yüzyıl becerileri olarak bilinen niteliklerle önemli ölçüde benzerlik göstermektedir ve öğrencilere aktarılmasının önemi konusu özellikle vurgulanmıştır. Rehberlik yaklaşımı diğer programlarda bulunmayıp 2017 programında yer alan diğer bir özelliktir. 1. -8. sınıflara ait içerikler; 8 yıllık eğitim bütünlüğünü göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır ve paylaşılmıştır. 2013 programından farklı olarak 2017 öğretim programı; 1.-8. sınıflara ait içerikler, 8 yıllık eğitim bütünlüğünü göz önünde tutularak oluşturulmuştur. Diğer dikkat çekici bir değişiklik de kazanım sayılarının azalmasıdır.

Eğitim sistemleri ülkelerin yetiştirmeyi hedeflediği insan profiline uygun olarak yapılandırılır. Öğretim programlarının toplumun ve bireyin ihtiyaçlarına, çağın gereklerine cevap verici olması beklenir. Bu sebeple uygulamada olan programın uzun zaman herhangi bir değişikliğe uğramadan kullanılması mantıklı değildir. Matematik dersi öğretim programı ise 2005 yılında eğitim yaklaşımındaki değişimle birlikte ilerleyen yıllarda da (2013,2017) güncellenmiştir. Güncellemeler dâhilinde günümüz eğitim sistemimiz beceri,

bilgi ve davranışları yetkinliklerde bütünleştirmiş bireyler yetiştirmeyi hedefler. Bu hedef doğrultusunda üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, öğrenmede kalıcılığı sağlayan, önceki öğrenmelerle ve diğer disiplinlerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta beceriler, değerler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir matematik dersi öğretim programı oluşturulmuştur (MEB, 2018).

Matematik dersi öğretim programının ulaşmayı hedeflediği genel amaçlar öğrencilerden:

Matematiğe olumlu tutum geliştirerek, öğrenimine değer vermelerini,

Sistemli, dikkatli, sabırlı ve sorumluluk sahibi olma özelliklerini geliştirmelerini,

Matematiksel okuryazarlık becerilerini geliştirmelerini ve etkin bir şekilde kullanmalarını,

Problem çözme stratejilerini kendilerine göre geliştirerek farklı açılardan bakabilmelerini,

Matematiksel terminolojiyi ve dili doğru, etkili ve faydalı biçimde kullanmalarını beklemektedir MEB (2018).

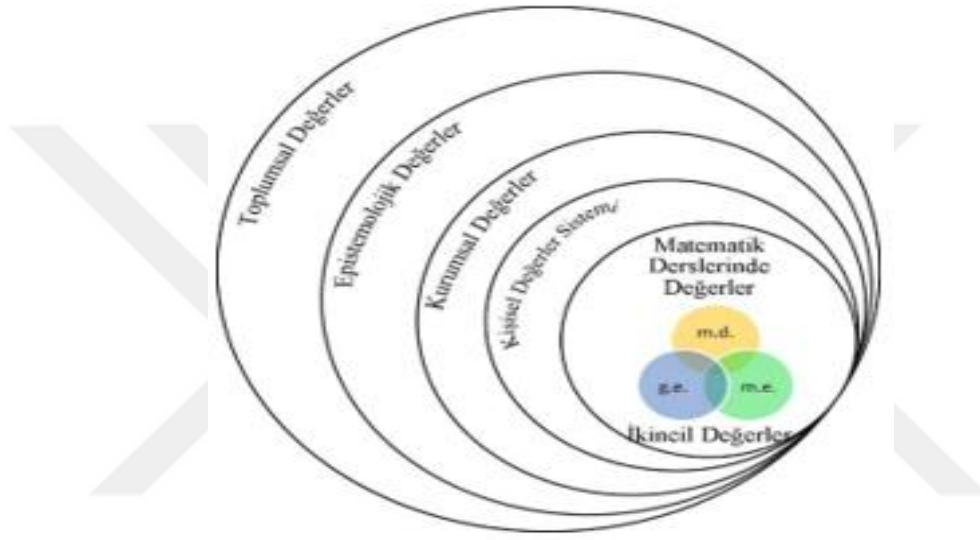
Yukarıda verilen beklentinin gereği: Bilim ve teknolojiye gerçekleşen hızlı değişim karşısında, toplumda bilgiyi üreten, işlevsel olarak kullanan, problem çözebilen bireyler olarak öğrencileri hayata hazırlaması olarak açıklanmaktadır.

Hedeflenen beklentilerin öğrencilere kazandırılması için programda öngörülen öğrenme-öğretme ve değerlendirme süreçlerinde öğretmenden temel beklenti özgünlük ve yaratıcılıktır. Program hiçbir insanın aynı olmadığına vurgu yaparken, programı gerçekleştirme sürecinde öğretmenin gerekli uyarlamaları yapmasını söylemektedir. 2005 matematik öğretim programından itibaren bu vurgu belirginleşmeye başlamıştır.

2.2.3. Matematik ve değerler

Genellemeden uzak, bireyden bağımsız bir ilgi alanı olarak matematiğe bakan olgucu bakışın tersine -matematiğin var olan yapısı değişmeden matematiğin de değerlerden ve kültürden bağımsız olmadığını savunan yorumlamacı bakış ile birlikte, matematiğin de kendine özgü bir değerler sistemi içerdiği literatürde sıklıkla not edilmektedir (Bishop, 2004; akt. Dede, 2007). Bu anlamda eğitim öğretim ortamında matematiğin bu özelliği ile birlikte değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Çünkü değerler, matematik eğitiminin kalitesini artırmada yer alan önemli öğelerdendir (Seah, 2002).

Değerleri matematik dersleri ile bütünleştirme ihtiyacı sonucunda belirli matematiksel değerlerin sınıflandırılmasına yönelik bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan günümüze kadar kullanılan en önemli sınıflandırmanın Bishop (1988) tarafından yapılan sınıflandırma olduğu belirtilmelidir. Bishop (1988; 1999), matematik eğitiminin değerini, matematik yoluyla eğitimi destekleyen derin etki nitelikleri olarak tanımlamış ve bu değerleri üç ana kategoride sınıflandırmıştır. Matematiksel değer, matematiksel eğitim değeri ve genel eğitim değeridir (Şekil 1).

Şekil 1. Matematiksel değer

Şekil 1'de görüldüğü gibi genel eğitim değerleri, matematiğin değerleri ve matematik eğitiminin değerini oluşturan matematik eğitimi değerleri birbiriyle ilişkili ve farklılaşmış değerlerdir. Bazı değerler yalnızca bir değer kümesi için geçerliken, diğerleri iki hatta üçü için de geçerli olabilir.

Matematiğin değeri ve matematik eğitiminin değeri, doğası gereği çoğu zaman matematik bilgisinin yapısı ve matematik derslerinde verdiği mesajlarla ilgilidir. Genel eğitim değerleri ise eğitimsel değerler denilince akla ilk gelen değerler olup, matematik derslerinde matematik bilgisi yoluyla aktarılan ve matematik bilgisini uygulayan değerleri içerir.

2.2.4. Matematik dersi ğretim programında değerler eğitimi

İlk kez 2000 yılında matematik ğretimi programında değerler eğitimi yer almaktadır. İlköğretim 6-7-8 matematik programında insanın tüm yönleriyle yaşıdığı topluma ayak uyduran ve fayda sağlayan bir insan olarak yetişmesi için gerekli olan belirli hedefler vardır MEB, (2000).

2005 yılında Türk milli eğitiminin genel amaçlarından, matematik eğitiminin genel amaçlarından, öğrencilerin programdaki rolünden, ortak becerilerden, duygusal özelliklerden, öz düzenlemeden, ğrenci kazandırmaya yönelik değerlerden bahsedilmiştir MEB (2005).

2009 ilköğretim matematik dersleri 6-7-8. sınıf programı; Türk milli eğitiminin genel amaçlarını, matematik eğitiminin genel amaçlarını, öğrencilerin programdaki rolünü ve öğrencilerin ulaşımaya çalıştıkları değerleri özetlemektedir. Programın yönünü açıklayan bölümde değer ve değerler eğitimi ile ilgili 8 “değer” bulunmaktadır. Bu değerler “saygı, hoşığr, yardım, dürüstlük, sevgi, değer, haysiyet, saflık ve düzendir” MEB (2009).

2013 yılında ise; matematik 5-6-7-8. sınıf programlarında değerler eğitimi bağlamında; Türk milli eğitiminin genel amacı, matematik eğitiminin genel amacı, kazanım becerileri, duygusal beceriler gibi değerlerden söz edilebilir. Bu değerler “değer eğitimi” başığı altında yeniden yorumlanmasa da öğrenme yönü ile ilgili bölümde değer ve değer eğitimi ile ilişkilendirilen 4 “değer” bulunmaktadır. Bu değerler “dikkatli, sabırlı, sorumlu ve kendine güvenen” değerleridir MEB (2013).

2017 yılı matematik dersi ğretim programı incelendiğinde ilkokul 1, 2, 3 ve 4. ve ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflar düzeyinde değerler eğitimini içerdiği görülmektedir. Öğretim programında yer alan bu değerler “kök değerler” başığı adı altında yer almaktadır. Bunlar; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverliktir MEB (2018).

2.2.5. Problemler, problem çözme süreci ve genel eğitimsel değerler etkinlikleri ile matematik ğretimi

Matematik öğretme/öğrenme ile ilgili ulusal ve uluslararası karşılaştırmalı araştırmalar bulunmaktadır. PISA 2018 sonuçlarına göre, matematik okuryazarlığı alanında ülkelerin aldığı puanlar 325 ile 591 arasında değişti. Türkiye bu alanda 454 ortalama puan ile OECD ülkeleri arasında 42 sırada yer alarak 2003'ten bu yana en yüksek düzeyine ulaştı [MEB, 2019]. Son yıllarda PISA sınav sonuçları ülkemizin puanını yükseltmiş ancak matematik okuryazarlığı olumsuz genel tablosu değişmemiştir. Bu sorunu aşmak için 2005, 2009, 2013, 2017 ve 2018 yıllarında ülkemizdeki ilk ve ortaöğretim programlarını güncelleyerek Türkçeyi doğru, etkili, iyi kullanmak, Türkçeyi doğru kullanmak gibi yeni programları hayata geçirerek. kritik düşünce, yaratıcı düşünme, karar verme ve bilgi teknolojisi kullanımı Bu, ortak becerilerle birlikte problem çözme, iletişim, akıl yürütme ve matematiksel modelleme gibi temel matematiksel süreç becerilerine odaklanır (MEB 2005a, 2005b; 2018a, 2018b). Aslında NCTM (2000), yukarıda bahsedilen temel matematiksel süreçlerden biri olan problem çözme becerilerinin geliştirilmesine vurgu yapmakta ve her seviyedeki öğrenci tarafından kazanılması gereken tüm davranışlar arasında öğrencilerin matematik problemlerini çözmede iyi olması gerektiğini belirtmektedir. Çünkü problem çözme süreci ve süreçleri, bireyin bilişsel gelişiminin yanı sıra problem çözme sürecinde yer alan tüm duyguları deneyimleyerek gelişimi desteklemektedirler (Taplin, 2002). Matematikte problem çözme ve problem çözme etkinlikleri öğrencilerin bilişsel yeteneklerini geliştirmek ve genel olarak duyguları, özelde ise değerleri aktarmak için oldukça faydalı bir araçtır (Taplin, 1998).

Taplin (1998)'in çalışmasına bağlı olarak matematiksel problemler aracılığıyla matematik derslerinde genel eğitimsel değerlerin aktarılmasında kullanılması önerilen problem çeşitleri ve bunlara yönelik yapılabilecek düzenlemeler, problem ifadelerinin yeniden düzenlenmesi, kelime türünden problemin kullanımı, rutin olmayan problemlerinin kullanımı, gerçek yaşam problemlerinin kullanımı ve farklı kavramlarının kullanımı olarak sınıflandırmaktadır.

2.3. İlgili araştırmalar

Aşağıda değerler eğitimi, matematik öğretimi ve değer ağırlıklı matematik öğretimine yönelik ulusal ve uluslararası araştırmalara örnekler verilmiştir.

Can (2008), “Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri” isimli çalışmasını, 2007/2008 öğretim yılında Ankara ili Çankaya Merkez İlçesinde yer alan ilköğretim okullarında görev yapan 102 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın betimsel yöntemle gerçekleştirilmekle beraber veriler araştırmacı tarafından geliştirilen anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarında öğretmenlerinin değerler eğitiminde en çok işbirliğine dayalı öğrenme ve yaratıcı drama yöntemlerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarında gözlem, örnek olay yöntemi, tartışma yöntemi, soru cevap tekniği kullandıkları sonucuna da ulaşılmıştır. Bununla beraber çalışmada öğretmenlerin değer analizini yeterince kullanmadıkları bulgusu belirtilmektedir.

Kuş (2009), “İlköğretim Programlarının, Örtük Programın ve Okul Dışı Etmenlerin Değerleri Kazandırma Etkililiğinin 8. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi” başlıklı araştırmasında ilköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin (aile, medya, okul dışı sosyal çevre) değerleri kazandırma etkililiğini öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul- Avrupa yakasında bulunan altı ilçede ilköğretim okullarında görevli 155 öğretmen ve bu okullarda öğrenim gören 740 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın modelini betimsel araştırma kapsamındaki genel tarama modeli oluşturmaktadır. Öğretmen görüşlerini ölçmek amacıyla Akbaş tarafından geliştirilen “değer öğretiminde kullanılan etkinlikler ve değer öğretimine ilişkin görüşler” ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Kuş (2009), değerlerin kazandırılmasında öğretmenlerin resmi programı, örtük programa göre daha etkili buldukları sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte, araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler medyanın değer öğretiminde okuldaki değerler eğitiminin etkisini düşürdüğünü belirtmişlerdir.

Balcı ve Yelken (2013), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler Ve Değer Eğitimi Uygulamaları Konusunda Öğretmen Görüşleri” başlıklı çalışmalarını Mersin’de, 24 okuldan 152 sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenin katılımıyla gerçekleştirmişlerdir. Verilerin toplanmasında anket kullanılmıştır. Bu anket ile öğretmenlerin sosyal bilgiler programında bulunan değerlerin önem derecesi, değer eğitimi için kullanılan yöntemlerin etkililiği, değerlerin kazanım gücü, değer eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri ile ilgili görüşlerini almak amaçlanmıştır. Çalışmada öğretmenler sosyal bilgiler programında

değerlerinin hepsini önemsediklerini belirtmişlerdir; fakat bunların arasından “adil olma” ,“barış”, “dürüstlük” ve “duygu ve düşüncelere saygı” değerlerinin ilk sıralarda yer aldığı sonucuna varmışlardır. Çalışmanın diğer bir sonucuna göre değerler eğitiminde sorun kaynağı olarak ilk sırada “ailenin sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerinin” yer aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sorunun çözümü ile ilgili önerilerinde ise “çocuğa değerli olduğunu hissettirmek” görüşü bulunmaktadır.

Baysal (2013), “Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğretmenler Yönüyle Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmasını Konya’da tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilen 44 ortaokulda görev yapan 94 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak çalışmayı yapan araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında en çok ahlaki ikilem yaklaşımını kullanırken en az değer analizi yaklaşımını kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çifçi ve Ünalı (2014), “Coğrafya Öğretmenlerinin Değer Eğitiminin Mevcut Durumu ile ilgili Görüş ve Düşünceleri” başlıklı araştırmalarında Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler eğitiminin, öğretmenlerin görüşlerine göre saptamayı amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye genelinden seçilen 380 Coğrafya öğretmeni çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışmada öğretmenler, Coğrafya öğretimi programında değerler eğitiminin az yer aldığını; içeriğin daha fazla zenginleştirilmesini bekledikleri, değerlerin zamanla değişebildiğini; değerler eğitiminde güncelleştirmelerin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmanın diğer bir sonucuna göre öğretmenler okulda verilen değerler eğitimi içeriklerinde okul dışındaki öğelerin benimsenmediğini ya da reddedildiğini düşünmektedirler.

Berkant, Efendioğlu ve Sürmeli (2014), çalışmasının örneklemini Adana’nın merkez ve köy okullarında görev yapan 55 öğretmen oluşturmaktadır. Bu çalışmada amaç, değerler eğitime yönelik olarak sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesidir. Çalışmada öğretmenlerin değer eğitime yönelik görüşlerini yazmaları için açık uçlu sorudan oluşan bir form kullanılmıştır ve verilen yanıtlar içerik analizi ile incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin değer kazanmada güçlük yaşamasının nedenleri arasında ailelerin bilinçsizliği, eğitimsizliği ve ekonomik problemleri yatmaktadır. Araştırmanın diğer bir sonucuna göre ise çalışmalarında medyanın, TV dizilerinin ve sosyal çevrenin çocukların değerleri üzerindeki olumsuz etkisinden bahsedilmiş ve teknolojinin doğru kullanımının önemine değinilmiştir.

Ogelman ve Erten Sarıkaya (2015), “Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Konusundaki Görüşleri: Denizli İli Örneği” başlıklı çalışmalarının örneklemi, Denizli’deki anaokullarında görevli 46 bayan okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada amaç öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerine ulaşmaktır. Araştırmanın sonuçlarına göre değerler eğitimi denildiğinde öğretmenlerin aklına ilk gelen değerlerin sorumluluk, yardımlaşma, dürüstlük, işbirliği ve nezaket, , saygı, sevgi, hoşgörülü olmak olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre öğretmenlerin birçoğunun değerler eğitime yönelik herhangi bir program uygulamadıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenler, değerler eğitimi sırasında çocukların gelişim düzeyine bağlı durumlar (dikkat sürelerinin kısalığı, soyut düşünmenin olmaması, hazırbulunuşluk vb.), aileden istenilen desteğin gelmeyişi, çevresel eksiklikler ve zaman yetersizliğini değerler eğitiminin verilememesindeki olumsuzluklar bağlamında ifade etmişler; velilerin konu ile ilgili bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla beraber öğretmenlerin büyük çoğunluğunun değerler eğitimi ile ilgili etkinlik uyguladıkları sonucu elde edilmiştir. Ayrıca öğretmenler, değerler eğitiminde zorlandıkları durumların olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler, diğer değerlere göre daha çabuk kazanılabilecek ilk üç değer sıralamasında, saygı, sorumluluk, sevgi, hoşgörü, paylaşma, dürüstlük, yardımlaşma, işbirliği cevaplarını vermişlerdir.

Başçı ve Namlı (2017), çalışmasında değerler eğitiminin çeşitli boyutlar açısından, öğretmen görüşlerine göre belirlenmesini amaçlamıştır. 27 sınıf öğretmeniyle gerçekleştirilen araştırmada nitel araştırma desenlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmada sınıf öğretmenleri, değerleri kazandırmada en çok drama, değerlerle ilgili hikâye anlatma ve örnek olaylardan yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışmada, uzmanlar tarafından, ailelere değerler eğitime yönelik seminerler verilmesi ve öğrencilere ayrı bir ders olarak değerler eğitiminin okullarda yer alması öğretmenlerce önerilmiştir.

Baydır (2018) “İngilizce Öğretmenlerinin 2017 Taslak İngilizce Öğretim Programında Yer Alan Değerler Eğitimi ve Uygulamalarına Yönelik Görüşleri” başlıklı araştırmasında nitel yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılarak yapılmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında Eskişehir-Beylikova ilçesinde görev yapan İngilizce öğretmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğretmenlerin genel olarak; toplumsal hayatın devamını sağlamak amacıyla değerler eğitiminin gerekli olduğunu düşündükleri, bireylere olumlu yönde kazandırılması gereken davranış ve

tutumlarına aktarılması için de değerler eğitimi gerekli gördükleri tespit edilmiştir. Çalışmanın bir diğer sonucuna göre İngilizce öğretmenleri değerler eğitiminde öğrencilerin dikkatini çekecek çalışmaları yaptıkları esnada değerleri örtük ya da açık bir şekilde öğrencilere kazandırdıklarını belirterek iki yöntemi de uyguladıklarını belirtmişlerdir. Bununla beraber öğretmenler küçük olan öğrencilerde değer yargılarının gelişmediğini bu nedenle etkinlikleri somutlaştırmaya çalıştıklarını dolayısıyla vermek istedikleri değerlerle ilgili video izleme, şarkı söyleme ve rol canlandırma etkinliklerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Daha büyük olan öğrenciler için ise pano hazırlama, mektup yazma etkinlikleriyle beraber, tartışma ortamı oluşturarak öğrencilerin farkındalıklarını harekete geçirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan İngilizce öğretmenlerini yenilenen İngilizce Öğretim Programındaki değerler eğitimi ile ilgili etkinlikleri genel olarak yeterli bulmadıklarını söylemişler beraberinde etkinliklerin artırılmasına yönelik öneri sunmuşlardır. Ayrıca çalışmadaki öğretmenlerin hepsi, derslerinde değerler eğitimi uygulamalarında zaman problemi yaşadıklarını değerler eğitimiyle ilgili etkinlikleri yapmaya az zaman bulabildiklerini dile getirmişlerdir.

Peker Ünal ve Şen (2019) “İlköğretim matematik Öğretmen Adaylarının Tasarladıkları Materyallerle Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin İlişkilendirilmesi” başlıklı çalışmalarının çalışma grubunu 56 öğretmen adayı oluşturmaktadır. İçerik analizi kullanılan araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi, görüşme yapılarak, matematik öğretmen adaylarının değer ve değer eğitimiyle ilgili görüşlerini incelemiştir. Çalışmada öğretmen adayları, matematik dersi ile değer kazandırmaya yönelik olumlu görüş belirtmekle beraber araştırma sonucuna göre öğretmenlerin sevgi değerini, en önemli değer olduğu görüşüne sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin sabır ve dürüstlük değerlerinin öğretiminde en çok zorlandıklarını tespit edilmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucuna göre öğretmenlerin değerler eğitimi konusuyla ilgili haberlerinin olduğu ancak bununla alakalı herhangi bir hizmet içi veya hizmet öncesi bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma süreci boyunca izlenen yolun aşamaları hakkında bilgi vermek amacıyla, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama süreci, veri toplama araçları, verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma modeli

Nitel araştırmalar dünyanın sosyal yönü ile ilgilenir. İnsanların olay ve olgular karşısında neden böyle davrandığını, tutum ve davranışların arkasında yatan nedenlerin neler olduğu, kişi ve toplumların gerek birbirlerinden gerekse çevrelerinde olup bitenden nasıl etkilendiği, kültürlerin neden ve nasıl oluştuğu ve geliştiği, sosyal grupların nasıl iletişim kurduğu gibi özellikli sorulara cevap arar (Baltacı, 2019, s. 383). Derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde araştırma gerektiren alanların başında sosyal bilimlerin bir parçası olarak görülen eğitim alanında çalışma yapanlar, araştırma sürecine doğrudan katıldığı ve etkili iletişim kurduğu için nitel araştırma yönteminde görüşülen kişinin duygu ve düşüncelerinde samimi olması mümkün olmaktadır. Araştırma modelinde, öğrencilerin sosyal yönden duygu ve beceri değişikliğini gözlemlemek amacıyla nitel araştırma tercih edilmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseni ile yapılmıştır.

Matematik, değerlerden bağımsız düşünülebilecek bir ders değildir. Eğitim kurumlarında değerler eğitiminin ayrı bir ders olarak değil bütün derslerin içerisinde örtük olarak kazandırılmaya çalışılmalıdır. Matematik dersinde değerler eğitimi ile ilişkilendirilebilecek bir ders olarak görülebilir (Özkaya ve Duru, 2020, s. 62). Değerlerin matematik derslerinde planlı bir şekilde verilmesi gerekir. Öğrencilerin, matematik derslerinde verilebilecek değerlerin farkına varabilmeleri amacıyla araştırmada eylem araştırması deseni tercih edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2006); eylem araştırması, araştırma ile uygulamayı bir araya getiren ve araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını kolaylaştıran bir araştırma yaklaşımıdır.

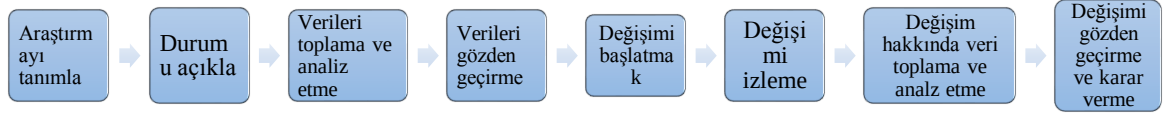
Eylem araştırması, var olan bir sorunu çözmek ya da yeni bir stratejiyi-yöntemi vs. uygulama esnasında neler yaşanabileceğini ortaya koymak için yapılan, sorun çözme odaklı bilimsel araştırmadır (Johnson 2003/2019). Akademisyenler ve araştırmacı olan öğretmenler tarafından sistematik olarak bilgi edinme imkânı veren eylem araştırma yöntemi olarak eylem araştırması tercih edilmektedir (Ilıman, 2018, s. 34). Eylem araştırmasının eğitim alanındaki en önemli amacı, eğitim dünyasında ortaya çıkan gerçekleri sistematik olarak anlamak ve onu değiştirerek geliştirmeye çalışmaktır (Yalçın İncik, 2017, s. 57).

Eylem araştırması; uygulama aşamasında doğal olarak ortaya çıkan bir araştırma deseni olmayıp aynı zamanda geliştirici, eleştirel ve yapılandırmacı olan bir araştırma desendir. Bu sebeple araştırmayı yapan öğretmen araştırma boyunca kendini geliştirebilir ve araştırmaya katkıda bulunabilmektedir. Araştırma boyunca hem öğretene hem de öğrenen konumunda olduğundan araştırma ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.

Järvinen (2009)'a göre eylem araştırmasının özellikleri şunlardır:

- İnsanların bakış açısına dayanarak gelecekteki sistemlerin insanın yararına olması gerekliliğine vurgu yapar.
- Değişime rehber uygulamalarla bilgi üretir.
- Hem eylem hem de değerlendirme anlamına gelir.
- Eylem araştırmacısı ve süreçte yer alanlar arasındaki işbirliği ile gerçekleşir.
- Var olan bir gerçekliği değiştirebilir ya da yeni bir sistem geliştirebilir.
- Araştırmacı soruna müdahale eder
- Eylem araştırmalarında bilgi kullanılabilir, test edilebilir ve değiştirebilir (akt. Tezcan, Ada ve Baysal, 2016, s. 137-138).

Eğitim uygulamalarını düzeltmek için özellikle eylem araştırmalarının önemi vurgulanmaktadır. Eğitim eylem araştırması, eğitim uygulamalarını anlamak, değerlendirmek ve daha sonra değiştirmek, iyileştirmek için yapılan araştırmadır. Bassey (1998) eğitim eylem araştırmasının sekiz aşamadan oluşan çatısını vermektedir (akt. Köklü, 2001, s. 39-40).

Şekil 2. Eylem Araştırmasında Sekiz Basamak Bassey'e Göre Eylem Araştırması

Bu durum Şekil 2’de gösterilmiştir.

Literatür bulguları doğrultusunda eylem araştırmasında yer alan adımlar incelendiğinde sistemli, planlı bir şekilde araştırmacının kademe kademe ilerlemesini sağlar. Bu araştırmada da problem durumu belirlendikten sonra literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra veri toplama araçları oluşturularak uygulama okulu belirlenmiştir. Uygulama yapıldıktan sonra veriler analiz edilerek değerlendirilmiştir.

3.1.1. Eylem araştırmasında araştırmacının rolü

Sınıf içinde karşılaşılan problemlerde derinlemesine ve sistematik bir araştırma yapma fırsatı sunan eylem araştırmasında öğretmen veri toplama, analiz etme, karar verme sürecinde uzmanların da desteğiyle yol almaktadır. Eylem araştırması yapan araştırmacı konumundaki öğretmenler çalışmalarında karşılaştıkları problemlerle mücadele ederken araştırmacı pozitif ve negatif özelliğinin farkında olarak; pozitif özelliklerinden ilerideki çalışmalarında daha fazla yararlanacak, negatif özelliklerini de farklı stratejiler uygulayarak geliştirecektir (Kuzu, 2009, s. 429). Eğitimsel eylem araştırmalarında eğitimci problemi iyi tanımlamalı ve bu problemi çözüme kavuşturabilmek ya da etkisini azaltabilmek için eylem planı hazırlamalıdır. Bu süreçte araştırmacı olan öğretmen eleştirel bir gözle problem çözme yetisini de geliştirir. Uygulanan çalışmada; araştırmacı öğretmenin, gözlem yapabilmek, veri toplama araçlarını geliştirmek ve uygulamak, çalışmayı yönetmek, verileri toplamak ve verileri analiz etmek, probleme çözüm üretebilmek için uygulamada etkin bir rol alması gerekmiştir. Araştırmacı öğretmenin uygulayıcı olarak sürece katıldığı bu araştırma, araştırmacının kendi görev yaptığı okulda gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada 7 yıllık matematik ğretmenliği deneyimine sahip olan araştırmacı ğretmen “Değerler Eğitimi Eğitici Sertifikasına” sahiptir. Yüksek lisans eğitiminde “Değerler Eğitiminde Etkinlik ve Materyal Geliştirme” dersini almış olması araştırmada kullanılan etkinliklerin tasarlanmasına katkı sağlamıştır. Araştırmacı eylem planı oluştururken tüm detayları ile planlamış ve gerekli kaynaklara ulaşarak okuma yapmıştır. Etkinliklerin oluşturulması, veri toplama süreci ve verilerin analizi sürecinde danışmanıyla sürekli iletişim halinde olarak verileri paylaşmıştır.

3.1.2. Araştırmanın ortamı ve katılımcıların seçimi

Araştırmacı ğretmen, çalışmanın yapıldığı 5.sınıfın matematik öğretmenidir. Bundan dolayı verilere ve öğrencilere rahatlıkla ulaşabilmektedir. Bu sebeple kolay ulaşılabilir örnekleme seğilmiştir. Kolay ulaşılabilir veya elverişli örnekleme bütünüyle mevcut olan, ulaşılabilmesi hızlı ve kolay olan unsurlara dayanmaktadır (Baltacı, 2018, s. 259). Diğer rnekleme yöntemlerini kullanma olanağı olmayan araştırmacı, kolay örnekleme yöntemini tercih eder. Bu çalışmada ise; örnekleme yöntemi problem tespitiinin yapıldığı bir grup üzerinde çalışmak araştırmaya hız kazandırdığı için tercih edilmiştir.(Yıldırım ve şimşek, 2016). 2021-2022 eğitim-ğretim yılında Konya ilinin Karatay ilçesinde sosyal ve ekonomik olarak orta düzeyli bir ortaokulun 5.sınıfında öğrenim görmekte olan 10-11 yaş dönemine dâhil 12 erkek 8 kızdıan oluşan 20 katılımcı ğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşurmaktadır. Her bir öğrenciye sıra numarası verilerek öğrencilerin kodlanma işlemi tamamlanmıştır. Sıra numarasının başına “” ifadesi kullanılmıştır. rnek olarak; sıra numarası 5 olan ğrenci için “5” şeklinde kodlanmıştır. Sınıf rehber öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda öğrencilerin demografik bilgileri elde edilmiştir. Bu bilgilere ait verilere ekler kısmında yer verilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirildiği Konya ilinin Karatay ilçesinde yer alan ortaokul 14 dersliklidir. Araştırmanın yapıldığı sınıf teknolojik donanımlı değildir. Bu sebeple araştırma sırasında öğretmene ait bilgisayar ve diğer teknolojik cihazlar kullanılmıştır. Öğrenciler sıralı oturma düzeni ile oturtulmuş ve ihtiyaç olduğunda sıralar birleştirilmiştir.

3.2. Veri toplama araçları

Nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseniyle yapılan bu çalışmada; nitel araştırma veri toplama araçlarından olan görüşme, katılımlı gözlem ve doküman kullanılmıştır.

Görüşme: Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme insanların perspektiflerini, tecrübelerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan oldukça güçlü bir yöntem olduğundan dolayı sıklıkla başvurulur ((Kılıç, 2019, s. 40). Araştırmanın kuramsal temelleri oluşturulduktan sonra görüşme formunda yer alması düşünülen sorular Sakarya Üniversitesi'nde görev yapmakta olan iki öğretim üyesi ve uygulama yapılacak okulda çalışan üç öğretmen ile görüşülmüştür. Daha sonra elde edilen verilerden yararlanılarak görüşme formuna son hali verilmiş ve katılımcılara yöneltilmiştir. Bu çalışmada görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bilindiği üzere bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000, s. 548). Yarı yapılandırılmış görüşmeler ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı, ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnektir, iki uç arasında yer almaktadır (Altunay, Oral ve Yalçınkaya, 2014, s. 64). Bu sebeple yarı yapılandırılmış görüşmelerde katılımcılardan düşündüklerini kendi ifadeleri ile rahat bir şekilde anlatır. Değişimi tespit etmek amacıyla öğrencilerle etkinlikleri uyguladıktan sonra yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

Katılımlı Gözlem: Eylem araştırmasında öğretmenler, çalışmasında araştırmacı olarak çalışma yapar. Düzenli bir şekilde gözlemler yaparak eğitimdeki ihtiyaçlara cevap verebilmek için verimli bir biçimde çalışma sürecine katılabilirler (Köklü, 2001). Araştırmacı öğretmen, araştırmaya dâhil olmakta, bu süreçte edindiği tecrübelerini ve gözlediklerini veri olarak kullanmaktadır. Bu şekilde araştırmacı öğretmen hem gözleyen hem de tecrübe kazanana konumunda olmaktadır. Bu çalışmada, araştırmacı öğretmen çalışmayı sürdüren konumundadır. Aynı zamanda araştırmacı öğretmen, katılımcı gözlemci olarak etkin rol alır. Öğrencilerin söylemleri araştırma boyunca kamera kaydına

alınmıştır. Toplamda 12 ders saati video kaydı ile elde edilmiş olup araştırmacı öğretmen tarafından detaylı olarak incelenmiş ve yazıya geçirilmiştir.

Doküman: Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek,2016, s. 190). Dokümanlar yazılı veya görsel olarak her türlü materyali kapsarlar. Örneğin; ders kitapları, öğrenci kayıtları, dosyalar, ders ödevleri, öğretmen veli görüşme notları, günlükler, yazışmalar, öğretmen ders planları vb, yazılı materyali oluştururken; film, video ve fotoğraf vb. ise görsel materyalleri oluşturmaktadır. Bu araştırmada etkinlik formları, öğrenciler tarafından ortaya çıkan söylemler doküman olarak toplanmıştır. Bu şekilde etkinlikler sonucunda 300'e yakın doküman incelenmiştir.

3.3. Veri toplama süreci

3.3.1. Gözlem

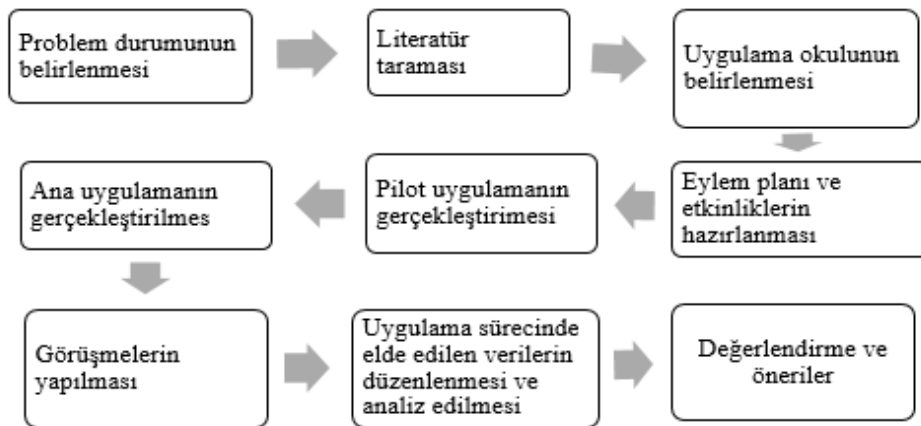
Bu araştırma araştırmacını 7 yıllık deneyimi sonucu 5-8. sınıflarda matematik derslerinde yer alan hedeflenen kazanımların değerler eğitiminden yoksun bir şekilde verilmesini gözlemlemesiyle ortaya çıkmıştır. Araştırmacı, kazanımları öğrenmeye çalışan öğrencilerin matematik derslerini salt akademik bilgidan ibaret konusunda örnek oluşturmak amacıyla, değerler eğitimini matematik derslerinde örtük bir şekilde öğrenmelerini sağlamak amacıyla ortaokula geçiş sınıfı olan 5. sınıf hedeflenen kazanımları değerler eğitimi ile birlikte verilmesini düşünmüştür. Geleneksel matematik derslerinde olduğu gibi sadece matematik bilgisi içeren problemlerle işlenen derslerin değerler eğitiminden yoksun olduğunu ve değerler eğitiminin sadece birkaç ders nazarında kalarak öğrencilerin matematik derslerinde değer eğitimi alamadığını tespit etmiştir. Değer ağırlıklı matematik eğitimi ile ilgili yok denecek kadar az çalışma olduğundan bu derste değerler eğitimi geri planda kalmıştır. Öte yandan matematik gibi sonucu kesin olan örnek olay problemleri ile matematik probleminin sonucu ispatlar nitelikte olması da araştırmacıyı bu derste verilebilecek değerler eğitiminin öğrenci yararına olabileceği fikri oluşmuştur. Araştırmacı

bütün bu gözlemleri danışmanıyla paylaşmıştır. Danışmanıyla fikir alış verişinde bulunarak araştırma konusu ortaya çıkmıştır.

3.3.2. Literatür taraması

Araştırma konusu belirlendikten sonra literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması sonucunda araştırmanın 5.sınıf matematik dersinde yapılmasına karar verilmiştir. 5. sınıf matematik öğretim planındaki kazanım, beceri ve değerler tespit edilmiş olup planda yer alan 7 kazanım araştırmaya alınmıştır. Aynı şekilde matematik dersinde öğrencilerden ulaşılması beklenen “*problem çözme, iletişim, ilişkilendirme ve akıl yürütme*” becerilerinin çalışmada yer alması gerektiği belirlenmiştir. Öte yandan sosyal bilimlerde kullanılan beceriler araştırılmıştır. Çalışmaya matematik dersi programında yer almayan “*eleştirel düşünme, sosyal Katılım, empati kurma, mekân-zaman- kronolojiyi anlama*” becerilerinin de eklenmesi kararına varılmıştır. Kazanımlar içerisinde hangi değerlerin verileceği belirlenmiş ve “*sevgi, saygı, duyarlılık, sorumluluk sahibi olma, yardımseverlik, bilimsellik, çalışkanlık, insana değer verme, estetik*” değerlerinin kazanımları ile ilgili olduğu kararlaştırılmıştır.

3.3.3. Eylem planı ve etkinliklerin hazırlanması

Şekil 3. Eylem Planı

Problemlerin belirlenmesinin ardından problemlerin çözülmesi, çözümlerin geliştirilmesi için eylem planı hazırlanmıştır. Eylem planı 7 kazanım etrafında 12 ders saatini kapsayan 8 etkinlik ile oluşturulmuştur. Eylem planında uygulanacak olan araştırmacının hazırladığı etkinlikler danışmanı ile birlikte kontrol edilmiştir. Etkinlikler hazırlanırken kazanımlar ve kazanımlara uygun değer ve beceriler göz önünde bulundurulmuştur. Etkinlikler öğrencilerin değerler eğitimi ile birlikte matematik öğretimi almasını sağlayacak şekilde geliştirilmiştir. Etkinliklere başlanmadan önce araştırmacı tarafından ders planı hazırlanmış ve araştırma süresince bu ders planlarına uyulmuştur. Araştırmanın yapılacağı çalışma grubunda yer alan öğrencilerin velilerine araştırma süreci anlatılarak bilgilendirilmiştir. Okulda ders programı ve kazanımları dâhilinde yürütülecek araştırma için velilerden izinler alınmıştır. Araştırmaya eylem araştırmasının birinci adımı olan araştırma tanımlama işlemi ile başlanmıştır. Araştırma yapılacak problem, çalışma grubu ve araştırma ortamı belirlenmiştir. Öğrencilere pilot uygulama yapılmıştır. Ardından eylem planı oluşturulmuştur. Eylem planı hazırlandıktan sonra araştırmaya geçilmiştir. Araştırma süresi boyunca veriler toplanmış ve analizler yapılmıştır. Analizler tamamlandıktan sonra öğrencilerle görüşme yapılmış ve değerlendirilmiştir. Araştırma sürecinde araştırmacı danışmanı ile iletişim halinde olmuştur.

Araştırma sürecinin işlem zaman çizelgesi Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 1

Değer Ağırlıklı Matematik Öğretimi Süreci İşlem Zaman Çizelgesi

AYLAR	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	OCAK	ŞUBAT
HAFTALAR	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
1 Problem durumunun belirlenmesi	■					
2 Literatür Taraması	■					
3 Veri toplama araçlarının geliştirilmesi		■				
4 Uygulama yapılacak okulun belirlenmesi		■				
5 Çalışma grubunun belirlenmesi ve izinlerin alınması		■				
6 Gözlem yapılacak sınıfın sınıf rehber öğretmeniyle görüşme			■			
7 Pilot uygulamanın yapılması			■			
8 Pilot uygulamanın değerlendirilmesinin yapılması			■			
9 Gözlem yapılması		■	■	■	■	
11 Ana uygulamanın gerçekleştirilmesi			■	■	■	
12 Görüşmelerin yapılması						■
13 Uygulama sürecinde elde edilen verilerin düzenlenmesi ve analiz edilmesi						■
14 Değerlendirme ve öneriler						■

Araştırmanın problem durumu belirlendikten sonra konu ile ilgili ulusal ve uluslararası yapılan çalışmalar incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması doğrultusunda veri toplama araçları geliştirilmiştir. Bu adımdan sonra uygulama yapılacak okul belirlenerek gerekli izinler alınmıştır. Çalışma grubu belirlenerek, sınıf rehber öğretmeni ile görüşülmüştür. Çalışma grubuna pilot uygulama yapılarak değerlendirilmiştir. Pilot uygulama ile birlikte çalışma grubu araştırma süresince gözlem yapılarak takip edilmiştir. Çalışma grubu ile ana uygulama gerçekleştirilmiştir. Uygulama sonunda öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Araştırma boyunca elde edilen veriler düzenlenerek analiz edilerek değerlendirilmeye alınmıştır.

3.3.4. Eylem planının uygulanması

Eylem planı hazırladıktan sonra araştırma hakkında öğrenciler bilgilendirilmiştir. Planlanan dersler hakkında düşünceleri alınmıştır. Sınıf uygulamaya uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Karar verilen çalışma grubuyla araştırmada yer almayan kazanımlar dışında pilot bir araştırma yapılmış olumlu ve olumsuz sonuçları değerlendirilmiştir. Etkinliklerin uygulanmasına 17.11.2021 tarihinde başlanmış ve 12.01.2022 tarihinde sonlandırılmıştır. Etkinlikler toplamda 10 hafta sürmüştür. Değerler eğitimi ile matematik öğretiminin yapılmaya çalışıldığı araştırmada hazırlanan tüm etkinlikler uygulanabilmiştir. 8 etkinliğin uygulandığı araştırmada etkinlikler, etkinliklerin amacı ve uygulama tarihleri Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Etkinlik, amaç ve tarih tablosu

No	Uygulama Kazanımı	Uygulamanın Adı	Uygulama Tarihi	Süre
1	Kuralı, verilen sayı ve şekil örüntülerinin istenen adımları oluşturur.	Eşme Kilimleri	17/11/2021	40 dk.
2	Doğal sayılarla zihinden çarpma ve bölme işlemlerinde uygun stratejiyi belirler ve kullanır.	Felçli hayvanların en yakın dostu agop usta	24/11/2021	80 dk.
3	Çarpma, ve bölme işlemleri arasındaki ilişkiyi anlayarak	Bir Bardak Çorbayla GönUlleri Isıtıyor	01/12/2021	80 dk.
4	işlemlerde verilmeyen (çarpan. bölüm veya bölüneni) bulur.	Temizlik Elçisi Cevat Amca	08/12/2021	80 dk.
5	Dört işlem içeren problemleri çözer.	ÜsküdarMetrosunda Piyano Çalan baturay Kartal	22/12/2021	80 dk.
6	Çokgenleri isimlendirir, oluşturur ve temel elemanlaruu tanır.	Büyük ağa Medresesi/Amasya	29/12/2021	40 dk.
7	Üçgen ve dörtgenlerin çevre uzunluklarını hesaplar, verilen bir çevre uzunluğuna sahip farklı şekiller oluşturur.	Dut Ağacı	05/01/2022	40dk
8	Zaman ölçme birimlerini ıarur, birbirine dönüştürür ve ilgili problemleri çözer.	Unutulmayan Konya Geleneği- Şivlilik	12/01/2022	40 dk.

Tablo 3’de görülen etkinlikler aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Aşağıda etkinliklerin uygulama aşamaları detaylı olarak anlatılmıştır.

“Kuralı verilen sayı ve şekil örüntülerinin istenen adımlarını oluşturur.” uygulama kazanımına yönelik yapılan etkinliğin uygulaması şu şekildedir:

Eşme Kilimleri. Kuralı verilen sayı ve şekil örüntülerinin istenen adımlarını oluşturur kazanımına yönelik yapılan dersin başlangıcında öğrencilere “Bir kilim dokumak isteseler hangi renkleri ve şekilleri kullanırsınız? sorusu yöneltilecek derse karşı güdülenmeleri sağlanmıştır. Daha sonra dokumak istedikleri kilimi resmetmelerini istenerek derse karşı olumlu bir bakış açısı geliştirmeleri amaçlanmıştır. Ardından öğrencilere, belirli bir kuralda mı yoksa rastgele desenlerle mi kilimlerini dokudukları konusunda düşünceleri sorularak kayıt altına alınmıştır. Belirli bir kurala göre oluşturulan resimlerin sınıftaki diğer öğrencilere gösterimi yapılarak kazanıma ait etkinlik formları öğrencilere dağıtılmıştır. Etkinlik formlarındaki sorular öğrenciler tarafından cevaplanarak etkinlik tamamlanmıştır.

Bu etkinlik sonrasında öğrencilerin sergilemesi beklenen hedef değerler estetik ve tarihsel mirasa duyarlılıktır.

“Doğal sayılarla zihinden çarpma ve bölme işlemlerinde uygun stratejiyi belirler ve kullanır.” Uygulama kazanımına yönelik yapılan etkinliğin uygulaması şu şekildedir:

Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta. Doğal sayılarla zihinden çarpma ve bölme işlemlerinde uygun stratejiyi belirler ve kullanır kazanımına yönelik yapılan dersin başlangıcında öğrencilere *“Bir kaza geçirdiğimizi ve sonucunda ayaklarınızı ya da ellerinizi kaybettiğinizi düşününüz ne hissederdiniz?”* sorusu yöneltilerek bu konudaki düşünceleri kayıt altına alınır. Ardından bu şekilde talihsiz kazaların sadece insanların başına gelmediğini hayvanların da sıklıkla bu gibi talihsiz kazaları sıklıkla geçirdiği söylenerek bu kazalara ait fotoğraflar öğrencilerle paylaşılmıştır. Öğrencilerin konu hakkında fikri alınarak kazanıma ait etkinlik formları öğrencilere dağıtılmıştır. Etkinlik formlarındaki sorular öğrenciler tarafından cevaplanarak etkinlik tamamlanmıştır. Bu etkinlik sonrasında öğrencilerin sergilemesi beklenen hedef değerler merhamet, yardımseverlik ve hayvanseverliktir.

“Çarpma ve bölme işlemleri arasındaki ilişkiyi anlayarak işlemlerde verilmeyen (çarpan, bölüm veya bölüneni) bulur.” uygulama kazanımına yönelik yapılan etkinliklerin uygulaması şu şekildedir:

Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor. Çarpma ve bölme işlemleri arasındaki ilişkiyi anlayarak işlemlerde verilmeyen (çarpan, bölüm veya bölüneni) bulur kazanımına yönelik yapılan dersin başlangıcında öğrencilere haftanın belli günlerinde hastane önünde çorba dağıtan bir amcanın örnek olay videosu izletilir. Ardından öğrencilere etkinlik formları dağıtılmıştır. Etkinlik formlarındaki sorular öğrenciler tarafından cevaplanarak etkinlik tamamlanmıştır. Bu etkinlik sonrasında öğrencilerin sergilemesi beklenen hedef değerler insana değer verme ve yardımlaşmadır.

Temizlik Elçisi Cevat Amca. Çarpma ve bölme işlemleri arasındaki ilişkiyi anlayarak işlemlerde verilmeyen (çarpan, bölüm veya bölüneni) bulur kazanımına yönelik yapılan dersin başlangıcında öğrencilere *“Yaşadığınız mahalle temiz mi?”* sorusu yöneltilerek bu konudaki düşünceleri kayıt altına alınır. Daha sonra öğrencilerden, *“Yaşadıkları mahallenin temiz/kirli olmasında kendileri ne kadar pay alıyor?”* sorusuna yaşantılarından örnekler vererek açıklamaları istenerek etkinlik formları dağıtılmıştır. Etkinlik formlarındaki sorular öğrenciler tarafından cevaplanarak etkinlik tamamlanmıştır. Bu

etkinlik sonrasında öğrencilerin sergilemesi beklenen hedef değerler doğal çevreye duyarlılık, sorumluluk sahibi olma ve temiz olmadır.

“Dört işlem içeren problemleri çözer.” uygulama kazanımına yönelik yapılan etkinliğin uygulaması şu şekildedir:

Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal. Dört işlem içeren problemleri çözer kazanımına yönelik yapılan dersin başlangıcında öğrencilere çok genç yaşta dahi bir piyanist olan Wolfgang Amadeus Mozart’ın Mehter marşından esinlenerek bestelediği “Turkish March” dinletilir. Ardından “Müzik aleti ile ilgilenmenin insana nasıl bir avantaj sağlayabileceği konusunda fikirlerini paylaşması sağlanarak etkinlik formları dağıtılmıştır. Etkinlik formlarındaki sorular öğrenciler tarafından cevaplanarak etkinlik tamamlanmıştır. Bu etkinlik sonrasında öğrencilerin sergilemesi beklenen hedef değerler yardımlaşma, insana değer verme ve müzikseverliktir.

“Çokgenleri isimlendirir, oluşturur ve temel elemanlarını tanır.” uygulama kazanımına yönelik yapılan etkinliğin uygulaması şu şekildedir:

Büyük Ağa Medresesi. Çokgenleri isimlendirir, oluşturur ve temel elemanlarını tanır kazanımına yönelik yapılan dersin başlangıcında öğrencilere; “Yaşadığınız şehirde tarihi binalar var mı?” sorusu yöneltilerek yaşadıkları yeri tarihi olarak fark etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Daha sonra bu araştırmacı öğretmen bu tarihi binalar hakkında ne kadar bilgiye sahip olduğu konusunda açıklamalar yaparak etkinlik formları dağıtılmıştır. Etkinlik formlarındaki sorular öğrenciler tarafından cevaplanarak etkinlik tamamlanmıştır. Bu etkinlik sonrasında öğrencilerin sergilemesi beklenen hedef değerler bilimsellik, eatetik ve tarihsel mirasa duyarlılıktır.

“Üçgen ve dörtgenlerin çevre uzunluklarını hesaplar, verilen bir çevre uzunluğuna sahip farklı şekiller oluşturur.” kazanımına yönelik yapılan dersin başlangıcında öğrencilere Barış Manço’ya ait “Dut Ağacı” adlı şarkının sözlerinin yazılı olduğu etkinlik formu dağıtılmış ve öğrencilerin bu şarkıyı sözlerine bakarak dinlemeleri sağlanmıştır. Şarkı başlamadan hemen önce öğrencilere, küçükken yaşadıkları mahalleyi düşünerek dinlemeleri tavsiye edilmiştir. Şarkı dinledikten hemen sonra etkinlik formları dağıtılmıştır. Etkinlik formlarındaki sorular öğrenciler tarafından cevaplanarak etkinlik tamamlanmıştır. Bu etkinlik sonrasında öğrencilerin sergilemesi beklenen hedef değer doğal çevreye duyarlılıktır.

“Zaman ölçme birimlerini tanır, birbirine dönüştürür ve ilgili problemleri çözer.” kazanımına yönelik yapılan dersin başlangıcında Regaip Kandiller’ inde neler yaptıkları konusunda yaşantılarından örnekler vermeleri istenmiştir. Regaip kandillerinde yaptıklarının diğer insanlarla etkileşimi ne düzeyde olduğu konusunda fikirleri alınarak farkındalık kazanmaları sağlanmıştır. Daha sonra etkinlik formları dağıtılmıştır. Etkinlik formlarındaki sorular öğrenciler tarafından cevaplanarak etkinlik tamamlanmıştır. Bu etkinlik sonrasında öğrencilerin sergilemesi beklenen hedef değerler dini ve manevi günlere duyarlılık, dini dünlere saygı ve toplumsal olaylara duyarlılıktır.

3.3.5. Son uygulama

Araştırmada yer alan etkinliklerin uygulanması tamamlandıktan 2 hafta sonra süreç sonrası görüşmeler yapılmıştır. Yapılan etkinliklerin ardından değer eğitime yönelik matematik öğretimi yapılmaya çalışılan derslere dair öğrenci algılarında değişiklik olup olmadığını tespit etmek amacıyla uygulanmıştır. Algılarını tespit etmek amacıyla yapılan bu görüşme formları 5 soruluk görüşme formundan oluşmaktadır.

3.3.6. Geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları

Lincoln ve Guba’ya göre nitel araştırmalarda iç geçerlilik yerine inandırıcılık ifadesi kullanılmaktadır. Dış geçerlilik yerine ise aktarılabilirlik ifadesi kullanılırken; iç güvenlik yerine tutarlılık ifadesi kullanılmaktadır. Ayrıca dış güvenirlik yerine de teyit edilebilirlik ifadesi kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 277).

İnandırıcılık (İç Geçerlilik). Merriam ve Tisdell’e göre (2015) pozitivist paradigmadaki içsel geçerliğin nitel araştırmadaki karşılığı inandırıcılıktır. İçsel geçerlik bulguların gerçeklikle ne kadar uyumlu olduklarıyla ilgilidir (Arastaman, Öztürk ve Fidan, 2018, s. 52). Yıldırım ve Şimşek (2016) aşağıda belirtilen stratejileri aynı zamanda bir araştırmanın inandırıcılığının değerlendirilmesinde kullanabilecek ölçütler olarak da kabul etmektedirler.

- Uzun süreli etkileşim
- Derinlik Odaklı Toplama
- Çeşitleme

- Uzman İncelemesi
- Katılımcı Teyidi
- Ayrıntılı Betimleme
- Amaçlı Örnekleme

Bu araştırmada, inandırıcılığı sağlayabilmek amacıyla oluşturulan kodlar değerler eğitiminde uzman danışman ile birlikte oluşturulmuştur. Ortak noktaya varılamayan yerlerde diğer uzmanların görüşleri alınarak kodlara ulaşarak temalar oluşturulmuştur. Temalar, bazı yerlerde literatüre dayandırılarak oluşturulurken bazı yerlerde kodlardan ortaya çıkanlara göre belirlenmiştir. Araştırmacı öğretmen, araştırmada inandırıcılığı sağlama öğelerinden biri olan çeşitlemeyi oluşturabilmek için gözlem, dokümanlar, görüşme ve video kayıtları gibi veri toplama araçları kullanmıştır. Araştırmacı öğretmen, araştırmaya başlamadan önce ortaokul 5.sınıf seviyesinde 7 yıl ders vermiştir. Bu sayede öğrencilerin yaş grubuna ait özelliklerini gözlemlemiştir. Araştırmanın başlamasıyla çalışma grubuyla 2 ay etkileşim halinde olunmuştur. Bu araştırma sürecinde araştırmacı öğretmen ile öğrencilerin birbirlerini tanıdıkları düşünülmektedir. Bu şekilde araştırmada daha nesnel gözlemler yapılabilmektedir.

Aktarılabirlik (Dış Geçerlilik). Nicel araştırmanın temel amaçlarından biri olan ve araştırmanın değerini yargılamada kullanılan “genelleme” kavramının nitel araştırmalardaki karşılığı olarak kullanılan aktarılabirlik olarak da adlandırılmaktadır. Aktarılabirlik, sonuçların nasıl genellenebileceği ve bütün gruba nasıl iletilebileceğini içerir (Başkale, 2016: 26). Nitel çalışmaların genelleme amacı yoktur. Bu sebeple Erlandson ve diğerleri (1993) nitel araştırmalarda dış geçerliliğin artırılabilmesi için detaylı betimleme ve amaçlı örnekleme yöntemlerini önermektedirler. Detaylı betimleme araştırmanın sonuçlarının okuyucunun çalışma yapılan ortamı daha iyi tanınması bakımından önemliyken; amaçlı örnekleme ise; durum ve olaylara ait değişkenliği anlaması ve kendine göre uygulaması bakımından önemlidir (Baltacı, 2018, s. 259). Bu araştırmada, çalışma grubu amaçlı örnekleme ile seçilmiştir. Çalışma grubunun demografik özellikleri detaylı bir şekilde betimlenmiştir (bkz. Ek-9). Araştırmada kullanılan etkinliklere ait formlar ve etkinliklerin uygulanmasına yönelik planlarda okuyucu ile paylaşılmıştır.(bkz. Ek- 1-8.).

Tutarlık (İç Güvenlik). Nicel araştırmalarda tekrar edilebilirliği göz önüne koyan “güvenirlik” kavramı yerine Guba ve Lincoln (1985) nitel araştırmada “tutarlık” kavramını

önermektedir. Araştırmaya dışarıdan bir gözle bakılması ve araştırmacının baştan sona gerçekleştirdiği araştırma etkinliklerinde tutarlı davranıp davranmadığını ortaya koymaktır.(Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 283). Bu araştırmada tutarlığın sağlanması amacıyla öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Verilerin analizi kısmında kodlar oluşturulurken danışmanla iletişim kurularak temalar ve kodlar kontrol edilmiştir. Araştırmanın problem durumu açıkça belirtilerek, araştırma bulgularıyla uyum içerisinde olduğu görülmüştür.

Teyit Edilebilirlik(Dış Güvenlik). Guba ve Lincoln nitel araştırmalarda “nesnellik” kavramı yerine “teyit edilebilirlik” kavramı önerilmektedir. Araştırmacının tespit ettiği sonuçları verilerle kıyaslayarak kontrol mekanizmasını çalıştırıp çalıştırmadığına bakmak amaçlanmıştır(Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 283). Bu araştırmada, araştırmacı öğretmen dış güvenliği artırabilmek amacıyla öğrenci söylemlerine sıklıkla yer vererek araştırma süresince elde edilen tüm veri toplama araçlarını saklamıştır.

3.4. Araştırma sürecinde karşılaşılan zorluklar

Bu araştırma sürecinde bazı zorluklarla karşılaşılmıştır. Araştırmanın konusunu oluşturan değerler eğitimiye yönelik matematik öğretimi ile ilgili çalışmaların ve araştırmaya örnek teşkil edecek etkinliklerin az sayıda olması etkinliklerin oluşturulmasını güçleştirmiştir. Matematik derslerinin yoğun program içerisinde olması araştırmanın zaman almasına sebep olmuştur. Ayrıca Covid-19 Sebebiyle öğrencilerin okul/ders motivasyonu sorunu etkinliklerin çalışma süresini uzatmıştır.

3.4.1. Verilerin işlenmeye hazırlanması

Araştırmada yer alan öğrencilere numaralar verilmiş ve öğrenci olduğunun anlaşılması için başına “Ö” harfi kullanılmıştır. Örnek olarak; 3 numaralı öğrenci için “Ö3” biçiminde kodlama yapılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen yazılı dokümanlar, video kayıtları ve öğrenci söylemleri öğrencilere verilen kodlarla birlikte dijital ortama aktarılmıştır. Öğrenci etkinlik formları ile birlikte yaklaşık 300 sayfa dokümana ulaşılmıştır.

3.5. Verilerin analizi

Bu bölümde araştırmada kullanılan gözlem, dokümanlar ve görüşmelerin analizine dair verilere yer verilmiştir.

Veri analizin amacı ulaşılan verilerin okuyucu için anlaşılır bir biçimde sunulmasıdır. Nitel araştırmalarda veri analizi çeşitlilik göstermektedir. Veri toplama aşamalarından itibaren veri analizi düşünülmelidir (Baltacı, 2017, s. 3). Veri toplama sırasında, çalışma grubuyla araştırma sürecinde alınacak notlar, özetler nitel analizin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlar.

Literatür incelendiğinde nitel veri analizi farklı türden yöntem ve uygulamalarla yapılabildiği görülmektedir. Bu araştırmada gözlem, dokümanlar ve görüşmeler gibi veri toplama araçlarıyla ulaşılan verilere betimsel ve içerik analizi yapılmıştır.

Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra bu betimlemeler açıklanır, yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir. Betimsel analizde uygulanan aşamalar Şekil 5’de verilmiştir. (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239-240).

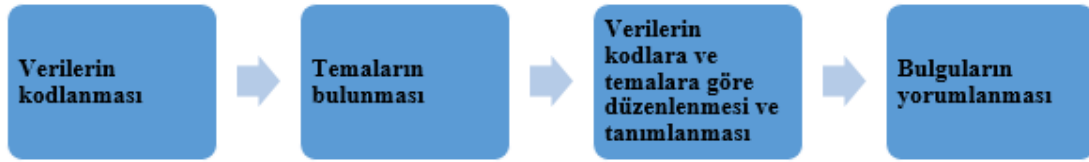

Şekil 4. Betimsel Analizin Aşamaları

Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma aşamasında veri analizi için bir çerçevesi oluşturularak temalar oluşturulur. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi aşamasında oluşturulan çerçeveye göre veriler seçilir, bir araya getirilir ve düzenlenir. Bulguların

tanımlanması aşamasında düzenlenen veriler tanımlanarak gerekli olduğunda alıntılar yapılır. Bulguların yorumlanması aşamasında ise bulguların neden-sonuç ilişkileri açıklanır.

İçerik analizinde, betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla farkedilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. İçerik analizinde uygulanan aşamalar Şekil 6’da verilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 242).

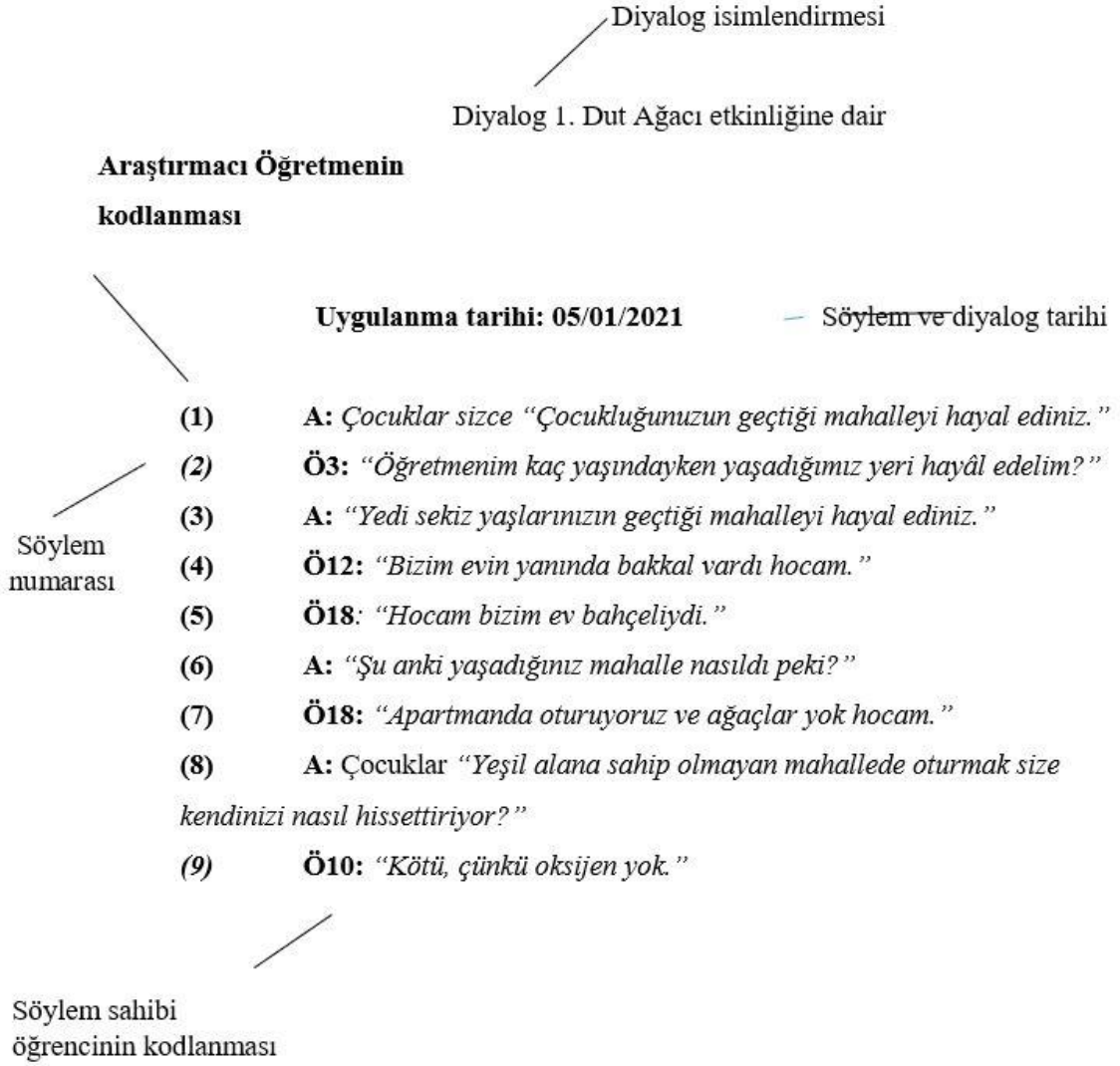

Şekil 5. İçerik Analizinin Aşamaları

Verilerin kodlanması aşamasında araştırmacı, elde ettiği verileri inceleyerek düzenler. Düzenlediği verileri bölümlere ayırarak kodlar. Temaların bulunması aşamasında araştırmacı, kodları bir araya getirir ve ortak özelliklerini belirler. Ortak özellikleri belirlenen kodlar belirli temalar altında kategorize edilirler. Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması kısmı tamamlandıktan sonra belirli bir düzende veriler tanımlanır. Tanımlanan veriler araştırmacı tarafından bazı sonuçların çıkarılması bulguların yorumlanması aşamasındadır.

3.5.1. Gözlemlerin analizi

Araştırmada, çalışma yapılan gruba ait toplamda 12 ders saati video kaydı alınmıştır. Alınan bu kayıtlarda araştırma ile ilgili olan bölümler izlenmiş ve yazıya aktarılmıştır. Videolardan elde edilen verilere diyalog şeklinde yazıya aktarılarak isimlendirmeler ve numaralandırmalar yapılmıştır. Diyaloğa ait örneğe aşağıda yer verilmiştir.

Resim 1. Diyalog Şeması

Diyaloglarda araştırmacının söylemleri “A” şeklinde kodlanmıştır. Öğrencilerin kodlanması hakkındaki bilgilere veri işleme bölümünde yer verilmiştir. Diyaloglarda yer alan araştırmacı söylemlerinin, öğrencilerin algılarını, tutumlarını, duygu ve düşüncelerini etkinliğe yönelik hazırlamak niteliğinde olmasından dolayı öğrenci söylemleri bu husus göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir.

3.5.2. Doküman (etkinlik formlarının) analizi

Araştırmada kullanılan 8 etkinliğe dair yaklaşık olarak 300' e yakın doküman içerik analizine tabi tutulmuştur. Etkinliklerde kodlamaya uygun ifadeler kodlandıktan sonra bu kodlamalardan kavramsal çerçeveye ulaşılmıştır. Örneğin; *“Dut Ağacı”* etkinliğinde öğrencilerin söylemlerindeki ifadeler araştırmacı öğretmen ve uzmanla birlikte tartışılarak kodlanmıştır. Ö1: *“Yeşil alana ev yapılırsa ağaçlar bize oksijen vermez.”* ve Ö14: *“Yeşil alanlarımız git gide azalıp betonlaşmaya başladığı için iyi değil.”* şeklindeki söylemleri yeşil alanların yok olup yerine binalar yapılmasıyla ilgili olduğundan *“doğal çevreye duyarlılık”* olarak kodlanmıştır. Yine aynı etkinlikte Ö3: *“Sevinirim.”* söylemi duygu, Ö7: *“Yine çocuk olmak isterdim.”* söylemi düşünce, Ö9: *“Burada top oynamıştık, burada biye oynamıştık, burada bakkala gidip bir şeyler atıştırdık, derdim.”* söylemi eylem kategorisi olarak kodlanarak kavramsal çerçeveye ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.5.3. Görüşmelerin analizi

Öğrencilerin, araştırma süreci sonrasında değer ağırlıklı matematik öğretimi yapılarak işlenen derslere karşı düşüncelerini, tutumlarını ve algılarındaki değişimi öğrenmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler analiz edilirken içerik analizi kullanılmıştır. Görüşmelerdeki öğrenci söylemleri yazıya aktarılmıştır. Öğrenci söylemleri, araştırmacı öğretmen tarafından detaylı olarak incelenerek belirli kodlara ulaşılmıştır. Daha sonra temalaştırma yapılmıştır. Örneğin görüşme formunda yer alan *“Değer ağırlıklı yapılan derslerde ne hissettiniz?”* sorusuna verilen öğrenci cevapları heyecan, mutluluk, sevinç ve sıkıcı olarak temalaştırılmıştır. Ö4 *“Biraz heyecanlanıyorum.”*, Ö7 *“Soruları çözerken çok heyecanlıydım.”* ve Ö10 *“Öğretmen etkinlik getirdiğinde heyecanlı oluyor.”* ifadeleri heyecanlı, Ö4 *“Çok mutlu oluyorum.”* ve Ö17 *“Mutlu oldum.”* ifadelerinde mutluluk, Ö12 *“Çok sevinmiştim.”* sevinçli, Ö6 *“Bazı konular biraz sıkıcı.”* ifadesinde sıkıcı olarak temalaştırılmıştır. Bu temalar okuyucuya sunulmak üzere uygulama verileri bulgular bölümünde yorumlanmıştır.

3.5.4. Değerlendirme kriterleri

Araştırmada, durumun betimlenmesi etkinliklerde değerler eğitime yönelik sorulara verilen öğrenci cevaplarında yer alan değerler eğitime ait söylemlerdeki değer ve becerilere göre değerlendirilmiştir. Etkinliklerin ardından uygulanan görüşmelerde değerler eğitimi ağırlıklı matematik öğretimi yapılan derslere karşı oluşturdukları tutumları ve becerilerindeki farkındalık düzeyine göre değerlendirmeye alınmıştır. Ayrıca; araştırmada yer verilen etkinlikler kazanımlarına göre “Sayılar ve İşlemler”, “Geometri ve Ölçme” öğrenme alanları altında analiz edilerek değerlendirilmiştir. Değerlendirme ölçütlerinde ise öğrencilerin kazanımların hedeflediği değerleri benimsemeleri ve bu değerlerin sergileyen becerileri göstermeleri temel alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın problem ve alt problemleri çerçevesinde etkinlik bağlamında elde edilen bulgular, bütüncül bir yaklaşımla elde edilen bulgular, değer eğitimi odaklı derslere yönelik öğrenci görüşlerinden elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Etkinlik bağlamında elde edilen bulgular

Ortaokul 5.sınıf öğrencilerinin matematik dersi kapsamında matematik öğretim programında yer alan “Sayılar ve İşlemler” öğrenme alanında yer alan:

Sayı ve şekil örüntüleri konusuna ait “*Eşme Kilimleri*” etkinliği

Doğal sayılarla işlemler konusuna ait “*Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta*” , “*Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor*” , “*Temizlik Elçisi Cevat Amca*” ve “*Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal*” etkinlikleri

“Geometri ve Ölçme” öğrenme alanında yer alan:

Çokgenler konusuna “*Büyük Ağa Medresesi/Amasya*”

Üçgen ve dörtgenlerin çevre uzunluğu konusuna “*Dut Ağacı*”

Zaman ölçme konusuna ait “*Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik*” etkinlikleri uygulanarak değer eğitimi bağlamı etkinlikler sonrasında öğrencilerin ifadelerini belirten soruların analizi yapılarak etkinlik bağlamında elde edilen ve bütüncül değerlendirme başlıkları altında yer verilmiştir.

4.1.1. Sayı ve şekil örüntüleri

Sayı ve şekil örüntülerine dair “Eşme Kilimleri” etkinliği yapılmıştır. Aşağıda konuyla ilgili bulgular sunulmuştur.

4.1.1.1. Eşme kilimleri etkinliğine dair bulgular

Matematik dersi öğretim programında yer alan “*Kuralı verilen sayı ve şekil örüntülerinin istenen adımlarını oluşturunuz.*” kazanımına yönelik yapılan etkinlikte, öğrencilere istedikleri renk ve desenlerle bir kilimi resmetmişlerdir. Öğrencilerin, bu kilimleri belli bir kurala göre olanlar ve olmayanlar olarak ayırmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Etkinlik formundaki kilimin kuralını belirledikten sonra etkinlik formunda yer alan matematik becerisine yönelik üç adet, değer odaklı olarak da dört adet soru sorularak öğrencilerin cevaplamaları istenmiştir. Aşağıda bu etkinliğin matematik becerisine yönelik öğrenci cevapları verilmiştir.

Tablo 3

Eşme Kilimleri Etkinliğindeki Salt Matematik Sorularının Analizi

	Doğru	Yanlış	Boş	Toplam
Soru 1	15	5	0	20
Soru 2	12	8	0	20
Soru 3	20	0	0	20

Tablo 4’ de Eşme Kilimleri- Uşak etkinliğindeki matematik bilgisi içeren sorular kontrol edildiğinde doğru yanıtlama oranı % 78,33 olarak belirlenmiştir.

“*Eşme Kilimleri*” etkinliğindeki “*Bu kilimi dokuyan kişinin yerine kendinizi koyunuz. Hangi matematik bilgisine sahip olmanız gerekir?*” sorusuyla öğrencilere matematik becerisini gündelik hayat ile ilişkilendirmeleri sağlanmaya çalışılarak öğrenci görüşleri alınmıştır. Tablo 5’te bu durum betimlenmiştir.

Tablo 4

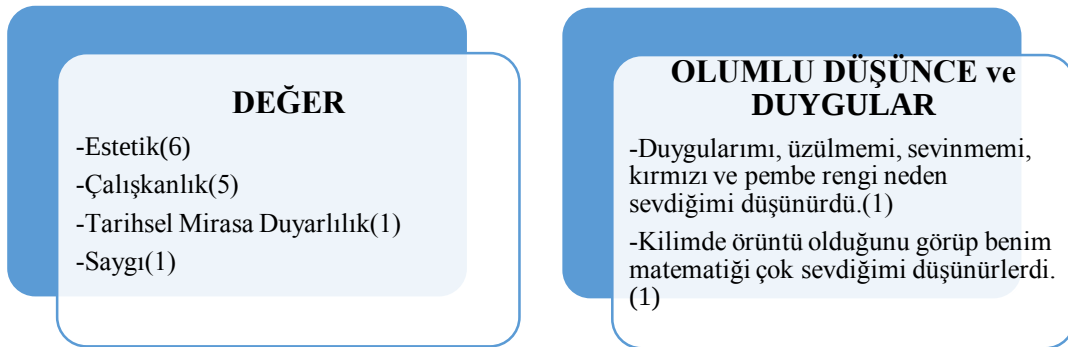
Bu kilimi dokuyan kişinin yerine kendinizi koyunuz. Hangi matematik bilgisine sahip olmanız gerekir? Sorusunun Analizi

Matematik Bilgisi	Öğrenci Söylemleri	Top
Örüntü	-Örüntü Kuralı Bilgisi (1) -Örüntü (9) -Toplama-Çıkarma-Çarpma-Bölme (3)	10
Dört İşlem	-Bölme- Çarpma (2) -İyi hesaplayan (1)	6
Uzunluk Ölçme	-Metre ve santimetre bilgisine sahip olmamız gerekir. (2) -Metreler ve boyutunu bilmemiz gerekir.(1)	3
Sayılar	-Sayı saymayı (2)	2
Geometri	-Nasıl desen çizeceğini bilmesi gerekir.(1)	1

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin, sayılar ve işlemler matematik öğretim alanı; doğal sayılarla işlemler alt öğrenme alanına ait kazanımlarına(18) geometri öğretim alanı; uzunluk ve zaman ölçme alt öğrenme alanına ait kazanımlarına(4) ait ifadelerle yer verdiği görülmektedir.

- Değer Odaklı Soruların Analizi

“Eşme Kilimleri” etkinliğindeki “Bu kilimi dokuyan kişinin yerine kendinizi koyunuz. Bu kilimi dokuduktan 100 yıl sonra senin kilimini kullanan insanlar senin ve kilimin hakkında ne düşünebilirler?” sorusuyla öğrencilere, geçmişten günümüze taşınabilecek bir el emeği bırakmanın değeri fark ettirilmeye çalışılmış ve görüşleri alınmıştır. Şekil 7’de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 6. Sorusunun Analizi Bu kilimi dokuyan kişinin yerine kendinizi koyunuz. Bu kilimi dokuduktan 100 yıl sonra senin kilimini kullanan insanlar senin ve kilimin hakkında ne düşünebilirler?

Şekil 6 incelendiğinde “Eşme Kilimleri” etkinliğindeki “Bu kilimi dokuyan kişinin yerine kendinizi koyunuz. Bu kilimi dokuduktan 100 yıl sonra senin kilimini kullanan insanlar senin ve kilimin hakkında ne düşünebilirler?” sorusuna yönelik öğrenci görüşlerinde estetik(6), çalışkanlık(5), tarihsel mirasa duyarlılık(1) ve saygı(1) değerleri vurgulanırken; olumlu düşünce ve duygulara(2) da vurgu yapılmıştır. Örneğin; Ö3 “Çok güzel yapmış deyip desenlerini ve renklerini beğenirlerdi.” ve Ö17 “ Kilim ne kadar zevkli olmuş, derlerdi.” söylemlerinde estetik değerine değinilmektedir. Bunun yanı sıra Ö7 “Emek harcadığım için kilimleri çok beğenirlerdi.” ve “ Ö19 “Verdiğim emeğin karşılığını biliyorlar” söylemleri ile çalışkanlık değerinden bahsedilmektedir. Öte yandan Ö5 “Yüz yıl yani bir asırdan kalma eşya olduğu için kullanmak isteyebilirler.” söyleminde tarihsel mirasa duyarlılık değerine vurgu yapılırken; Ö1 “Saygı duyarlardı.” söyleminde saygı değerine vurgu yapılmaktadır. Ayrıca; Ö8 “Kilimde örüntü olduğunu görüp benim matematiği çok sevdiğimi düşünürlerdi.” söylemi ve Ö4 “Duygularımı, üzülmemi, sevinmemi, kırmızı ve pembe rengi neden sevdiğimi düşünürdü.” söylemi ile olumlu duygu ve düşüncelere yer verildiği görülmektedir. Etkinliğe katılan dört öğrenci ise fikir belirtmemeyi tercih etmemiştir.

“Eşme Kilimleri” etkinliğindeki “Siz bu tür kilimleri gördüğünüzde ne düşünüyorsunuz?” sorusuyla öğrencilerin, tarihsel mirasların farkına varması sağlanmaya çalışılarak görüşleri alınmıştır. Tablo 3’te bu durum betimlenmiştir.

Tablo 5

Siz Bu Tür Kilimleri Gördüğünüzde Ne Düşünüyorsunuz? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Çalışkanlık	-Kilimi nasıl emek vererek dokuduğunu düşünürdüm. (3)	5
	-Emek harcadığını düşünürdüm. (1)	
	-Emek verdiğini, emeğinin hakkını verdiğini düşünürdüm. (1)	
Tarihsel Mirasa	-Kilimi dokuyan kişi çabalamış.	5
	-Tarihi eşyaları hatırlatıyor. (2)	
	-Eski bir kilim tarihi eser gibi (1)	

Duyarlılık	-Tarihi eser denebilecek kadar iyi ve eski bir halı (1) -Tarihi eserler müzesine gitmiş gibi düşünüyorum. (1) -Kilimin nasıl güzel olduğunu düşünürdüm. (3)	
Estetik	-Üstündeki desenlere, rengine ve şekline bakarım.(1) -Çok güzel oldukları için çok beğeniyorum. -Kilimi dokuyan kişi özen göstermiş. (1)	5
İnsana Değer Verme	-Onu dokuyan kişinin duygularını, neler yaptığını, ne yaşadığını düşünürdüm.(1)	1
Milli ve Evrensel Değerlere Duyarlılık	-Kilim, Türk eserine dönüşmüş. (1)	1
Aile Büyüklerine Saygı	-Tozlu, eski yakınlarımızdan kalmış bir şey gibi düşünüyorum. (1)	1

Tablo 6’da görüldüğü üzere “*Siz bu tür kilimleri gördüğünüzde ne düşünüyorsunuz?*” sorusunda yer alan öğrenci görüşlerinde çalışkanlık(5), tarihsel mirasa duyarlılık(5), estetik(5), insana değer verme(1), milli ve evrensel değerlere duyarlılık(1) ve aile büyüklerine saygı(1) değerleri vurgulanmaktadır. Örneğin; Ö1 “*Emek harcadığını düşünürdüm.*” , Ö15 “*İçinde el emeği olduğunu düşünüyorum.*” ve “*Bunu yapan kişiyi, verdiği emeği düşünürüm.*” söylemleri ile çalışkanlık değerine değinilmektedir. Benzer şekilde Ö2 “*Bana göre eski bir kilim tarihi eser gibi düşünürdüm.*” , Ö5 “*Güzel, tarihi eser denebilecek kadar iyi ve eski bir halı*” ve Ö10 “*Ben tarihi eserler müzesine gitmiş gibi düşünüyorum.*” söylemleri ile tarihsel mirasa duyarlılık değerinden söz edilmektedir. Ö7 “*Çok güzel oldukları için çok beğeniyorum.*” ve Ö14 “*Ne kadar güzel ördüklerini ve nasıl dokuduklarını düşünüyorum.*” söylemleri ile estetik değerinden bahsedilmektedir. Öte yandan Ö9 “*Kilimler, eski bir Türk eserine dönüşmüş.*” söyleminde milli ve evrensel değerlere duyarlılık değerine vurgu yapılırken; Ö10 “*Tozlu eski yakınlarımızdan kalmış gibi düşünüyorum.*” söylemiyle de aile büyüklerine saygı değeri vurgulanmaktadır.

“*Eşme Kilimleri*” etkinliğindeki “*Bu tür ata mirasları bize ulaşmasaydı ne olurdu?*” sorusuyla öğrencilerin, ata miraslarının günümüze ulaşmadığında hangi değerlerden yoksun olunacağına dikkat çekmesi sağlanmaya çalışılarak görüşleri alınmıştır. Tablo 4’te bu durum betimlenmiştir.

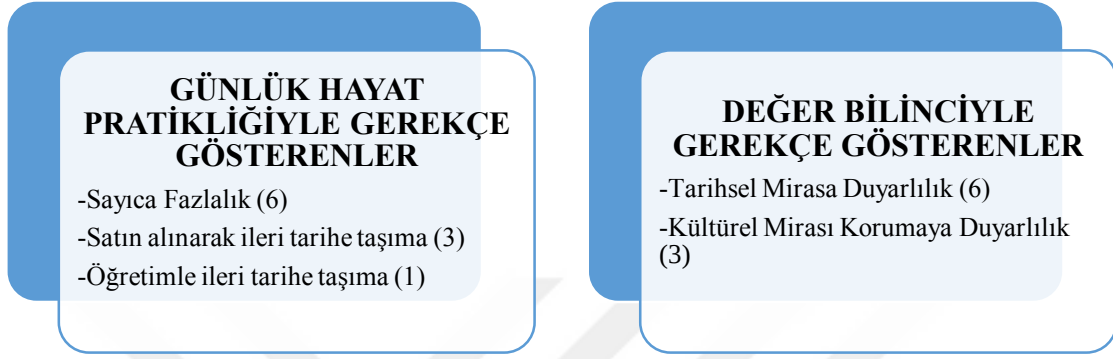
Tablo 6

Bu Tür Ata Mirasları Bize Ulaşmasaydı Ne Olurdu? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Tarihsel Mirasa Duyarlılık	-Ülkemiz tarih bakımından geride kalırdı. (2) -Geçmişte neler olduğunu bilemezdik. (1) -Böyle güzel mirasları göremezdik. (1) -Geçmişimizde neler olduğunu bilemezdik. (1) -Müzelerde hiç kilim olmazdı ve çocuklar güzel kilimleri göremezdi. (1) -İnsanlar kilim diye bir şey bilmezlerdi, kilim diye bir şey olmazdı.(2)	6
Kültürel Mirası Korumaya Duyarlılık	-Şimdiki halıların keşfedilmesi zorlaşabilirdi. (1) -Kilimleri nasıl yaptıklarını bilemezdik. (1) -Tarihi eserler hayatımızda olmazdı. (1) -Başkasının eline geçerdi. (1)	6
Estetik Duyarlılık	-Duvara asılı süs olmayabilirdi. (1)	1
İnsana Değer Verme	-Evimizde kilim olmasaydı insanlar betona basardı, üşürlerdi. Kısacası kilim olmasaydı insanlar yemek bulamamış gibi olurlardı. (1)	1
Türk Büyüklerine Saygı	-Atalarımızla veya geçmişimizle ilgimiz azalır. (1)	1

Tablo 7’de görüldüğü üzere “*Bu tür ata mirasları bize ulaşmasaydı ne olurdu?*” sorusunda yer alan öğrenci görüşlerinde; tarihsel mirasa duyarlılık(6), kültürel mirası korumaya duyarlılık(6), estetik duyarlılık(1), insana değer verme(1) ve Türk büyüklerine saygı(1) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö1 “*Ülkemiz tarih bakımından geride kalırdı.*” , Ö2 “*Ülkemiz tarih bakımından geride kalır ve geçmişte neler olduğunu bilemezdik.*” ve Ö8 “*Geçmişimizde neler olduğunu bilemezdik ve merak ederdim.*” söylemleriyle tarihsel mirasa duyarlılık değerine değinilmektedir. Aynı şekilde; Ö3 “*Bence kötü olurdu ve insanlar kilim diye bir şey bilmezlerdi.*” ve Ö5 “*Şimdiki halıların keşfedilmesi biraz zorlaşabilirdi.*” söylemleriyle kültürel mirası korumaya duyarlılık değerinden bahsedilmektedir. Ö4 “*Duvara asılı süs olmayabilirdi.*” söylemi ile estetik duyarlılıktan bahsedilmektedir. Ö10 “*Evimizde kilim olmasaydı insanlar betona basardı, üşürlerdi ve yatamazlardı.*” söylemi ile insana değer verme değerine vurgu yapılırken; Ö14 adlı öğrencinin “*Üzülürdüm çünkü atalarımızla veya geçmişimizle ilgimiz azalır.*” söylemi ile de Türk Büyüklerine saygı değerine vurgu yapılmaktadır.

“Eşme Kilimleri” etkinliğindeki “Kilimlerin günümüze ulaşması için neler yapılması gerekir?” sorusuyla öğrencilerin tarihi miraslar hakkında farkındalık oluşturmak ve bu mirasların günümüze gelmesi için sahip olunması gereken değerler ve beceriler fark ettirilmeye çalışılmış ve görüşleri alınmıştır. Şekil 2’de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 7. Kilimlerin günümüze ulaşması için neler yapılması gerekir? Sorusunun Analizi

Şekil 7 incelendiğinde “Kilimlerin günümüze ulaşması için neler yapılması gerekir?” sorusunda öğrencilerin bir kısmı günlük hayat pratikliğiyle çözüm üreterek(10) tarihi mirasları günümüze ulaşması hakkında görüş bildirirken; bir kısmı da değer bilinciyle(9) tarihi mirasları günümüze ulaşması hakkında görüş bildirmişlerdir. Örneğin; Ö4 “*Bol bol yapılması gerekir.*” Ve Ö15 “*Daha fazla yapılması gerekir*” söylemleri ile sayıca fazla dokunarak ileri tarihe ulaşabileceğini ifade etmektedir. Öte yandan Ö3 “*Eski eşya satan insanların dükkânına gidip kilim satın almalarını isterdim.*” Ve Ö8 “*Halıcıların geçmişimizdeki halıları satması ve insanların bunları satın alması gerekir.*” Satın alınarak ileri tarihe ulaştırmak istediğini belirtmektedir. Ö16 “*Kilim yapmayı öğretmemiz gerekir.*” Söylemi ile de öğretmek ileri tarihe ulaştırma düşüncesine yer vermektedir. Ayrıca; Ö2 “*Birilerine miras bırakılabilir*” , Ö9 “*Onu bir sandıkta saklayıp harita bıraksa ve torununa haritayı verse o da haritayla kilimi bulabilir.*” Söylemleriyle tarihsel mirasa duyarlılık değeri tespit edilmiştir. Yine “Ö10 “*Yakınlarımız eski kalan şeylerini sandıklarına koyarlar. Biz de onların evine gidip sandıklarını açıp kilim koymuşlar mı diye bakardık varsa alırdık.*” Söylemiyle de tarihsel mirasa duyarlılık değerinden bahsedilmektedir. Benzer şekilde Ö7 “*Korunması, sahip çıkılması gerekir.*” Ve Ö13

“Bütün tarihi kilimler bize ulaşması için onları korumamız ve tarihi eser yerlerine vermemiz gerekir.” Söylemleri ile kültürel mirasa korumaya duyarlılık değerine vurgu yapılmaktadır.

4.1.2. Doğal sayılarla işlemler

Doğal sayılar konusuna dair dört adet etkinlik yapılmıştır. Bunlar: “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” , “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” , “Temizlik Elçisi Cevat Amca” ve “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” dır. Aşağıda bu etkinliklere dair bulgular sunulmuştur.

4.1.2.1. Felçli hayvanların en yakın dostu Agop Usta etkinliğine dair bulgular

Matematik dersi öğretim programında yer alan “Doğal sayılarla zihinden çarpma ve bölme işlemlerinde uygun stratejiyi belirler ve kullanır.” Kazanıma yönelik yapılan etkinlikte öğrencilere, hayvanların sıklıkla yaşadığı talihsiz kazalar geçirdiği ve bu kazalar için çözüm üreten Agop Usta’nın iyileşen hayvanlarla olan fotoğrafları paylaşarak etkinlik formu dağıtılmıştır. Etkinlikte matematik becerisine yönelik üç adet, değer odaklı olarak da altı adet soru sorularak öğrencilerin cevaplamaları istenmiştir. Aşağıda bu etkinliğin matematik becerisine yönelik öğrenci cevapları verilmiştir.

Tablo 7

Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta Etkinliği Salt Matematik Sorularının Analizi

		Doğru	Yanlış	Boş	Toplam
Soru 1		8	8	2	18
Soru 2	a	11	7	0	18
	b	4	13	1	18

Tablo 8’de “Felçli Hayvanların Yakın Dostu Agop Usta” etkinliğindeki matematik bilgisi içeren sorular kontrol edildiğinde doğru yanıtlama oranı % 42,6 olarak belirlenmiştir.

Değer odaklı soruların analizi

“*Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta*” etkinliğindeki “*Agop Ustanın, yürüteçleri satmak yerine hediye etmesinin sebebi ne olabilir?*” sorusuyla öğrencilere, yardıma muhtaç canlılar hakkında farkındalık oluşturmaları sağlanmaya ve bu konuda sahip olunması gereken değerler ve beceriler fark ettirilmeye çalışılarak görüşleri alınmıştır. Tablo9’da bu durum betimlenmiştir.

Tablo 8

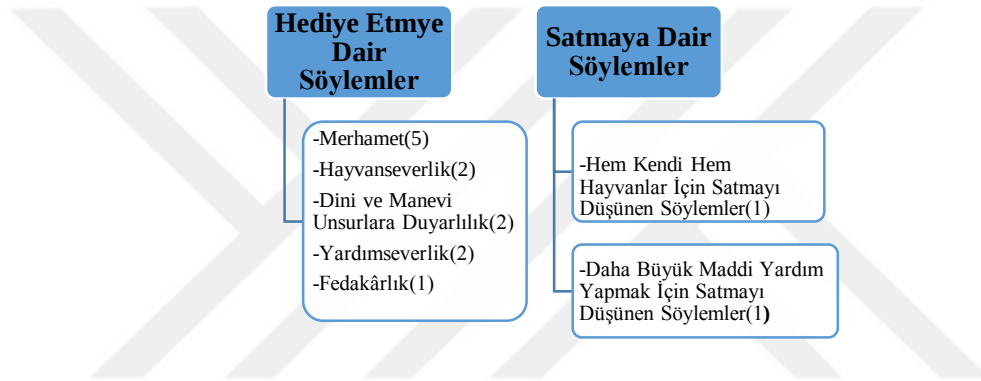
Agop Ustanın, Yürüteçleri Satmak Yerine Hediye Etmeyi Tercih Etmesinin Sebebi Ne Olabilir? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Merhamet	-Hayvanların sürünmesine gönlü razı olmamıştır. (3)	7
	-Hayvanlara iyilik yapmak istemiş. (1)	
	-Hayvanları zor durumda bırakmamak (1)	
	-Hayvanların haline üzülmüştür. (1)	
	-Hayvanların can çekişmesine göz yumamamış olabilir. (1)	
Yardımseverlik	-Hayvanlara yardım etmek (6)	6
Dini ve Manevi Unsurlara Duyarlılık	-Sevap kazanmak (1)	2
	-Allah rızası almak için (1)	
Hayvanseverlik	-Hayvanları çok sevdiği için (1)	2
	-Hayvanları mutlu etmesi (1)	
Fedakârlık	-İnsanlara fazla para harcatmamak istemiş. (1)	1

Tablo 9’da görüldüğü üzere “*Agop Ustanın, yürüteçleri satmak yerine hediye etmesinin sebebi ne olabilir?*” sorusunda yer alan görüşlerde; merhamet(7), yardımseverlik(6), dini ve manevi unsurlara duyarlılık(2), hayvanseverlik(2) ve fedakârlık(1) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö1 “*Hayvanların sürünmesine gönlü razı olmamıştır.*” söylemi ve Ö15 “*Hayvanların hâline üzülmüş olabilir.*” söyleminde merhamet değerine yer verilmektedir. Öte yandan Ö10 “*Çünkü Agop Usta öyle hayvanları görünce çok üzülüyormuş ve onlara yardım etmek istemiş.*” ve Ö12 “*Engelli hayvanlara yardım etmek için*” söylemleriyle yardım etmeyi sevdiğini ifade etmektedirler. Benzer şekilde Ö5

“Sevap kazanmak için” söylemi ile dini ve manevi unsurlara duyarlılık değerinden ve Ö8 “Hayvanları mutlu etmek için” söylemi ile de hayvanseverlik değerinden bahsedilmektedir. Son olarak Ö4 “İnsanlara fazla para harcatmamak istiyor.” söyleminde fedakârlık değerinden söz edilmektedir. Etkinlikte yer alan dört öğrenci ise fikir beyan etmemişlerdir.

“Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” etkinliğindeki “Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Satmayı mı yoksa hediye etmeyi mi? Neden?” sorusuyla öğrencilere, yardım edebilmek için sahip olunması gereken değer ve beceriler fark ettirilmeye çalışılarak görüşleri alınmıştır. Şekil 9’de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 8. Böyle Bir Durumda Siz Hangisini Seçerdiniz? Satmayı mı Yoksa Hediye Etmeyi mi? Neden? Sorusunun Analizi

Şekil 8 incelendiğinde “Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Satmayı mı yoksa hediye etmeyi mi? Neden?” sorusuna yönelik öğrenci görüşleri hediye etmeye dair ve satmaya dair olmak üzere iki kategoride ele alınmıştır. Hediye etmeye dair öğrenci görüşlerinde; merhamet(5), hayvanseverlik(2), dini ve manevi unsurlara duyarlılık(2), yardımseverlik(2) ve fedakârlık(1) değerleri tespit edilmiştir. Satmaya dair öğrenci görüşlerinde ise para kazanmak için ya da daha büyük maddi yardımlar yapmak için ifadeleri belirtilmektedir. Örneğin; Ö9 “Yürütecî alamayanlar için çok üzülürdüm ben de onlara hediye ederdim.” ve Ö10 “Ben o hayvanları görünce çok üzülüyorum o yüzden hediye ederdim.” söylemi ile merhamet değerinden söz edilmektedir. Öte yandan Ö6 “Hayvanları çok sevdiğim için hediye etmeyi seçerdim.” söylemi ile hayvanseverlik değeri vurgulanırken; Ö5 “Sevap kazanıp cennete gittiğimde parayla alınamayacak şeyler

alınabildiği için hediye etmeyi tercih ederdim.” söylemi ile dini ve manevi unsurlara duyarlılık değeri vurgulanmaktadır. Ö3 *“İhtiyaç sahiplerine hediye ederdim.”* söylemi yardımseverlik değerine değinilmektedir. Benzer şekilde Ö2 *“Satsaydım çok büyük miktarda para harcamış olurlardı.”* söylemi ile fedakârlık değerinden söz edilmektedir. Ayrıca Ö1 *“Yılın altı ayı yaptığım yürüteçleri hediye eder diğer altı ayı yaptıklarımı satardım. Böylelikle hem iyilik yapmış hem de para kazanmış olurdum.”* söylemi ile hem kendi hem de hayvanlar için satmayı düşünmekte iken Ö16 *“Satmayı seçerdim daha büyük para kazanırdım ve daha iyi, güçlü şeyler yapardım.”* söylemi ile daha büyük maddi yardım yapmak için satmayı düşünmektedir.

“Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” etkinliğindeki *“Agop Ustayı nasıl biri olarak tanımlarsınız?”* sorusuyla öğrencilerin değerli bir davranış gösteren insanların sahip olduğu karakter özellikleri ve değerleri fark ettirilmeye çalışılmış, öğrencilerin bu yönde görüşleri alınmıştır. Tablo 3’te bu durum betimlenmiştir.

Tablo 9

Agop Usta’yı Nasıl Biri Olarak Anımlarsınız? Sorusunun analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Yardımlaşma	-Yardımsever biri (7) -Hayvanlara yardım etmesi güzel bir şey (2)	9
Hayvanseverlik	-Hayvansever (4) -Hayvanları çok seven (1)	5
Çalışkanlık	-Mucit (1)	1
Fedakârlık	-Hediye etmeyi seven fedakâr biri (1)	1

Tablo 10’da görüldüğü üzere *“Agop Ustayı nasıl biri olarak tanımlarsınız?”* sorusunda yer alan görüşlerde; yardımlaşma(9), hayvanseverlik(5), çalışkanlık(1) ve fedakârlık(1) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö3 *“Yardımsever biri olarak tanımlarım.”*, Ö5 *“Yardım etmeyi seven”* ve Ö10 *“Adam sakat olan hayvanlara yardım ediyor. Hem hayvanları mutlu ediyor hem de insanları mutlu ediyor. Bir de hayvanların yaşamalarına yardım ettiği için iyi olarak tanımlıyorum.”* söylemleri ile yardımlaşma değeri belirtilmektedir. Öte yandan Ö6 *“Kedi, köpek vb. hayvanları çok seviyor.”* ve Ö8 *“Hayvanların yaşamasını, koşup oynamasını sağlayan ve hayvanları seven biri”* söylemleri ile hayvanseverlik değeri ifade edilmektedir. Öte yandan Ö9 *“Güzel bir*

yardımsever işine düşkün ve bir mucit olarak tanımlayabiliriz.” söylemi ile çalışkanlık değerinden söz edilmektedir. Son olarak Ö2 “*Hediye etmeyi seven fedakâr biri*” söylemi ile fedakârlık değeri tespit edilmiştir.

“*Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta*” etkinliğindeki “*Siz Agop Usta yerinde olsaydınız ne yapardınız?*” sorusuyla öğrencilerin kendilerini Agop Usta yerine koyarak aynı şartlarda nasıl davranacakları konusunda görüşleri alınmıştır. Tablo 4’te bu durum betimlenmiştir.

Tablo 10.

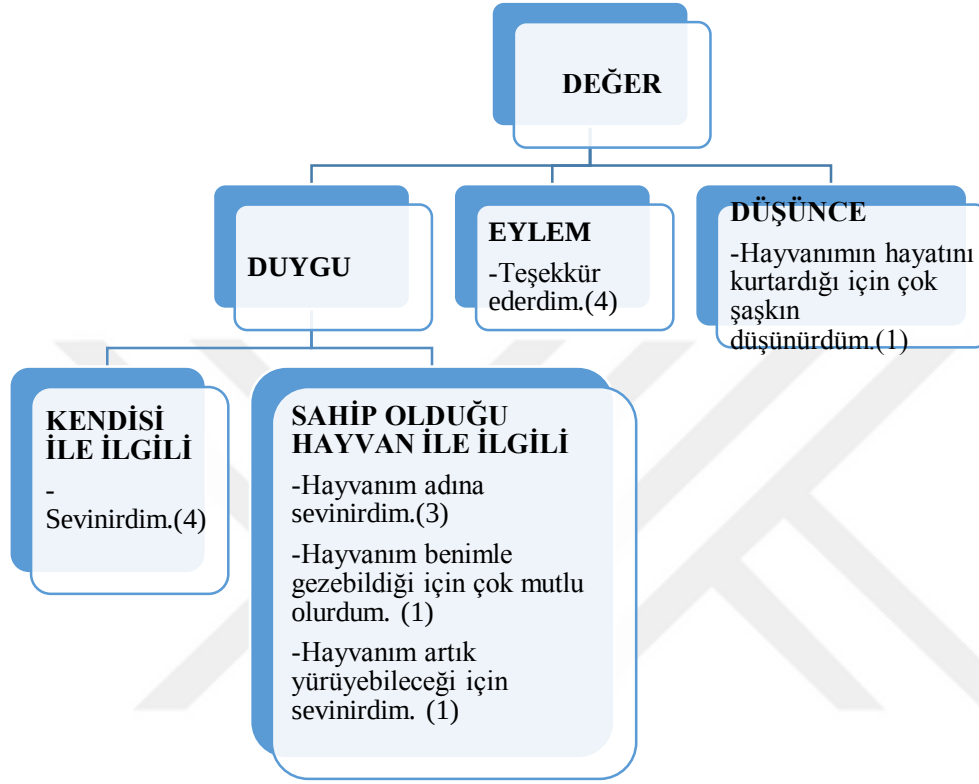
Siz Agop Usta Yerinde Olsaydınız Ne Yapardınız? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Yardımlaşma	-İnsanlara ve hayvanlara yardım ederdim. (5) -Yürüteç yapar hayvanlara yardım ederdim. (2) -Aynı şeyleri yaparım ama önce büyüyeyim. (1) -Bir şeyler satar, yürüteç alırdım. (1)	10
Hayvanseverlik	-Daha çok hayvana yürüteç yapardım. (1) -Kedi ve köpekler yemek, su verirdim. (1) -Kedi ve köpekleri çok seven birilerine verirdim. (1)	2
Paylaşma	-Maddi durumu kötü olanlara hediye ederdim, maddi durumu iyi olanlara düşük bir fiyatta satardım. (1) -Bazılarına yardım eder bazılarına satardım. (1)	2

Tablo 11’de görüldüğü üzere “*Siz Agop Usta yerinde olsaydınız ne yapardınız?*” sorusunda yer verilen görüşlerde yardımlaşma(10), hayvanseverlik(2) ve paylaşma(2) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö7 “*Ben de yürüteçler yapar hayvanlara yardım ederdim.*”, Ö9 “*Onun gibi hayvanlara ve insanlara yardım edip tekrar yürüyebilmelerini sağlardım.*” ve Ö10 “*Ben de aynısını yapardım. Çünkü sakat olan hayvanlara yardım ederdim.*” söylemleri ile yardımlaşma değerinden söz edilmektedir. Benzer şekilde Ö6 “*Kedileri, köpekleri çok seven birilerine verirdim.*” söylemi ile hayvanseverlik değeri belirtilirken; Ö8 “*Maddi durumu kötü olanlara hediye ederdim, maddi durumu iyi olanlara düşük bir fiyatla satardım.*” söylemiyle de paylaşma değeri belirtilmektedir.

“*Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta*” etkinliğindeki “*Siz de engelli hayvana sahip olduğunuzu ve Agop Ustanın engelli hayvanınız için bir yürüteç hediye ettiğini*

düşünün. Ne hissederdiniz?” sorusuna yönelik kendilerini, yardım edilen kişi yerine koymaları istenerek görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşleri eylem, duygu ve düşünce olarak kategorize edilmiştir. Şekil 2’te bu durum betimlenmiştir.

Şekil 9. Siz de engelli hayvana sahip olduğunuzu ve Agop Ustanın engelli hayvanınız için bir yürüteç hediye ettiğini düşünün. Ne hissederdiniz? Sorusunun Analizi

Şekil 9 incelendiğinde “Siz de engelli hayvana sahip olduğunuzu ve Agop Ustanın engelli hayvanınız için bir yürüteç hediye ettiğini düşünün. Ne hissederdiniz?” sorusunda yer verilen öğrenci görüşlerinde duygu, eylem ve düşünce olarak üç kategoriye ayrılmıştır. Ö1 “Hayvanım benimle gezebildiği için çok mutlu olurdum.” ve Ö7 “Hayvanım adına çok sevinirdim. Çünkü yürüyemezken yürüyecek.” söylemleriyle sahip olduğu hayvan ile ilgili duygularını belirtirken Ö6 “Çok mutlu olur, sevinirdim.” söylemi ile kendisi ile ilgili duyguları belirtmektedir. Ö5 “Teşekkür ederim der bedava da olsa 50 TL verirdim.” söylemi ile eylemde bulunmaktadır. Ayrıca Ö10 “Hayvanımın hayatını kurtardığını düşünürdüm.” söylemi ile düşüncesine yer verilmektedir.

“Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” etkinliğindeki “Agop Usta hakkında neler düşünürdünüz?” sorusuna yönelik öğrencilerin, kendisini yardım yapan kişi yerine koyarak yardım yapan kişi hakkındaki görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşleri değer bağlamında incelenmiştir. Bu durum Tablo 5’te betimlenmiştir.

Tablo 11

Agop Usta Hakkında Neler Düşünürdünüz? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Hayvanseverlik	-Hayvanlara yardım etmeyi seven biri (6)	6
Yardımsever	-Yürüteçleri satmak yerine hediye ediyor (2)	2
Merhamet	-Merhametli biri (1)	1
Dini ve Manevi Unsurlara Duyarlılık	-Cennet kapısı açılmış biri (1)	1

Tablo 12’de görüldüğü üzere “Agop Usta hakkında neler düşünürdünüz?” sorusunda yer alan görüşlerde hayvanseverlik(6), yardımsever(2), merhamet(1) ve dini ve manevi unsurlara duyarlılık(1) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Ö2 “Hayvanlara yardım etmeyi seven biri” ve Ö6 “Hayvan sever bir amca” söylemi ile hayvanseverlik değeri belirtilmektedir. Bunun yanı sıra Ö14 “Yardımsever biri çünkü yürüteçleri satmak yerine hediye ediyor.” söylemi ile yardımseverlik değerinden bahsedilmektedir. Öte yandan Ö5 söylemi ile merhamet değeri belirtilirken; Ö19 “Cennet kapısı açılmış biri” söylemiyle de dini ve manevi unsurlara duyarlılık değeri belirtilmektedir.

4.1.2.2. Bir bardak çorbayla gönülleri ısıtıyor etkinliğine dair bulgular

Matematik dersi öğretim programında yer alan “Çarpma ve bölme işlemleri arasındaki ilişkiyi anlayarak işlemlerde verilmeyen (çarpan, bölüm veya bölüneni) bulur.” kazanımına yönelik yapılan dersin başlangıcında öğrencilere, haftanın belli günlerinde hastane önünde çorba dağıtan bir amcanın örnek olay videosu izletilerek etkinlik formu dağıtılmıştır. Matematik becerisine yönelik beş adet, değer odaklı yedi adet soru sorularak

öğrencilerin cevaplamaları istenmiştir. Aşağıda bu etkinliğin matematik becerisine yönelik öğrenci cevapları verilmiştir.

Tablo 12

“Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” Etkinliği Salt Matematik İçeren Soruların Analizi

		Doğru	Yanlış	Boş	Toplam
Soru 1	a	14	4	0	18
	b	7	10	1	18
	c	4	13	1	18
Soru 2		1	15	2	18
Soru 3		3	13	2	18
Soru 4		5	12	1	18
Soru 5		8	7	3	18

Tablo 13’ de görüldüğü üzere “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” etkinliğindeki matematik bilgisi içeren sorular kontrol edildiğinde doğru yanıtlama oranı % 33,32 olarak belirlenmiştir.

- Değer Odaklı Soruların Analizi

“Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor?” etkinliğindeki, *“Lokman Amcanın para biriktirmek yerine bu yolu seçmesinin nedeni ne olabilir?”* şeklindeki soruyla öğrencilere değerler fark ettirilmeye çalışılmış ve öğrencilerin bu yönde görüşleri alınmıştır. Tablo 2’ de bu durum betimlenmiştir.

Tablo 13

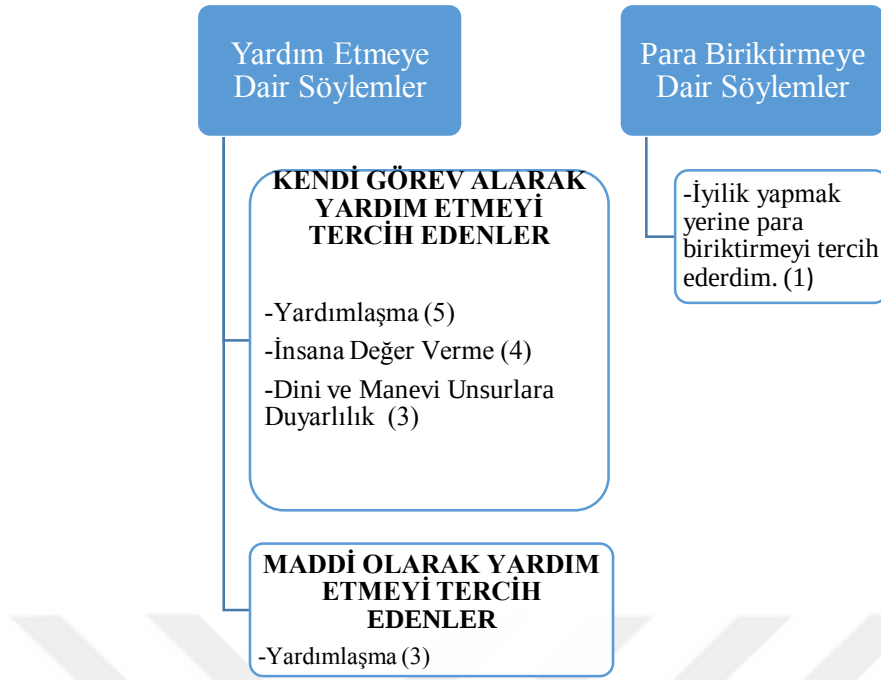
Lokman Amcanın para biriktirmek yerine bu yolu seçmesinin nedeni ne olabilir?
Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Top
İnsana Değer Verme	-Hastaneye aç karnına gelenleri doyuruyor. (4)	8
	-İnsanları mutlu ediyor. (2)	
	-İnsanları sevindiriyor.(2)	
Yardımlaşma	-İnsanlara yardım etmek istiyor olabilir. (3)	7
	-İnsanlara yardım edip çorba, ekmek dağıtması iyi bir şey (1)	
	-Herkes yardım etmeye muhtaçtır.(1)	

	-İnsanlara yardım etmeyi sevdiği için (1)	
	-İhtiyaç sahipleri doysun diye (1)	
	-Sevap kazanıyor. (3)	
Dini ve Manevi	-Allah rızası için (1)	
Unsurlara Duyarlılık	-Ahiret hayatını düşünüyor ve cennet kapıları açılması (1)	5
Diğer	-Para kazansın diye (1)	
	-Lokman Amca çok güzel bir iş bulmuştur.(1)	2

Tablo 14 incelendiğinde “*Lokman amcanın para biriktirmek yerine bu yolu seçmesinin nedeni ne olabilir?*” sorusunda yer alan görüşlerde insana değer verme(8), yardımlaşma(7), dini ve manevi unsurlara duyarlılık(5) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö2 “*Hastaneye aç karna gelenleri doyurmak*” ve Ö10 “*İnsanları mutlu etmek*” şeklindeki söylemlerinden insana değer verme değeri ifade edilmektedir. Öte yandan Ö9 “*İnsanlara yardım edip, ekmek ve çorba dağıtması iyi bir şey*” söyleminde yardımlaşma değeri vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Ö1, Ö5 “*Sevap kazanmak*” için ve Ö19 “*Ahiret hayatını düşünüyor cennet kapıları açılıyor*” söylemleri dini ve manevi unsurlara duyarlılık değerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Sorunun tam olarak ne demek istediğini anlamayarak cevabını ifade edemeyen 2 öğrenci ve soruya dair bir fikirleri olmadığı için soruyu cevaplamayı tercih etmeyen 3 öğrenci tespit edilmiştir.

Öğrencilerin “*Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor*” etkinliğindeki “*Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Para biriktirmeyi mi yoksa yardım etmeyi mi? Neden?*” sorusuyla öğrencilerin değer algılarının eyleme dönüşüp dönüşmediği konusunda görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin görüşleri yardım etmeye dair ve para biriktirmeye dair olarak gruplandırılmıştır. Yardım etmeye dair söylemlerde bulunan öğrenciler ise belirttikleri görüşlerle yardım etmeye dair söylemlerde kendi görev olarak yardım faaliyetinde bulunmak ve maddi olarak yardım faaliyetinde bulunmak olarak iki alt grupta incelenerek Şekil 11’de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 10. “Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Para biriktirmeyi mi yoksa yardım etmeyi mi? Neden?” Sorusunun Analizi

Şekilde 10 incelendiğinde “Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Para biriktirmeyi mi yoksa yardım etmeyi mi? Neden?” sorusunda yer alan öğrenci görüşleri; kendi görev olarak yardım etmeyi tercih edenler ve maddi olarak yardım etmeyi tercih edenler olarak iki kategoriye ayrılarak incelenmiştir. Ö8 “Yardım etmeyi seçerdim çünkü ya ben o durumda olsaydım” Ö14 “İnsanları doyurmanın iyi bir şey olduğunu düşünüyorum. Bu sebeple yardım etmeyi seçerdim.” söylemlerinde yardım yapma eylemine kendini de dâhil etmektedir. Öte yandan Ö1 “Para biriktirip daha büyük bir yardım yapmayı seçerdim.” ve Ö4 “Para biriktirir çorba alır hastalara dağıtırdım.” söylemlerinde maddi olarak yardım etme tercih edilmektedir. Ö3 “Karınları aç olduğu için yardım etmeyi seçerdim.” ve Ö15 “İnsanların mutlu olması beni de mutlu ederdi. Bu sebeple yardım etmeyi seçerdim.” söylemlerinde insana değer verme vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra Ö16 “Allah rızası almak için yardım etmeyi seçerdim” söyleminde ise dini ve manevi unsur olan Allah rızası kavramından bahsedilmektedir. Ö2 ise “İyilik yapmak yerine para biriktirmeyi tercih ederdim.” söylemiyle herhangi bir değere vurgu yapmamaktadır.

“Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor?” etkinliğindeki, “Lokman Amca’yı nasıl biri olarak tanımlarsınız?” sorusuyla öğrencilere, değerli bir davranış gösteren insanların sahip olduğu karakter özellikleri ve değerleri fark ettirilmeye çalışılmış, öğrencilerin bu yönde görüşleri alınmıştır. Şekil 3’te bu durum betimlenmiştir.

Tablo 14

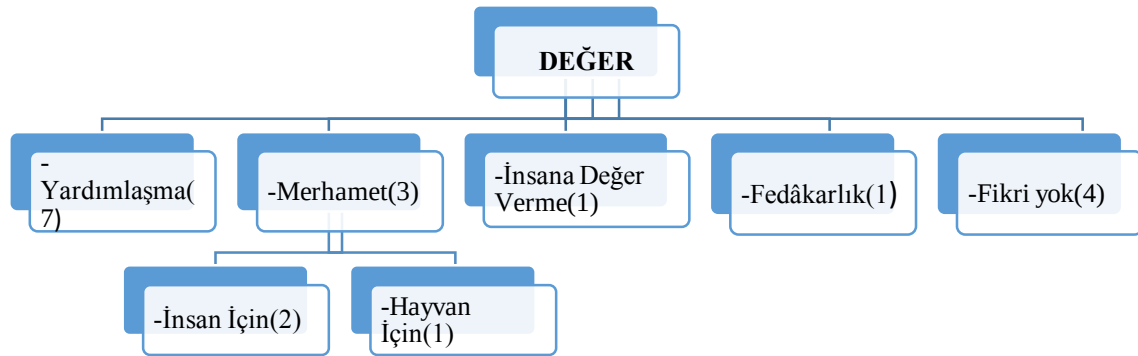
“Lokman Amca’yı Nasıl Biri Olarak Tanımlarsınız?” Sorusunun Analizi

Değer/Karakter Özelliği	Öğrenci Söylemleri	Toplam
İyi insan olma	-Çok iyi biri (4) -İyiliksever (2) -İyi biri bedava çorba ekmek dağıtıyormuş.(1) -İyi ekmek ve çorba satan süper kahraman(1) -Yardım etmeyi çok seven bir amca (3) -Bu yaşına gelmiş insanlara yardım etmeye çalışıyor. (1)	8
Yardımsever	-İhtiyaç sahiplerine yardım ediyor. (1) -Yardımsever olmasaydı sabah erkenden kalkıp satmazdı. (1) -Hem para kazanan biri hem de insanlara yardım eden biri (1) -Fedakâr (2)	7
Fedakârlık	-Hiç kimsenin yapmadığı iyiliği onun yapması altın kalpliliğindendir. (1)	3
İnsana Değer Verme	-İnsanları düşünen (1) -İnsanları sevindiriyor. (1) -İnsanların gönlünü ısıtıyor, yüzlerini güldürüyor. (1)	3
Dini ve Manevi Unsurlara Duyarlılık	-Haftanın üç günü insanlara çorba vererek sevap kazanıyor. (1) -Cennete yüzde yüz gider. (1)	2
Diğer	-Empati kuran (1) -Vicdanlı (1)	2

Tablo 15 incelendiğinde “Lokman Amca’yı nasıl birisi olarak tanımlarsınız?” sorusunda yer alan öğrenci görüşlerinde; iyi insan olma(8) karakter özelliğine vurgu yapılırken; yardımseverlik(7), fedakâr(3), insana değer verme(3) ve dini ve manevi unsurlara duyarlılık(2) değerlerine vurgu yapılmıştır. Ayrıca, değerleri güçlendiren becerilerin sergilenmesini kolaylaştıran empati(1) ve vicdan(1) kavramlarına yer verilmektedir. Ö3

“İyi biri bedava ekmek ve çorba dağıtıyormuş” söylemi ve Ö9 “İyi ekmek ve çorba satan süper kahraman” söylemleri ile Lokman Amcanın karakter özelliğine değinilmektedir. Ayrıca; Ö14 “Yardımsever olmasaydı sabah erkenden kalkıp satmazdı.” ve Ö6 “Çorba satan yardım etmeyi çok seven bir amcamış.” söylemleri Lokman Amcanın yardımsever değerine sahip olduğu belirtilmektedir. Aynı şekilde Ö8 “İnsanları düşünen” ve Ö15 “İnsanların gönlünü ısıtıyor, yüzünü güldürüyor” söylemlerinde ise insana değer verme vurgulanmaktadır. Ö5 “Hiç kimsenin yapmadığı iyiliği onun yapması altın kalpliliğindendir.” söyleminde ise Lokman Amcanın fedakârlık değerine sahip olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan Ö19 “Cennete %100 gider” söyleminde dini ve manevi unsurlara duyarlılık değeri belirtilmektedir. Ayrıca Ö8 adlı öğrencinin “Empati kuran ve vicdanlı biri” söyleminde ise değerleri güçlendiren vicdan ve empati kavramları tespit edilmiştir.

Şekil 2’ de öğrencilerin, “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” etkinliğindeki “Siz Lokman Amca yerinde olsanız ne yapardınız?” sorusuyla öğrencilerin kendilerini Lokman Amca yerine koyarak aynı şartlarda nasıl davranacakları konusunda görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşleri değer bağlamında analiz edilerek incelenmiştir. Şekil 12’de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 11. Siz Lokman Amcanın yerinde olsanız ne yapardınız? Sorusunun Analizi

Şekil 11 incelendiğinde “Siz Lokman Amca yerinde olsanız ne yapardınız?” sorusunda yer alan öğrenci görüşlerinde; yardımlaşma(7), merhamet(3), insana değer verme(1) ve fedakârlık(1) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö7 “Ben para biriktirip o parayla bir yere bağış yapardım.” , Ö8 “İnsanlara yardım edip hem yemek verirdim hem de evde yemesi için yemek verirdim.” ve Ö14 “Ben de sıcak olacak şeyler yapıp verirdim.” söylemlerinde yardımlaşma değerine değinilmektedir. Öte yandan merhamet değeri merhamet edilen varlıklar farklılık gösterdiğinden iki kategoride incelenmiştir. Ö3 “Ben olsam ekmek ve çorbayı en çok fakirlere dağıtırdım.” söylemi ile insana merhamet değerinden, Ö5 ise “Sadece insanlar için değil köpek ve kediler için de yemek satışı yapardım.” söyleminde ise hayvanlara merhamet değerinden söz edilmektedir. Bunun yanı sıra Ö15 “Ben de öyle yapardım çünkü onların yüzündeki gülümsemeyi görmeyi çok isterdim.” söylemiyle insanlara değer verildiği ve Ö10 “Aynısını yapardım ama ben haftanın 5 günü ikram eder 2 günü dinlenirdim.” söylemi ile fedakârlık değeri belirtilmektedir. Ayrıca; Ö2 “Lokman Amcanın yerinde olsaydım çorba yapıp iyilik yapmak yerine evde olurdum.” söyleminde herhangi bir değere rastlanmamaktadır.

Tablo 4’te öğrencilerin, “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” etkinliğindeki “Lokman Amcanın bu yardımı yapabilmesi için hangi becerilere ve değerlere sahip olması gerekir?” sorusuyla yardım yapabilmek için hangi değer ve becerilere sahip olunması gerektiği hususunda farkındalık oluşturulmak istenilmiş ve öğrencilerin bu yöndeki görüşleri alınmıştır. Tablo 4’te bu durum betimlenmiştir.

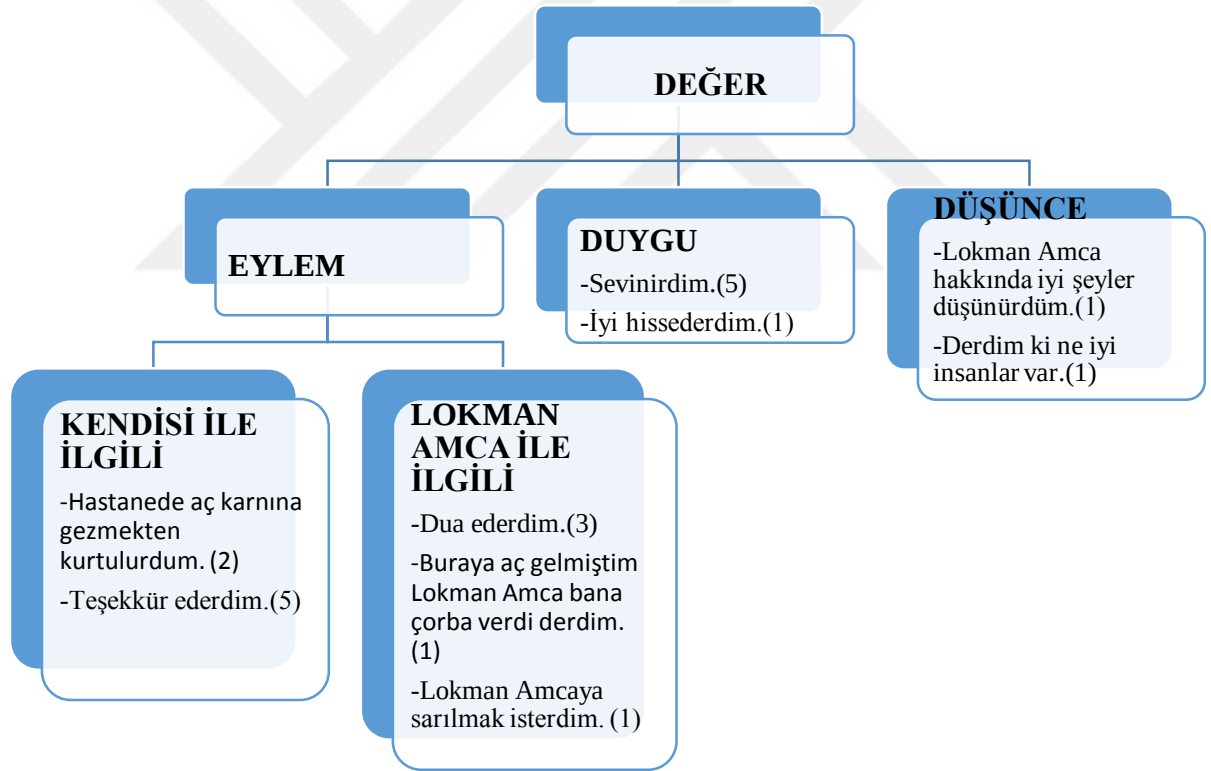
Tablo 15

“Lokman Amcanın Bu Yardımı Yapabilmesi İçin Hangi Becerilere ve Değerlere Sahip Olması Gerekir?” Sorusunun Analizi

Tema	Kod	f	Toplam
Değer	İyi Kalpli	6	17
	Yardımsever	3	
	Dürüst	3	
	İyi biri	2	
	Fedakâr	1	
	Cömert	1	
	Sabırlı	1	
Beceri	Yemek Yapma	7	9
	Hesap Yapma	2	

Tablo 16’te görüldüğü üzere “*Lokman Amcanın bu yardımı yapabilmesi için hangi becerilere ve değerlere sahip olması gerekir?*” sorusunda yer alan öğrenci görüşlerinde; Lokman Amcanın yardımsever(3), dürüst(3), fedakâr(1), cömert(1) ve sabırlı(1) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Ayrıca; Lokman Amcanın iyi kalpli (6) ve iyi biri(2) karakter özelliklerine; yemek yapma ve hesap yapma becerilerine sahip olduğu belirtilmektedir.

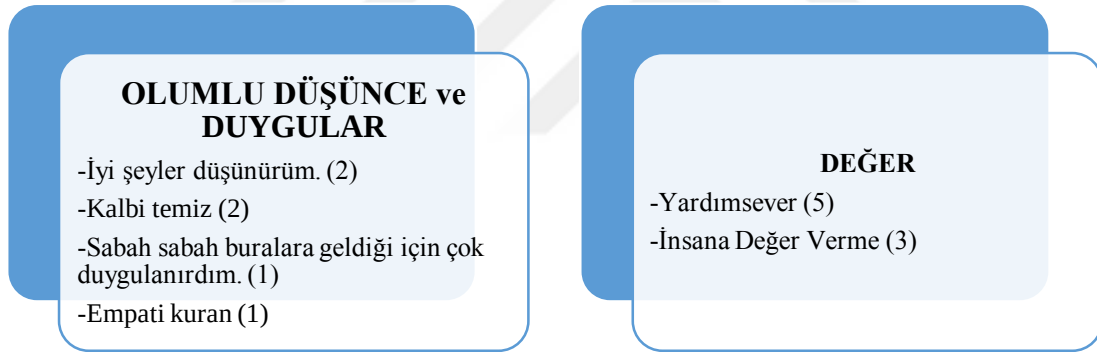
Şekil 3’ te öğrencilerin, “*Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor*” etkinliğindeki “*Bir gün sabah saatlerinde hastaneye aç karnına gittiğinizi ve size çorba ikram edildiğini düşününüz. Ne hissederdiniz?*” sorusuyla öğrencilerin, kendilerini, yardım edilen kişi yerine koymaları istenerek görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşleri eylem, duygu ve düşünce olarak kategorize edilmiştir. Şekil 13’te bu durum betimlenmiştir.

Şekil 12. Bir Gün Sabah Saatlerinde Hastaneye Aç Karnına Gittiğinin ve Size Çorba İkram Edildiğini Düşününüz. Ne Hissederdiniz? Sorusunun Analizi

Şekil 12 incelendiğinde öğrencilerin görüşleri; eylem, duygu ve düşünce olarak üç kategoriye ayrılmıştır. Ö2 “*Aç karnına hastaneye gittiğimde çorba verilirse aç karnına gzmekten kurtulurdum.*” ve Ö5 “*Adama teşekkür ederdim.*” kendisi ile ilgili eylemlerden bahsederken; Ö12 “*Ona çok dua ederdim.*” ve Ö6 “*Ona sarılmak isterim.*” söylemleri Lokman Amca ile ilgili eylemlerden bahsettiklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra Ö14 “*Sevinirdim çünkü artık aç değilim.*” ve Ö3 “*Ben buraya karnım aç geldim ve bu adam bana çorba verdi der iyi hissederdim.*” söylemlerinde duygularını ifade etmektedirler. Ö10 “*Derdim ki ne iyi niyetli insanlar var*” söylemi ile düşüncesini belirtmektedir.

Şekil 14’te öğrencilerin, “*Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor*” etkinliğindeki “*Çorbayı ikram eden amca hakkında neler düşünürdünüz?*” sorusuyla öğrencilerin, kendisini yardım yapan kişi yerine koyarak yardım yapan kişi hakkındaki görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşleri, olumlu düşünce ve duygular ve değer bağlamında incelenmiştir. Şekil 14’te bu durum betimlenmiştir.

Şekil 13. Çorbayı İkram Eden Amca Hakkında Neler Düşünürdünüz? Sorusunun Analizi

Ö1 “İyi şeyler düşünürüm.” Ö4 “*Onun kalbinin temiz olduğunu düşünürüm.*” Ö8 “*Empati kuran*” söylemleri ile düşüncelerini belirtirken; Ö7 adlı öğrencinin “*Sabah sabah buralara geldiği için duygulanırdım.*” ifadesi ile duygusunu belirtmektedir. Bunun yanı sıra “*Parasını harcamak yerine çorba yapmıştır*” ve Ö5 “*Parasını başka insanlara harcayabilecek kadar iyi.*” söylemleri ile yardımsever olduğuna vurgu yapılmaktadır. Öte yandan Ö10 “*İnsanları mutlu ediyor*” söylemi ile de insana değer verdiğini vurgulamaktadır.

4.1.2.3. Temizlik işçisi Cevat Amca etkinliğine dair bulgular

Matematik dersi öğretim programında yer alan “Çarpma ve bölme işlemleri arasındaki ilişkiyi anlayarak işlemlerde verilmeyen öğeleri (çarpan, bölüm veya bölüneni) bulur.” kazanıma yönelik yapılan etkinlikte öğrencilerle, yaşadıkları mahallenin temiz ya da kirli olması ile ilgili yaşantılarından örnekler vererek, etkinlik formundaki mahallesini temizleyen Cevat Amca örneği paylaşılır. Etkinlikte matematik becerisine yönelik iki adet, değer odaklı olarak da altı adet soru sorularak öğrencilerin cevaplamaları istenmiştir. Aşağıda bu etkinliğin matematik becerisine yönelik öğrenci cevapları verilmiştir.

Tablo 16

Temizlik Elçisi Cevat Amca Etkinliği Salt Matematik Sorularının Analizi

		Doğru	Yanlış	Boş	Toplam
Soru 1	a	2	16	2	20
	b	0	13	7	20

Tablo 17’ de “Temizlik İşçisi Cevat Amca” etkinliğindeki matematik bilgisi içeren sorular kontrol edildiğinde doğru yanıtlama oranı %5 olarak belirlenmiştir.

Değer Odaklı Soruların Analizi

“*Temizlik Elçisi Cevat Amca*” etkinliğindeki “*Plastik atıkları yere atmamak neden önemlidir?*” sorusuyla öğrencilerin, plastik atıkların çevreye verdiği zararı ve bu zararın verilmemesi için sahip olunması gereken değer ve becerilerin fark etmeleri sağlanmaya çalışılmış bu konuda görüşleri alınmıştır. Tablo 2’de bu durum betimlenmiştir.

Tablo 17

Plastik Atıkları Yere Atmamak Neden Önemlidir? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Doğal Çevreye Duyarlılık	-Plastikler, doğada yüzyıldan fazla bir sürede kayboluyor. (3)	9
	-Doğaya kirletmemek için (3)	
	-Çevre kirliliği oluşmaması için (3)	

	-Doğamız kirlenir her yer çöp olur. (3)	
	-Plastikler yere atılırsa geri dönüşüm olmaz.(2)	
Doğa Sevgisi	-Ağaçlar için önemlidir. (1) -Doğamızı korumak (1) -Doğayı temiz kokulu tutmak için önemlidir. (1) -Sokaklar kötü görünür ve pis kokar. (1)	9
Sağlıklı Olmaya Önem Verme	-Sağlığımız için önemlidir. (2) -Temiz hava soluyalım diye (1)	3
İnsana Değer Verme	-Gelecek nesillere bırakmak için (1)	1

Tablo 18’de görüldüğü üzere “*Plastik atıkları yere atmamak neden önemlidir?*” sorusunda yer alan görüşlerde; doğal çevreye duyarlılık(9), doğa sevgisi(9), sağlıklı olmaya önem verme(3) ve insana değer verme(1) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö1 “*Plastikler, doğada yüzyıldan fazla bir sürede kayboluyor.*” ve Ö5 “*Çevre kirliliği oluşmaması için ve temiz hava solumak için önemlidir.*” söylemlerinde doğal çevreye duyarlılık değerinden söz edilmektedir. Öte yandan; Ö2 “*Plastikler yere atılırsa geri dönüşüm olmaz.*”, Ö3 “*Ağaçlar için önemlidir.*” Ö8 “*Doğamızı korumamız için önemlidir.*” , “*Doğayı temiz kokulu tutmak için önemlidir.*” ve Ö20 “*Sokaklar kötü görünür ve pis kokar.*” söylemlerinde doğa sevgisine değinilmektedir. Ö14 “*Sağlığımız için önemlidir.*” söyleminde sağlıklı olmaya önem verme değeri ifade edilirken; Ö8 “*Gelecek nesillere bırakmak için önemlidir.*” insana değer vermeye ifade edilmektedir.

“*Temizlik Elçisi Cevat Amca*” etkinliğindeki “*Plastik Atıkları Geri Dönüşümle Tekrar Kullanılır Hâle Getirmek Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?*” sorusuyla öğrencilerin plastik atıkların doğaya verdiği zararı azaltmak ve geri dönüşümle bu zararı ortadan kaldırma hakkında bilinçlenmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin, geri dönüşüm bilinciyle sahip olunması gereken değerleri fark ettirerek görüşleri alınmıştır. Tablo 3’te bu durum betimlenmiştir.

Tablo 18

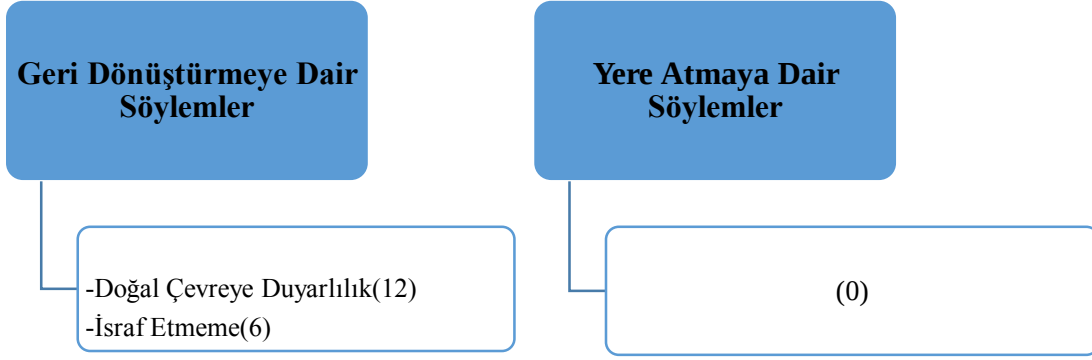
Plastik Atıkları Geri Dönüşümle Tekrar Kullanılır Hâle Getirmek Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
-------	--------------------	--------

	-Geri dönüştürerek çevre kirliliğini önlüyoruz. (3)	
Doğal Çevreye Duyarlılık	-Çok iyi çalışma doğayı kirletmiyor. (1) -Çöpe atsak toprağa karışabilir bu sebeple geri dönüşüme atmak daha mantıklı. (1) -Eğer bir kitabı geri dönüşüme vermezsek onun için kesilen ağaçlara yazık olur. (1) -Plastik atıklardan kendimize bir şey yaparız hem kendimiz hem de çevremiz için. (2) -Plastik atıklar sayesinde yeni eşyalar yapabiliriz. (1)	6
İsraf Etmeme	-Daha fazla malzeme gitmediği için daha iyi oluyor. (1) -Mesela kıyafetlerimiz yırtıldığında geri dönüşüm kutsusuna atarsak onlar geri eski haline gelir ve mağazalarda tekrar satışı yapılabilir. (1)	5

Tablo 19’te görüldüğü üzere “*Plastik Atıkları Geri Dönüşümle Tekrar Kullanılır Hâle Getirmek Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?*” sorusunda yer alan görüşlerde; doğal çevreye duyarlılık(6) ve israf etmeme(5) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö10 “*Geri dönüştürerek çevre kirliliğini önlüyoruz.*”, Ö4 “*Çok iyi çalışma doğayı kirletmiyor.*”, Ö7 “*Çöpe atsak toprağa karışabilir bu sebeple geri dönüşüme atmak daha mantıklı.*” ve Ö13 “*Eğer bir kitabı geri dönüşüme vermezsek onun için kesilen ağaçlara yazık olur.*” söylemleri doğal çevreye duyarlılık değerinden söz edilmektedir. Bunun yanı sıra Ö2 “*Plastik atıklardan kendimize bir şey yaparız hem kendimiz hem de çevremiz için.*”, “Ö17 “*Plastik atıklar sayesinde yeni eşyalar yapabiliriz.*”, “Ö8 “*Daha fazla malzeme gitmediği için daha iyi oluyor.*” ve Ö9 “*Mesela kıyafetlerimiz yırtıldığında geri dönüşüm kutsusuna atarsak onlar geri eski haline gelir ve mağazalarda tekrar satışı yapılabilir.*” söylemleriyle israf etmemekten bahsedilmektedir.

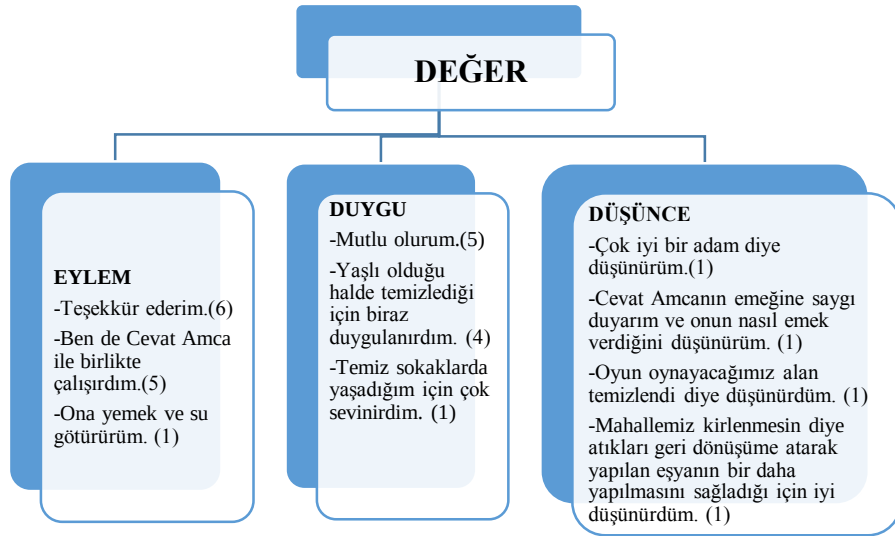
“*Temizlik Elçisi Cevat Amca*” etkinliğindeki “*1000 Yıl Sonra Toprakta Ancak Çözünen Plastik Atıkları Yere Atmayı Mı Geri Dönüştürmeyi Mi Tercih Ederdiniz? Neden?*” sorusuyla öğrencilere değer algılarının eyleme dönüşüp dönüşmediği konusunda öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin görüşleri geri dönüştürmeye dair ve yere atmaya dair olarak gruplandırılmıştır. Şekil 15’de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 14. 1000 Yıl Sonra Toprakta Ancak Çözünen Plastik Atıkları Yere Atmayı Mı Geri Dönüştürmeyi Mi Tercih Ederdiniz? Neden? Sorusunun Analizi

Şekil 14 incelendiğinde “1000 Yıl Sonra Toprakta Ancak Çözünen Plastik Atıkları Yere Atmayı Mı Geri Dönüştürmeyi Mi Tercih Ederdiniz? Neden?” sorusunda yer alan geri dönüştürmeye dair görüşlerde doğal çevreye duyarlılık(12) ve israf etmeme(6) değerlerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Örneğin; Ö3 “Geri dönüştürürüm çünkü plastikler toprağa zarar verebilir.” , Ö5 “Her yer çöp olup toprağa karışıp doğaya zarar verilmesin diye” , Ö6 “Yere birçok çöp atılırsa yaşanamaz olur.” söylemleri doğal çevreye duyarlılık değeri belirtilmektedir. Öte yandan; Ö2 “Ben geri dönüşüm yapmayı tercih ederim çünkü geri dönüşüme atarsak yeniden eşya olur.” , Ö8 “Fazla malzeme gitmesin diye geri dönüşüm yapmayı tercih ederim.” ve Ö13 “1000 yıl sonraki çöpleri geri dönüşüme verir ve onları geri kullanırız.” söylemleri israf etmemekten söz edilmektedir. Ayrıca etkinliğe katılan hiçbir öğrenci yere atmayı tercih etmezken üç öğrenci de fikir belirtmemeyi tercih etmiştir.

“Temizlik Elçisi Cevat Amca” etkinliğindeki “Cevat Amcanın sizin mahallenizde yaşadığını ve mahallenizi her gün temizleyerek güzelleştirdiğini düşününüz. Ne hissederdiniz?” sorusuyla öğrencilerin, değerli davranış gösteren kişilerin sahip olduğu değer ve becerileri fark etmesi sağlanmaya çalışarak görüşleri alınmıştır. Şekil 2 ‘de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 15. Cevat Amcanın sizin mahallenizde yaşadığını ve mahallenizi her gün temizleyerek güzelleştirdiğini düşününüz. Ne hissederdiniz? Sorusunun Analizi

Şekil 15 incelendiğinde “Cevat Amcanın sizin mahallenizde yaşadığını ve mahallenizi her gün temizleyerek güzelleştirdiğini düşününüz. Ne hissederdiniz?” sorusunda yer alan görüşler duygu, eylem ve düşünce olarak üç kategoriye ayrılmıştır. Eylem kategorisinde yer alan söylemler; Ö3 “*Teşekkür ederim.*” , Ö4 “*Ben de Cevat Amca ile birlikte çalıştım.*” ve Ö11 “*Ona yemek ve su götürürüm.*” şeklindedir. Bunun yanı sıra Ö17 “*Mutlu olurum.*” , “*Yaşlı olduğu halde temizlediği için biraz duygulanırdım.*” ve Ö14 “*Temiz sokaklarda yaşadığım için çok seviniirdim.*” söylemleriyle duygularını belirtmektedirler. Son olarak düşünce kategorisinde; Ö13 “*Cevat Amcanın emeğine saygı duyarım ve onun nasıl emek verdiğini düşünürüm.*” Ö9 “*Oyun oynayacağımız alan temizlendi diye düşünürdüm.*” , Ö10 “*Mahallemiz kirlenmesin diye atıkları geri dönüşüme atarak yapılan eşyanın bir daha yapılmasını sağladığı için iyi düşünürdüm.*” ifadeleri yer almaktadır.

“*Temizlik Elçisi Cevat Amca*” etkinliğindeki “*Mahallenizin Temiz Olması İçin Neler Yapardınız?*” sorusuyla öğrencilerin, çevre temizliği konusunda bilinçlenmeleri sağlanmaya çalışılarak görüşleri alınmıştır. Tablo 4’de bu durum betimlenmiştir.

4.1.2.4. Üsküdar metrosundan piyano çalan Baturay Kartal etkinliğine dair bulgular

Matematik dersi öğretim programında yer alan “Dört işlem içeren problemleri çözer.” kazanımına yönelik yapılan etkinlikte öğrencilere, haftada iki gün mesai saatleri dışında bir saat Üsküdar Metrosu’nda piyano çalarak topladığı paralar ile ihtiyaç sahibi çocuklara kışlık giyecek ve bot alan Baturay Kartal’ın örnek olayı paylaşarak etkinlik formu dağıtılmıştır. Matematik becerisine yönelik beş adet, değer odaklı yedi adet soru sorularak öğrencilerin cevaplamaları istenmiştir. Aşağıda bu etkinliğin matematik becerisine yönelik öğrenci cevapları verilmiştir.

Tablo 19

Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal Etkinliğinde Salt Matematik Sorularının Analizi

	Doğru	Yanlış	Boş	Toplam
Soru 1	9	10	0	19
Soru 2	15	4	0	19
Soru 3 A	9	6	4	19
Soru 3 B	13	3	3	19
Soru 4	10	7	2	19

Tablo 20’ de “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliğindeki matematik bilgisi içeren sorular kontrol edildiğinde doğru yanıtlama oranı %58,95 olarak belirlenmiştir.

Değer Odaklı Soruların Analizi

“Üsküdar Metrosundan Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliğindeki “Dinlenmek yerine bu yolu seçmenin nedeni ne olabilir?” sorusuyla öğrencilere, değerler fark ettirilmeye çalışılmış ve öğrencilerin bu yönde görüşleri alınmıştır. Tablo 2’ de bu durum betimlenmiştir.

Tablo 20

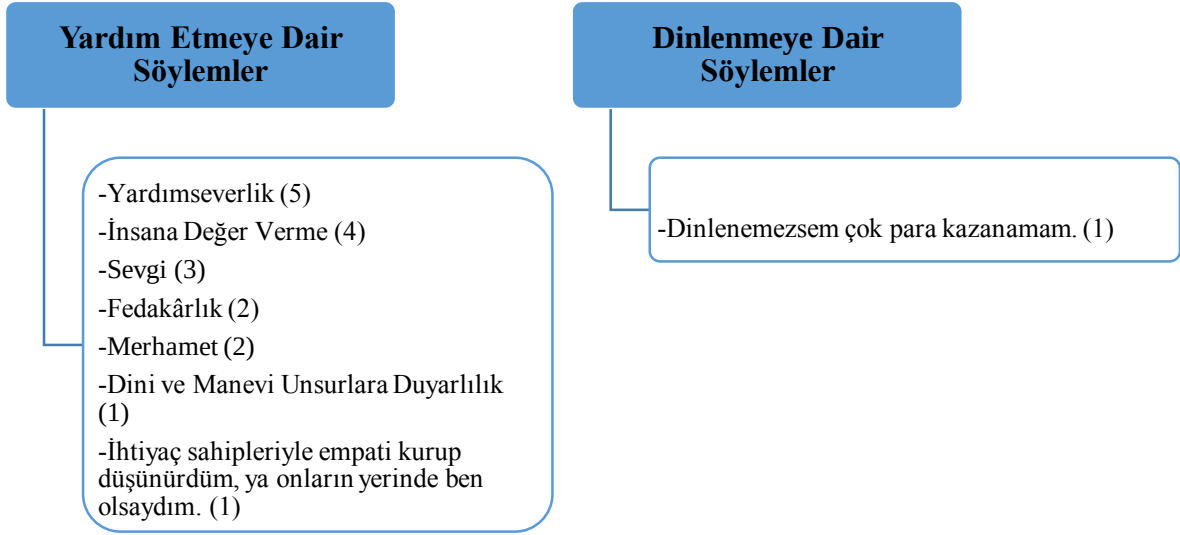
Dinlenmek Yerine Bu Yolu Seçmenin Nedeni Ne Olabilir? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Yardımlaşma	-İhtiyaç sahiplerine yardım etmek (11)	16

	-İhtiyaç sahiplerini sevindirmek (3)	
	-Dışarda yaşayan insanlara yardım etmek (2)	
İnsana Değer Verme	-Çocuklar üşümesin diye(4)	4
Müzikseverlik	-Piyano çalmak hobisi olduğu için(1)	2
	-Piyano çalmayı çok sevdiği için(1)	
Dini ve Manevi Unsurlara Duyarlılık	-Sevap kazanmak için(1)	
	-Alın teri ile kazandığı para ile çocuklara bot, kaban almak için (1)	2
Merhamet	-Kış soğğundan kurtarmak(1)	1
Sevgi	-Çocukları sevdiği için(1)	1
Sorumluluk Sahibi Olma	-Boş zamanlarını değerlendirmek(1)	1

Tablo 21’ de görüldüğü üzere “*Dinlenmek yerine bu yolu seçmenin nedeni ne olabilir?*” sorusunda yer alan görüşlerde, yardımlaşma(16), insana değer verme(4), müzikseverlik(2), dini ve manevi unsurlara duyarlılık(2), sorumluluk sahibi olma(1) sevgi(1) merhamet(1) değerlerine ve iyi kalpli olma karakter özelliğine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö6 “*İhtiyaç sahiplerine yardım etmek için*” ve Ö13 “*Dışarda kalan insanlara yardım etmek için olabilir.*” söylemleriyle yardımlaşma değerine değinilmektedir. Ö10 “*Bizler evimizde oturursak o insanlar dışarda ne yapar diye düşünmüş bu yüzden insanlar üşümesin diye onlara yardım etmiş olabilir.*” söylemi ile de hem insana değer verme değerinden hem de yardımlaşma değerinden söz edilmektedir. Bunun yanı sıra Ö3 “*Dışarıda kalan çocuklar üşümesin diye olabilir.*” söyleminde insana değer verme değerinden söz edilmektedir. Öte yandan Ö4 “*Piyano çalmak hobisi olduğu için olabilir.*” söylemiyle müzikseverlik değerine vurgu yapılırken; Ö20 “*Alın teriyle kazandığı parayla çocuklara bot, kaban alıyordur.*” söylemiyle de dini ve manevi unsurlara duyarlılık değerine vurgu yapılmaktadır. Ö1 “*İhtiyaç sahiplerini kış soğğundan kurtarmak için*” söylemi ile merhamet değerinden bahsedilirken; Ö14 “*Çocukları çok sevdiği için*” söyleminde sevgi değerinden belirtilmektedir. Son olarak Ö7 “*Boş zamanı böyle bir şeyle değerlendirmiş olabilir.*” söylemiyle ise sorumluluk sahibi olma değerine yer verilmektedir.

“*Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal*” etkinliğindeki “*Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Dinlenmeyi mi yoksa yardım etmeyi mi? Neden?*” sorusuyla öğrencilerin, değer algılarının eyleme dönüşüp dönüşmediği konusunda görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin görüşleri yardım etmeye dair ve dinlenmeye dair olarak gruplandırılmıştır. Şekil 17’de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 16. Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Dinlenmeyi mi yoksa yardım etmeyi mi? Neden? Sorusunun Analizi

Şekil 16 incelendiğinde; “Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Dinlenmeyi mi yoksa yardım etmeyi mi? Neden?” sorusunda yer alan görüşlerdeki; yardım etmeye dair söylemler incelendiğinde yardımseverlik(7), sevgi(39), fedakârlık(2), merhamet(2), dini ve manevi unsurlara duyarlılık(1) değerlerine ve değerlerin güçlenmesine yardımcı olana empati(1) kavramına vurgu yapılmaktadır. Dinlenmeye dair söylemler incelendiğinde ise herhangi bir değere rastlanmamaktadır. Örneğin; Ö18 “Bot, kaban alabilmek için yardım etmeyi seçerdim.” ve Ö2 “Yardım etmek dinlenmekten daha güzel bir şey olduğu için yardım etmeyi seçerdim.” söylemleriyle yardımseverlik değerine vurgu yapılmaktadır. Ö3 “Biz sıcacık evimizde otururken onlar orda soğuktan donuyorlar.” söylemiyle insana değer verme değerinden söz edilmektedir. Benzer şekilde Ö15 “Biri mutlu olunca herkes mutlu olur ve bu beni çok mutlu eder.” söyleminde sevgi değerinden söz edilmektedir. Bunun yanı sıra Ö7 “İhtiyaç sahipleri zor durumda kalmasınlar diye yardım etmeyi seçerdim.” söylemiyle fedakârlık değeri tespit edilmiştir. Öte yandan Ö10 “Ben bazen onları görünce üzülüyorum. O yüzden ben de yardım etmeyi seçerdim.” ve Ö14 “O kişilerin başkalarından ayrı kalmasını istemediğim için yardım ederdim.” söylemleriyle merhamet değerine değinilmektedir. Ö5 “Sevap kazanmak için yardım etmeyi seçerim.” söyleminde dini ve manevi unsurlara duyarlılık değerinden bahsedilmektedir. Ayrıca Ö8 “İhtiyaç sahipleriyle empati kurup düşünürdüm, ya onların yerinde ben olsaydım.”

söylemiyle değerleri güçlendiren empati kavramına vurgu yapılmaktadır. Ayrıca Ö16 “*Dinlenemezsem çok para kazanamam.*” söyleminde ise herhangi bir değere rastlanmamaktadır.

“*Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal*” etkinliğindeki “Baturay Kartal’ı nasıl biri olarak tanımlarsınız?” sorusuyla öğrencilere değerli bir davranış gösteren insanların sahip olduğu karakter özellikleri ve değerleri fark ettirilmeye çalışılmış, öğrencilerin bu yönde görüşleri alınmıştır. Tablo 3’te bu durum betimlenmiştir.

Tablo 21

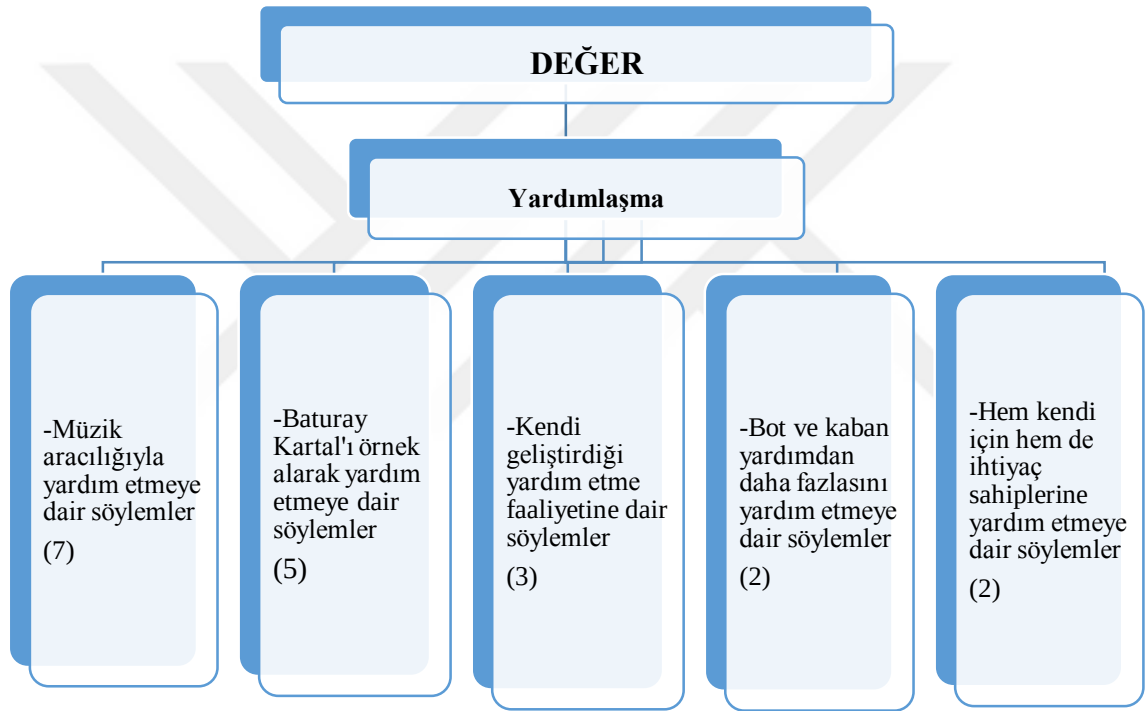
Baturay Kartal’ı Nasıl Biri Olarak Tanımlarsınız?

Değer/Karakter Özelliği	Öğrenci Söylemleri	Toplam
İyi İnsan Olma	-İyi biri (10) -İyi kalpli (2)	12
Yardımsever	-Yardımsever (8) -Yardımlaşmayı seven (2)	12
İnsana Değer Verme	-İhtiyaç sahiplerine yardım eden (2) -Çocukları düşünen (1) -Çocukları mutlu eden (1)	3
Fedakârlık	-İnsanları sevindirip, mutlu ediyor -İhtiyaç sahiplerini kış soğuşundan kurtaran (1)	2
Müzikseverlik	-Parayı kendine değil ihtiyaç sahiplerine dağıtan (1) -Piyano çalarak insanları sesle mutlu eden (1)	2
Dini ve Manevi Unsurlara Duyarlılık	-Çocuklar için piyano çalan (1) -Sevap kazanan (1)	1

Tablo 22’te görüldüğü üzere; “*Baturay Kartal’ı nasıl biri olarak tanımlarsınız?*” sorusunda yer alan öğrenci görüşlerinde, iyi insan olma(12) karakter özelliğine vurgu yapılırken, yardımsever(12), insana değer verme(3), fedakârlık(2), müzikseverlik(2) ve dini ve manevi unsurlara duyarlılık(1) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö4 “*Çok iyi biri.*” , Ö11 “*İyi biri yani nasıl anlatsam anlatamam.*” ve Ö16 “*İyi yürekli biri.*” söylemleriyle Baturay Kartal’ın karakter özelliği belirtilmektedir. Ayrıca; Ö3 “*Yardım etmeyi seven biri.*” , Ö6 “*Herkese yardım eden biri.*” ve Ö13 “*Yardımsever bir işçi ve ihtiyaç sahiplerine yardım eden biri olarak tanımlıyorum.*” söylemleriyle yardımsever olma değerinden söz edilmektedir. Öte yandan Ö2 “*Çocuklar için piyano çalıp, çocukları düşünen biri.*” söylemiyle insana değer verme değerinden bahsedilmektedir. Bunun yanı sıra Ö5 “*Parayı kendine değil ihtiyaç sahiplerine dağıtan biri.*” söylemiyle fedakârlık

değerine yer verilirken; Ö4 “Piyano çalarak insanları sesle mutlu eder.” söylemiyle de müzikseverlik değerine yer verilmektedir. Son olarak Ö5 “Sevap kazanan biri olarak tanımlarım.” söylemiyle dini ve manevi unsurlara duyarlılık değeri tespit edilmiştir.

“Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliğindeki “Siz Baturay Kartal’ın yerinde olsanız ne yapardınız?” sorusuyla öğrencilerin kendilerini Baturay Kartal yerine koyarak aynı şartlarda nasıl davranacakları konusunda görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşleri değer bağlamında analiz edilerek incelenmiştir. Şekil 2’de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 17. Siz Baturay Kartal Yerinde Olsanız Ne Yapardınız? Sorusunun Analizi

Şekil 17 incelendiğinde; “Siz Baturay Kartal yerinde olsanız ne yapardınız?” sorusunda yer alan görüşlerde yardımlaşma(19) değeri altında toplanmaktadır. Öğrenciler; müzik aracılığıyla yardım etmeye, Baturay Kartal’ı örnek alarak yardım etmeye, kendi geliştirdiği faaliyetle yardım etmeye, bot ve kabandan daha fazlasını yardım etmeye, hem kendi için hem de ihtiyaç sahiplerine yardım etmeye dair söylemler olarak beş kategoriye ayrılmıştır. Ö2 adlı öğrencinin “flüt çalarak üç ayda topladığım parayla bot ve kaban alırdım.” , Ö4

adlı öğrencinin “ Ben de müzik aleti çalarak yardım ederdim.” Söylemleriyle müzik aleti ile yardımlaşmadan söz edilmektedir. Aynı şekilde Ö11, Ö14 Ö15 ve Ö20 “*Gitar çalarak yardım ederim.*” söylemi ile müzik aleti ile yardım etmeyi düşünmektedirler. Öte yandan Ö6 “*Aynı onun gibi yardım ederdim. Hayvanlara ve yaşlılara yardım ederim.*” ve Ö13 “*Onun gibi çalışır ihtiyaç sahiplerine kışlık giyecek yardımı yapardım.*” Ve Ö16 “*Ben de yardım ederdim çünkü ben iyi biriyim ve yardım etmek beni mutlu eder.*” söylemleri Baturay Kartal’ı örnek alarak yardım etmeye dair söylemlerdir. Bunun yanı sıra Ö1 “*Türkiye’deki çocuklardan daha çok Afrika’daki çocuklara yardım ederdim.*” , Ö14 “*Su veya yiyecek satarak yardım ederim.*” ve Ö17 “*Yardıma ihtiyacı olan kimselere yardım derneği başlatıp onlara yardım ederdim.*” söylemleri kendi geliştirdiği yardım faaliyetleridir. Benzer şekilde Ö3 “*Daha çok piyano çalar onlara sadece bot ve kaban almaz yiyecek, su ve battaniye alırdım.*” ve Ö8 “*Çocuklara hem kışlık giyecekler hem de yemek alırdım.*” söylemleri bot ve kabandan daha fazlasını yardım etmeye dair söylemleri içermektedir. Son olarak “*Bir işe girip paraların ihtiyacım olanı kadarını alır geri kalanını ihtiyaç sahiplerine verirdim.*” söyleminde hem kendi için hem de ihtiyaç sahiplerine yardım etmeyi ifade etmektedir.

Tablo 22

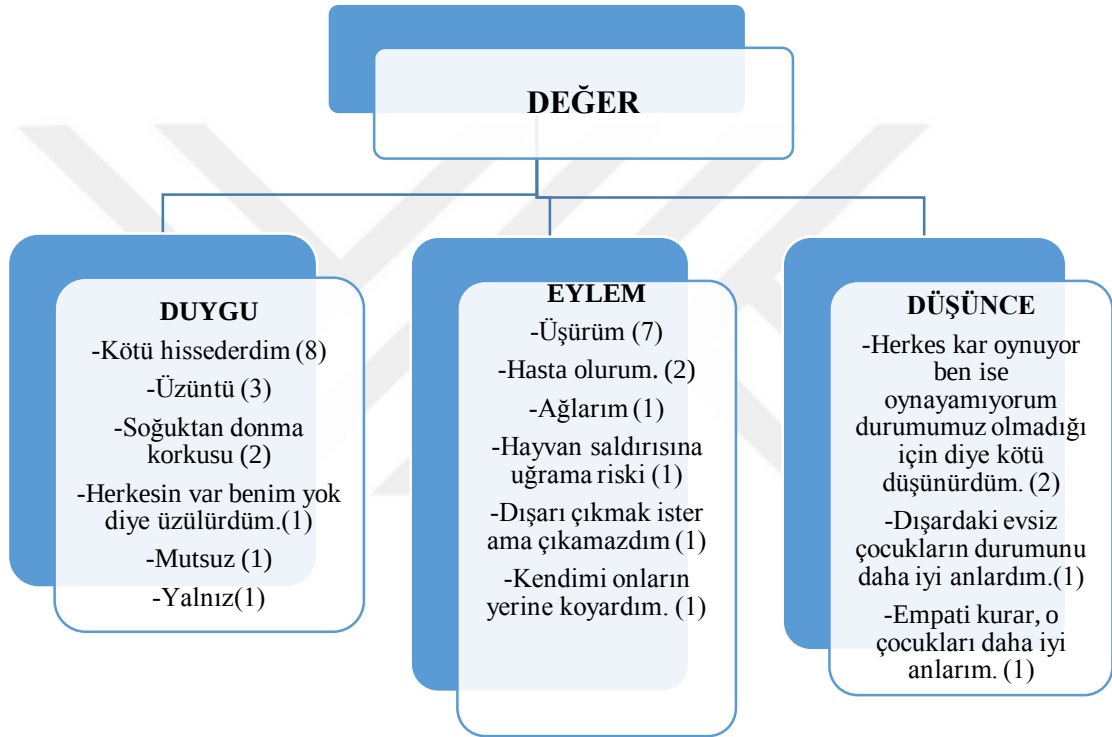
Baturay Kartal’ın Bu Yardımı Yapabilmesi İçin Hangi Değerlere Ve Becerilere Sahip Olmamız Gerekir? Sorusunun Analizi

Tema	Kod	f	Toplam
Değer	Yardımsever	5	14
	Fedakâr	3	
	Dürüst	1	
	Kalbi Temiz	1	
	Sabır	1	
	Çalışkanlık	1	
	Merhamet	1	
	İyi Niyetli Olma	1	
Beceri	Müzik Aleti Çalabilmek	12	13
	Empati Kurma	1	

Tablo 23’te görüldüğü üzere “*Siz Baturay Kartal yerinde olsanız ne yapardınız?*” sorusunda ter alan öğrenci görüşlerinde; yardımsever(5), fedakâr(3), dürüst(1), sabır(1), çalışkan(1) ve merhamet(1), iyi niyetli olma(1) değerlerine vurgu yapılırken; kalbi

temiz(1) karakter özelliğine ve müzik aleti çalabilen(12) ve empati kurma(1) becerilerine vurgu yapılmaktadır.

“Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliğindeki “Kış mevsimi geldiği hâlde mont ve botunuzun olmadığını düşününüz. Ne hissederdiniz?” sorusuna yönelik öğrencilerin kendilerini, yardıma muhtaç bir kişi yerine koymaları istenerek görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşleri eylem, duygu ve düşünce olarak kategorize edilmiştir. Şekil 3’te bu durum betimlenmiştir.

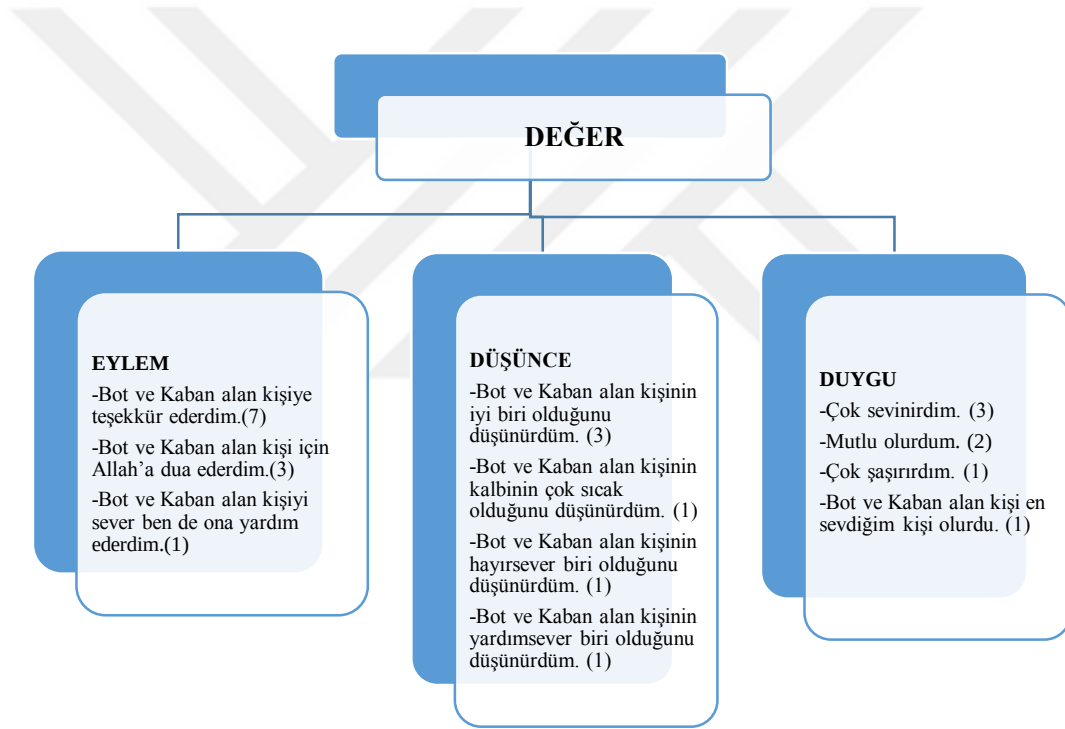

Şekil 18. Kış mevsimi geldiği hâlde mont ve botunuzun olmadığını düşününüz. Ne hissederdiniz? Sorusunun Analizi

Şekil 19 incelendiğinde, “Kış mevsimi geldiği hâlde mont ve botunuzun olmadığını düşününüz. Ne hissederdiniz?” sorusunda yer alan öğrenci görüşleri duygu, düşünce ve eylem olarak üç kategoriye ayrılmıştır. Duygu kategorisinde yer alan söylemler; Ö2 “Kötü hissederdim.” Ö6 “Yalnız hissedirim.” Ö10 “Herkesin var benim yok diye üzülürdüm” Ö11 “Soğuktan donmaktan korkardım.” şeklindedir. Eylem kategorisindeki söylemler ise; Ö1 “Hayvan saldırısına uğrama riski.” , Ö4 “Ağlarım.” , Ö7 “Dışarı çıkmak ister ama

çıkamazdım.” Ö14 “Çok üşürüm.” Ö15 “Kendimi onların yerine koyarım.” ifadeleridir. Düşünce kategorisindeki söylemler de şu şekildedir: Ö8 “Dışardaki evsiz çocukların durumunu daha iyi anlardım.” Ö13 “Herkes kar oynuyor ben ise oynayamıyorum durumumuz olmadığı için diye kötü düşünürdüm.” Ö16 “Empati kurar, o çocukları daha iyi anlarım.” dır.

“Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliğindeki “Size mont ve bot alan kişi hakkında neler düşünürdünüz?” sorusuyla öğrencilerin, kendisini yardım yapan kişi yerine koyarak yardım yapan kişi hakkındaki görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşlerine, eylem, düşünce ve duygu kategorilerinde yer verilmektedir. Şekil 4’te bu durum betimlenmiştir.

Şekil 19. Size mont ve bot alan kişi hakkında neler düşünürdünüz? Sorusunun Analizi

Şekil 19 incelendiğinde “Size mont ve bot alan kişi hakkında neler düşünürdünüz?” sorusunda yer alan öğrenci görüşleri eylem, düşünce ve duygu olarak üç kategoriye ayrılmıştır. Ö3 “Onun için Allah’a dua ederdim.” , Ö5 “Bana kıyafet aldığı için teşekkür ederdim.” , Ö18 “Bot ve kaban alan kişiye çok çok teşekkür ederim.” , Ö19 “Ben de ona yardım ederdim.” söylemleri eylem kategorisine ait söylemlerdir. Düşünce kategorisindeki

söylemler ise; Ö4 “*Bot ve Kaban alan kişinin kalbinin çok sıcak olduğunu düşünürdüm*” Ö16 “*Bot ve Kaban alan kişinin iyi biri olduğunu düşünürüm.*” Ö17 “*Bot ve Kaban alan kişinin yardımsever biri olduğunu düşünürüm.*” ifadeleridir. Ö2 “*Çok sevindim.*” Ö10 “*Çok şaşırdım.*” Ö11 “*Bot ve Kaban alan kişi en sevdiğim kişi olurdu.*” duygu kategorisinde yer almaktadır.

4.1.3. Çokgenler

4.1.3.1. Büyük ağa medresesi/Amasya etkinliğine dair bulgular

Matematik dersi öğretim programında yer alan “Çokgenleri isimlendirir, oluşturur ve temel elemanlarını tanıır.” kazanıma yönelik yapılan etkinlikte öğrencilere yaşadıkları şehrin tarihi dokusu ile ilgili sorular sorulduktan sonra etkinlik formu dağıtılmıştır. Etkinlik formuna sekizgen plan şeması uygulanan Büyük Ağa Medresesi tanıtılarak başlanmıştır. Etkinlikte matematik becerisine yönelik beş adet, değer odaklı olarak da dört adet soru sorularak öğrencilerin cevaplamaları istenmiştir. Aşağıda bu etkinliğin matematik becerisine yönelik öğrenci cevapları verilmiştir.

Tablo 23

Büyük Ağa Medresesi Etkinliği Salt Matematik Sorularının Analizi

	Doğru	Yanlış	Boş	Toplam
Soru 1	11	7	0	18
Soru 2	14	4	0	18
Soru 3	17	1	0	18
Soru 4	8	10	0	18
Soru 5	13	4	1	18

Tablo 24’de görüldüğü üzere “*Büyük Ağa Medresesi/Amasya*” etkinliğindeki matematik bilgisi içeren sorular kontrol edildiğinde doğru yanıtlama oranı % 70 olarak belirlenmiştir.

- Değer Odaklı Soruların Analizi

“Büyük Ağa Medresesi/Amasya” etkinliğindeki “O dönemki mimarın matematik bilgisi hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuyla öğrencilere, tarihi binalar hakkında farkındalık oluşturmak ve bu binaların günümüze gelmesi için sahip olunması gereken değerler ve beceriler fark ettirilmeye çalışılmış ve görüşleri alınmıştır. Tablo 2’de bu durum betimlenmiştir.

Tablo 24

O Dönemki Mimarın Matematik Bilgisi Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? Sorusunun Analizi

Beceri/Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
İşinde İyi Olmak	-Matematik bilgisi çok iyidir. (8) -Çok güzel bir medrese yaptığı için matematik bilgisi iyi diye düşünüyorum. (1) -Onu yapabilmemiz için matematik zekâsı iyi olan bir mimarımızın olması lazım. (1)	10
Bilimsellik	-Revakları hesaplarken çarpma işlemi ve şekilleri yapabilmek için de şekil bilgisine sahip olmalıdır. (1) -O yıllarda teknoloji olmadığı için matematik öğrenmek zor olurdu. (1) -Özellikle geometri bilgisi çok iyi olduğu için medrese güzel olmuş. (1) -Mimarın simetri bilgisinin iyi olmasıdır. (1) -Matematikte köşegenler konusunu iyi biliyor olmalıdır. (1)	5

Tablo 25’de görüldüğü üzere “Büyük Ağa Medresesi/Amasya” etkinliğindeki “O dönemki mimarın matematik bilgisi hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik öğrenci görüşlerinde işinde iyi olmak becerisine(10) ve bilimsellik(5) değeri belirtilmektedir. Ö3 “Matematiğe çok çalışmış olabilir bilgisini geliştirmektedir.”, Ö10 “Çok güzel bir medrese yaptığı için matematik bilgisi iyi diye düşünüyorum.” ve Ö9 “Onu yapabilmemiz için matematik zekâsı iyi olan bir mimarımızın olması lazım.” işinde iyi olma becerisinden söz etmektedirler. Bunun yanı sıra; Ö5 “Revakları hesaplarken çarpma işlemi ve şekilleri yapabilmek için de şekil bilgisine sahip olmalı” , Ö7 “O yıllarda teknoloji olmadığı için matematik öğrenmek zor olurdu.” , Ö14 “Özellikle geometri bilgisi çok iyi olduğu için medrese güzel olmuş.” , Ö17 “Mimarın simetri bilgisinin iyi olması” ve Ö8 “Matematikte köşegenler konusunu iyi biliyor olmalı.” söylemleriyle bilimsellik değerine vurgu yapmaktadırlar.

“Büyük Ağa Medresesi/Amasya” etkinliğindeki “O dönemde medresede eğitim alan bir öğrenci yerine kendinizi koyunuz. Öğrendiğiniz matematik bilgileri ışığında bu medreseyi tanıtınız.” sorusuyla öğrencilerin, tarihi bir medrese eğitim gören öğrenci yerine kendilerini koymalarını ve medresedeki ileri mimarının farkına varmaları amacıyla görüşleri alınmıştır.

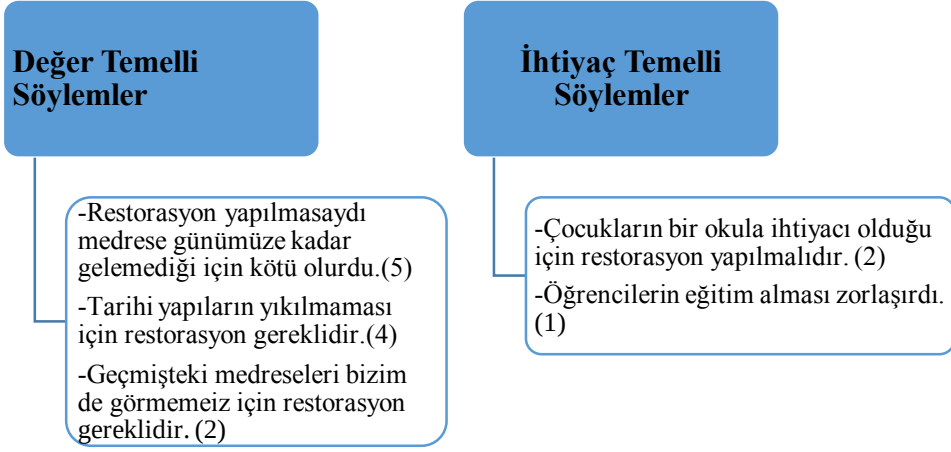
Tablo 25

O Dönemde Medresede Eğitim Alan Bir Öğrenci Yerine Kendinizi Koyunuz. Öğrendiğiniz Matematik Bilgileri Işığında Bu Medreseyi Tanıtınız. Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Top
Bilimsellik	-Medresemiz sekiz köşeli ve sekiz kenarlıdır. Her bölmede 3 revak olduğundan toplam yirmi dört revak olan sekizgen bir şekle sahiptir. (2) -Medresemiz sekiz kenarlı üstü açıktır ve eğitim almak süperdir. (2) -Sekizgen bir şeması olan Amasya'da yüksek derece eğitim ve öğretimin yapıldığı yerdir. (1)	5
Sanata Saygı	-Medrese, küçük bir bahçesi olan sekizgen bir sanat eseridir. (1)	1
Diğer	-Bu medreseyi yapan mimarın matematiği çok iyi olduğu için burada eğitim almak çok iyidir. (1)	1

Tablo 26'te görüldüğü üzere “*O dönemde medresede eğitim alan bir öğrenci yerine kendinizi koyunuz. Öğrendiğiniz matematik bilgileri ışığında bu medreseyi tanıtınız.*” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde bilimsellik(6) ve sanata saygı(1) değerleri vurgulanmaktadır. Örneğin; Ö1 “*Medresemiz sekiz köşeli ve sekiz kenarlıdır. Her bölmede 3 revak olduğundan toplam yirmi dört revak olan sekizgen bir şekle sahiptir.*” , Ö2 “*Medresemiz sekiz kenarlı üstü açıktır ve eğitim almak süperdir.*” ve Ö14 “*Sekizgen bir şeması olan Amasya'da yüksek derece eğitim ve öğretimin yapıldığı yerdir.*” söylemlerinde bilimsellik değeri tespit edilmiştir. Ö9 “*Medrese, küçük bir bahçesi olan sekizgen bir sanat eseridir*” söyleminde ise sanata saygı değerinden söz edilmektedir. Öte yandan, Ö6 “*Bu medreseyi yapan mimarın matematiği çok iyi olduğu için burada eğitim almak çok iyidir.*” söyleminde ise öğrenci olaya kendi hayal gücünü katmadan durağan bir ifade kullanmaktadır. Ayrıca 8 öğrenci ise fikir beyan etmemeyi tercih etmiştir.

“*Büyük Ağa Medresesi/Amasya*” etkinliğinde öğrencilerin, “*Bu tür yapıların restorasyonu niçin gerekli?*” sorusuyla tarihi yapıların günümüze ulaşmasının önemi hakkında bilinçlenmeleri amacıyla görüşleri alınmıştır. Şekil 21'de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 20. Bu Tür Yapıların Restorasyonu Niçin Gerekli? Sorusunun Analizi

Şekil 20 incelendiğinde “Bu tür yapıların restorasyonu niçin gerekli?” sorusuna ait görüşler; değer temelli ve ihtiyaç temelli söylemler olmak üzere iki kategoride incelenmektedir. Değer temelli söylemlerde; Ö2 “Restorasyon olmasaydı medrese günümüze kadar gelemezdi ve çok kötü olurdu.” , Ö5 “Bina uzun yıllar kaldığı için yıkılabilir işte bu yüzden restorasyonu gereklidir.” , Ö7 “Restorasyon olmasaydı hiçbir yapı tamir edilemez olurdu ve kötü bir durum olurdu.” Ö8 “Geçmişteki medreseleri bizim de görmemiz için restorasyon gereklidir.” ve “Ö13 “Çok eski zamanlarda yapıldığı için bazı hasarlar olmasın yıkılmasın bizim zamanımıza ulaşsın diye tarihi yerleri onarıyorlar.” şeklinde olup tarihsel mirasa duyarlılık değeri vurgulanmaktadır. Öte yandan Ö3 “Çocukların bir okula ihtiyacı olduğu için restorasyon yapılmalıdır.” ve Ö10 “Öğrencilerin eğitim alması zorlaşırdı.” söylemleri ihtiyaç temelli söylemlerdir.

“Büyük Ağa Medresesi/Amasya etkinliğindeki “Bu tür bir restorasyon olmasaydı ne olurdu?” sorusuyla öğrencilerini tarihi yapıların günümüze ulaşması için sahip olunması gereken değerleri fark etmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Tablo 4’te bu durum betimlenmiştir.

Tablo 26

Bu Tür Bir Restorasyon Olmasaydı Ne Olurdu? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Tarihsel Mirasa	-Yıkılır ve bu tarihe gelmemiş olurdu.(2)	

Duyarlılık	-Ülkemizde böyle güzel tarihi eserler olmazdı. (1) -Restorasyon yapılmasaydı oraya site, market vb. yapılabilir o zaman da sanat eseri yok olurdu. (1) -Bazı tarihi yerler yıkılır ve günümüze ulaşmaz ve kimse göremezdi. (1)	5
İnsana Değer Verme	-Medrese kullanılamaz hâle gelir hiç kimse medreseden yararlanamazdı. (3)	3
Estetik Duyarlılık	-Her şey eski kalırdı ve yeni şeylere dönüşmezdi. (1) -Her şey bozulur ve eskirdi. İlgi çekici görünmez ve ziyaret edilmezdi. (1)	2

Tablo 27’te görüldüğü üzere, bu tür bir restorasyon olmasaydı ne olurdu sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde tarihsel mirasa duyarlılık(5), insana değer verme(3) ve estetik duyarlılık(2) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö1 “Yıkılır ve bu tarihe gelmemiş olurdu.” , Ö4 “Ülkemizde böyle güzel tarihi eserler olmazdı.” , Ö9 “Restorasyon yapılmasaydı oraya site, market vb. yapılabilir o zaman da sanat eseri yok olurdu.” , Ö13 “Bazı tarihi yerler yıkılır ve günümüze ulaşmaz ve kimse göremezdi.” söylemlerinde tarihsel mirasa duyarlılık değeri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Ö2 “Medrese kullanılamaz hâle gelir hiç kimse medreseden yararlanamazdı.” insana değer vermeye vurgu yapılırken; Ö3 “Her şey eski kalırdı ve yeni şeylere dönüşmezdi.” estetik duyarlılık değerine vurgu yapılmaktadır. Ayrıca altı öğrenci de fikir beyan etmemeyi tercih etmişlerdir.

4.1.4. Üçgenler ve dörtgenler

4.1.4.1. Dut ağacı etkinliğine dair bulgular

Matematik dersi öğretim programında yer alan “Üçgen ve dörtgenlerin çevre uzunluklarını hesaplar, verilen bir çevre uzunluğuna sahip farklı şekiller oluşturur.” kazanımına yönelik yapılan etkinlikte öğrencilere, Barış Manço’ya ait “Dut Ağacı” adlı şarkının sözlerinin de yazılı olduğu etkinlik formu dağıtılmış ve öğrencilerin bu şarkıyı sözlerine bakarak dinlemeleri sağlanmıştır. Matematik becerisine yönelik beş adet, değer odaklı üç adet soru sorularak öğrencilerin cevaplamaları istenmiştir. Aşağıda bu etkinliğin matematik becerisine yönelik öğrenci cevapları verilmiştir.

Tablo 27

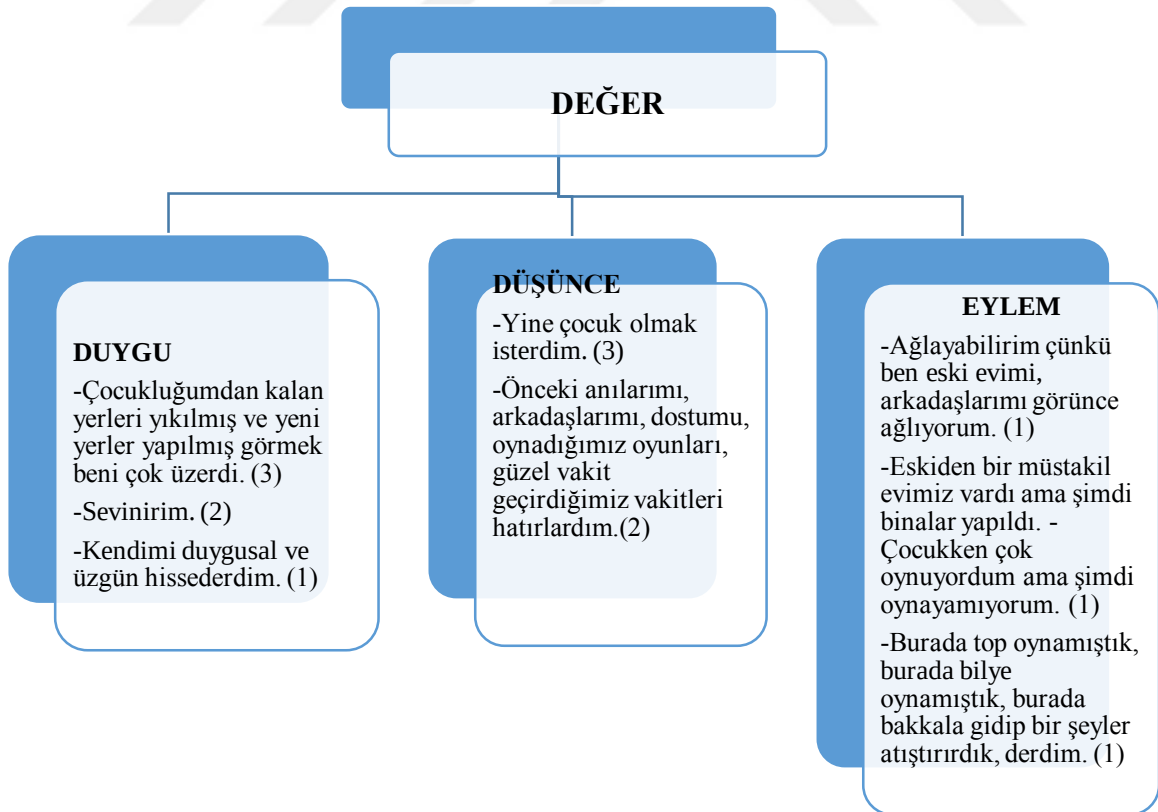
Dut Ağacı Etkinliği Salt Matematik Sorularının Analizi

	Dotru	Yanlış	Boş	Toplam
Sorul	14	2	1	17
Soru 2	13	3	1	!?
Soru3	13	2	2	17
Soru4	10	6	1	17
Soru S	10	6	1	17

Tablo 28’ de Dut Ağacı etkinliğindeki matematik bilgisi içeren sorular kontrol edildiğinde doğru yanıtılama oranı %70,59 olarak belirlenmiştir.

- Değer Odaklı Soruların Analizi

“Dut Ağacı” etkinliğindeki “Siz de yıllar sonra çocukluğunuzun geçtiği yere döndüğünüzde neler hissederdiniz?” sorusuna yönelik öğrencilere, geçmiş hatıralarının önemini fark ettirilmeye çalışılarak görüşleri alınmıştır. Şekil 22’de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 21. Siz de yıllar sonra çocukluğunuzun geçtiği yere döndüğünüzde neler hissederdiniz? Sorusunun Analizi

Şekil 21 incelendiğinde “Siz de yıllar sonra çocukluğunuzun geçtiği yere döndüğünüzde neler hissederdiniz?” sorusunda yer alan öğrenci görüşleri, duygu, düşünce ve eylem olarak üç kategoriye ayrılmıştır. Duygu kategorisinde Ö2 “Kendimi duygusal ve üzgün hissedirdim.” ,Ö3 “Sevinirim.” , Ö10 “Çocukluğumdan kalan yerleri yıkılmış ve yeni yerler yapılmış görmek beni çok üzerdi.” söylemleri yer almaktadır. Ö5 “Önceki anılarımı, arkadaşlarımı, dostumu, oynadığımız oyunları, güzel vakit geçirdiğimiz vakitleri hatırlardım.”, Ö7 “Yine çocuk olmak isterdim.” söylemleri düşünce kategorisindedir. Eylem kategorisinde ise; Ö6 “Ağlayabilirim çünkü ben eski evimi, arkadaşlarımı görünce ağlıyorum.” , Ö9 “Burada top oynamıştık, burada bilye oynamıştık, burada bakkala gidip bir şeyler atıştırdık, derdim.” , Ö11 “Eskiden bir müstakil evimiz vardı ama şimdi binalar yapıldı. Çocukken çok oynuyordum ama şimdi oynayamıyorum.” ifadeleri belirtilmektedir.

“Dut Ağacı” etkinliğindeki “Çocukluğunuzun geçtiği yere döndüğünüzde değişen mekânlar karşısında neler hissederdiniz?” soruyla öğrencilerin, geçmiş hatıralarında yer alan ancak günümüzde değişikliğe uğraması hususunda duyarsız kalınmamasının fark ettirmeye çalışarak görüşleri alınmıştır. Tablo 2’de bu durum betimlenmiştir.

Tablo 28

Çocukluğunuzun Geçtiği Yere Döndüğünüzde Değişen Mekânlar Karşısında Neler Hissederdiniz? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Doğal Çevreye Duyarlılık	-Çocukluğumun geçtiği yerlere binalar yapmışlar her yeri değiştirmişler der üzüldüm. (8)	10
	-Çok üzüldüm binalar yerine müstakil evler yapılması gerekir. (1)	
	-Çok lüks bir bina yapmışlardı ama çocukluğumun geçtiği yerlere bina yapılması beni üzdü. (1)	
	-Sevdiğim bir yer kapanmışsa üzüldüm. (1)	
Saygı	-Eskiden top oynadığımız yerin artık olmaması kötü olarak düşünürdüm.(1)	2
	-Anılarımı, yaşadıklarımı, oradaki arkadaşlarımı, komşularımı düşünürdüm.	

Tablo 29’de görüldüğü üzere, “Çocukluğunuzun geçtiği yere döndüğünüzde değişen mekânlar karşısında neler hissederdiniz?” sorusunda yer alan öğrenci görüşlerinde; doğal çevreye duyarlılık(10) ve saygı(2) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Ö3 “Çocukluğumun geçtiği yerlere binalar yapmışlar her yeri değiştirmişler der üzüldüm.” , Ö11, Ö13 ve Ö14 “Çok üzüldüm binalar yerine müstakil evler yapılması gerekir.” , Ö17 “Çok lüks bir bina yapmışlardı ama çocukluğumun geçtiği yerlere bina yapılması beni üzdü.” söylemlerinde doğal çevreye duyarlılık değerinden bahsedilmektedir. Bunun yanı sıra Ö2 “Eskiden top oynadığımız yerin artık olmaması kötü olarak düşünürüm.” , Ö4 “Anılarımı, yaşadıklarımı, oradaki arkadaşlarımı, komşularımı düşünürdüm.” ve Ö5 “Sevdiğim bir yer kapanmışsa üzüldüm.” söylemlerinde hatıralarına saygı göstermektedirler.” Ayrıca, altı öğrenci ise fikir beyan etmemeyi tercih etmiştir.

“Dut Ağacı” etkinliğindeki “Yeşil alanlara bina yapılması konusunu nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna yönelik öğrencilerin, çevre bilincine dikkat çekmeleri sağlanmaya çalışılarak görüşleri alınmıştır. Tablo 3’te bu durum betimlenmiştir.

Tablo 29

Yeşil Alanlara Bina Yapılması Konusunu Nasıl Değerlendiriyorsunuz? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Doğal Çevreye Duyarlılık	-Hava kirliliği olur oksijen kapasitesi düşebilir. (3)	11
	-Orman sayısı azalıyor.(2)	
	Yeşil alanlarımız git gide azalıp betonlaşmaya başladığı için iyi değil. (2)	
	-Yeşil alana ev yapılırsa ağaçlar bize oksijen vermez. (1)	
	-Ağaçlar bizim nefesimiz, evleri yeşil alanlara değil de boş alanlara yapsalar daha iyi olurdu. (1)	
Saygı	-Bence yeşil alanlar çocuk parkı ya da oyun alanı olabilirdi. (1)	1
	-Bizim doğada zaman geçirdiğimiz yere bina yatıkları için kötü değerlendiririm. (1)	
	-Futbol oynadığım yeri yıkarlarsa tek ben değil herkes üzüldür. (1)	
	-Çocuklar hiçbir yerde oynayamazlar anıları yok olup gider. (1)	

Tablo 30’da görüldüğü üzere “Yeşil alanlara bina yapılması konusunu nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusunda yer alan öğrenci görüşlerinde; doğal çevreye duyarlılık(11) ve saygı(1) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Ö1 “Yeşil alana ev yapılırsa

ağaçlar bize oksijen vermez.” , Ö3 “Ağaçlar bizim nefesimiz, evleri yeşil alanlara değil de boş alanlara yapsalar daha iyi olurdu.” , Ö5 “Hava kirliliği olur oksijen kapasitesi düşebilir.” Ö7 adlı öğrencinin “Orman sayısı azalıyor.” , Ö14 “Yeşil alanlarımız git gide azalıp betonlaşmaya başladığı için iyi değil.” ve Ö11 “Futbol oynadığım yeri yıkarlarsa tek ben değil herkes üzülür.” söylemleriyle doğal çevreye duyarlılık değerine yer verilmektedir. Öte yandan Ö9 “Çocuklar hiçbir yerde oynayamazlar anıları yok olup gider.” söylemi hatırasına saygı duyduğunu göstermektedir. Ayrıca, yedi öğrenci fikir belirtmemeyi tercih etmiştir.

4.1.5. Zaman ölçme

4.1.5.1. Unutulmayan Konya geleneği Şivlilik etkinliğine dair bulgular

Matematik dersi öğretim programında yer alan “Zaman ölçme birimlerini tanıy birbirine dönüştürür ve ilgili problemleri çözer.” kazanımına yönelik yapılan etkinlikte öğrencilere, Regaip Kandiller’ inde neler yaptıkları konusunda yaşantılarından örnekler vermeleri istenerek etkinlik formu dağıtılmıştır. Matematik becerisine yönelik dört adet, değer odaklı olarak da dört adet soru sorularak öğrencilerin cevaplamaları istenmiştir. Aşağıda bu etkinliğin matematik becerisine yönelik öğrenci cevapları verilmiştir.

Tablo 30

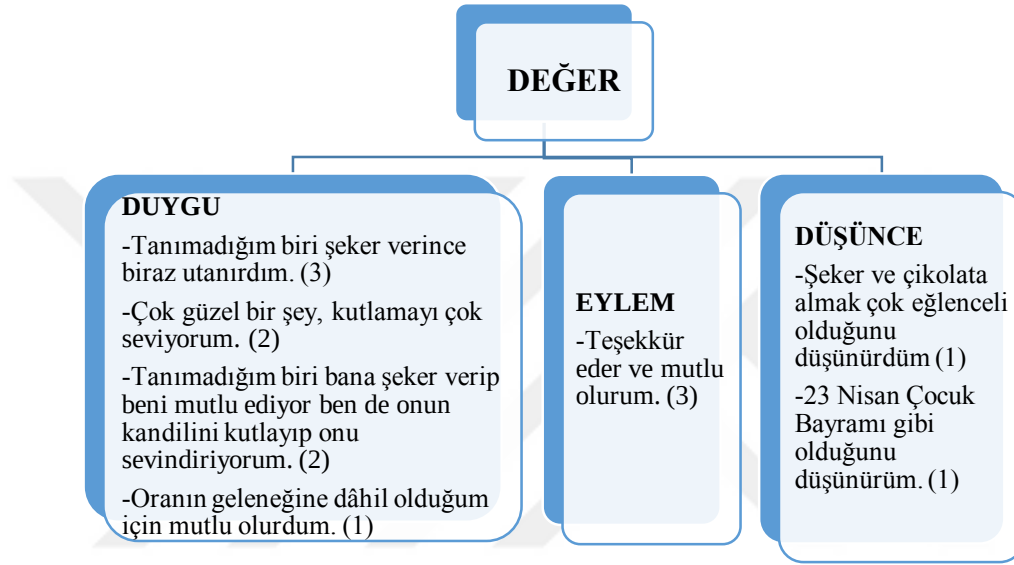
Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik Etkinliği Salt Matematik Sorularının Analizi

		Doğru	Yanlış	Boş	Toplam
Soru 1		12	7	0	19
Soru 2	a	11	8	0	19
	b	11	8	0	19
	c	10	9	0	19

Tablo 31’de “Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik” etkinliğindeki matematik bilgisi içeren sorular kontrol edildiğinde doğru yanıtlama oranı %57,90 olarak belirlenmiştir.

- Değer Odaklı Soruların Analizi

“Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik” etkinliğindeki “Asırlardır bu geleneğin yaşatıldığı Konya’da yaşadığınızı düşününüz. Hiç tanımadığınız insanların kandilini kutlayıp size şekerleme vermesi karşısında ne hissederdiniz?” sorusuna yönelik öğrencilerin asırlardır yaşatılan geleneklerin farkına varmaları sağlanmaya çalışarak görüşleri alınmıştır. Şekil 23’de bu durum betimlenmiştir.

Şekil 22. Asırlardır bu geleneğin yaşatıldığı Konya’da yaşadığınızı düşününüz. Hiç tanımadığınız insanların kandilini kutlayıp size şekerleme vermesi karşısında ne hissederdiniz? Sorusunun Analizi

Şekilde görüldüğü üzere “Asırlardır bu geleneğin yaşatıldığı Konya’da yaşadığınızı düşününüz. Hiç tanımadığınız insanların kandilini kutlayıp size şekerleme vermesi karşısında ne hissederdiniz?” sorusunda yer alan öğrenci görüşleri; duygu, eylem ve düşünce olarak üç kategoriye ayrılmıştır. Duygu kategorisinde; Ö7 “Tanımadığım biri şeker verince biraz utanırdım.”, Ö13 “Çok güzel bir his kutlamayı çok seviyorum.” ve Ö10 “Tanımadığım biri bana şeker verip beni mutlu ediyor ben de onun kandilini kutlayıp onu sevindiriyorum.” söylemleri yer almaktadır. Aynı şekilde; Ö14 “Oranın geleneğine dâhil olduğum için mutlu olurdum.” söylemi de duygu kategorisinde yer alırken kültürel mirası korumaya duyarlılık değerinden bahsedilmektedir. Öte yandan Ö6 “Ona teşekkür ederim

ve mutlu olurum.” söylemi eylem kategorisindedir. Düşünce kategorisinde ise; Ö4 “Şeker ve çikolata almak çok eğlenceli olduğunu düşünürdüm.” söylemi yer almaktadır. Benzer şekilde; Ö1 “23 Nisan Çocuk Bayramı gibi olduğunu düşünürüm.” söylemi düşünce kategorisinde yer alırken milli evrensel değerlere duyarlılık değerine değinilmektedir. Ayrıca, Ö18 “Bana tanımadığım birisi şeker verirse almam. Çünkü içinde bir şey olabilir.” söyleminde herhangi bir değere rastlanmamaktadır.

“Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik” etkinliğindeki “Şivlilik geleneği, günümüze kadar devam etmeseydi ne olurdu?” sorusuna yönelik öğrencilerin, geleneklerin devam etmemesi durumunda yaşanabilecek durumları fark ettirmeleri sağlanmaya çalışılarak öğrenci görüşleri alınmıştır. Tablo 2’de bu durum betimlenmiştir.

Tablo 31

Şivlilik Geleneği, Günümüze Kadar Devam Etmeseydi Ne Olurdu? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Toplumsal Olaylara Duyarlılık	-Şeker toplayamaz, sevinemezdik. (11) -Arkadaşlarımızla eğlenemezdik. (2)	13
Kültürel Mirası Korumaya Duyarlılık	-Eski günleri hatırlayamazdık. (2) -Güzel gelenek, Allah’ım çocukların yüzünü güldürsün. (1) -Keşke bizim de şeker bayramımız olsun diyeceklerdi yani Şivlilik olmasaydı kötü olurdu. (1)	4
Dini Günlere Saygı	-Regâib Kandili unutulurdu. (2) -Çocuklar bayramını yalnız geçirirlerdi.(1)	3

Tablo 32’te görüldüğü üzere “Şivlilik geleneği, günümüze kadar devam etmeseydi ne olurdu?” sorusunda yer alan öğrenci görüşlerinde; toplumsal olaylara duyarlılık(13), kültürel mirası korumaya duyarlılık(4) ve dini günlere saygı(3) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö3 “Şeker toplayamaz, sevinemezdik.” ve Ö4 “Arkadaşlarımızla eğlenemezdik.” söylemlerinde eğer bu gelenek olmasaydı arkadaşlarıyla birlikte evleri dolaşp şeker toplayamamaya ve bundan dolayı sevinemediklerinden, eğlenemediklerinden bahsettikleri için toplumsal olaylara duyarlılık değeri yer almaktadır. Bunun yanı sıra Ö2 “Eski günleri hatırlayamazdık.”, Ö20 “Güzel gelenek, Allah’ım çocukların yüzünü güldürsün.” ve “Ö10 “Keşke bizim de şeker bayramımız olsun diyeceklerdi yani Şivlilik olmasaydı kötü olurdu.” söylemlerinde kültürel mirasa duyarlılık değerine vurgu

yapılmaktadır. Öte yandan Ö14 “*Regâib Kandili unutulurdu.*” ve Ö17 “*Çocuklar bayramını yalnız geçirirlerdi.*” söylemlerinde dini günlere saygıdan söz edilmektedir.

“*Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik*” etkinliğindeki “*Şivlilik geleneği gibi geleneklerimizin devam etmesi için neler yapmalıyız?*” sorusuna yönelik öğrencilerin, geleneklerin devam etmesi için sahip olunması gereken değerler fark ettirilmeye çalışılarak görüşleri alınmıştır. Şekil 3’te bu durum betimlenmiştir.

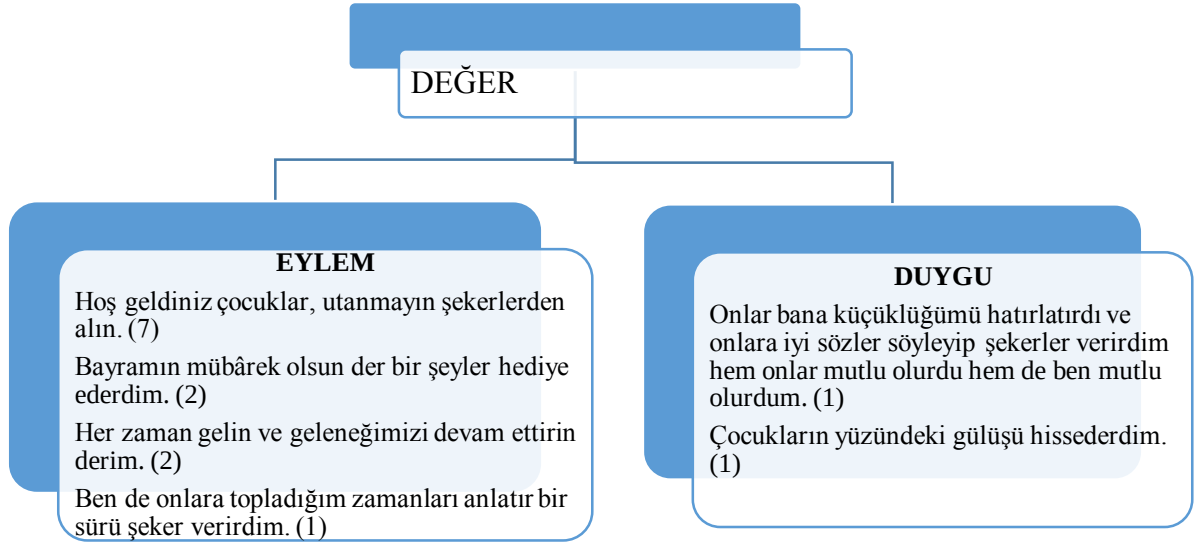
Tablo 32

Şivlilik Geleneği Gibi Geleneklerimizin Devam Etmesi İçin Neler Yapmalıyız? Sorusunun Analizi

Değer	Öğrenci Söylemleri	Toplam
Sorumluluk Sahibi Olma	-Her yıl olduğu gibi Şivlilik toplayıp, ziyaret etmeliyiz. (3) -İnsanlara o günü hatırlatıp duyuru yapmalıyız. (3) -Daha çok çikolata, şeker dağıtıp ve toplamalıyız. (4)	10
Kültürel Mirası Korumaya Duyarlılık	-O geleneği unutmayıp tarihi tarihine yapmalı. (1) -Bu gelenekler sürdürülmeli, çok kişi yapmalı. (2) -Her yıl bunu başka birine hatırlatırsak ve toplarsak unutulmaz ve Şivlilik sayesinde arkadaşlık güçlenir. (1)	3
Arkadaş Sevgisi		1

Tablo 33’te görüldüğü üzere “*Şivlilik geleneği gibi geleneklerimizin devam etmesi için neler yapmalıyız?*” sorusunda yer alan öğrenci görüşlerinde; sorumluluk sahibi olma(10), kültürel mirası korumaya duyarlılık(3) ve arkadaş sevgisi(1) değerlerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin; Ö2 “*Her yıl olduğu gibi Şivlilik toplayıp, ziyaret etmeliyiz.*” , Ö10 “*İnsanlara o günü hatırlatıp duyuru yapmalıyız.*” ve Ö4 “*Daha çok çikolata, şeker dağıtıp ve toplamalıyız.*” söylemlerinde sorumluluk sahibi olmaya yer verilmektedir. Bunun yanı sıra; Ö1 “*O geleneği unutmayıp tarihi tarihine yapmalı.*” ve Ö16 “*Bu gelenekler sürdürülmeli, çok kişi yapmalı.*” söylemlerinde kültürel mirası korumaya duyarlılık değerinden bahsedilmektedir. Son olarak, Ö5 “*Her yıl bunu başka birine hatırlatırsak ve toplarsak unutulmaz ve Şivlilik sayesinde arkadaşlık güçlenir.*” söylemi ile arkadaş sevgisi belirtilmektedir.

Şekil 2’de öğrencilerin “*Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik*” etkinliğinin “*Siz de yetişkin olduğunuzu ve Şivlilik dağıttığınızı düşündüğünüzde kapınıza gelen çocuklara neler demek isterdiniz?*” sorusunun cevaplarına ait bulgulara yer verilmiştir

Şekil 23. Siz de yetişkin olduğunuzu ve Şivlilik dağıttığınızı düşündüğünüzde kapınıza gelen çocuklara neler demek isterdiniz? Sorusunun Analizi

Şekilde görüldüğü üzere öğrencilerin cevapları eylem ve duygu olarak iki kategoriye ayrılmaktadır. Eylem kategorisinde; Ö14 “*Hoş geldiniz çocuklar, utanmayın şekerlerden alın.*”, Ö5 “*Bayramın mübârek olsun der bir şeyler hediye ederdim.*” Ö4 “*Ben de onlara topladığım zamanları anlatır bir sürü şeker verirdim.*” söylemleri yer almaktadır. Aynı şekilde Ö8 “*Her zaman gelin ve geleneğimizi devam ettirin derim.*” söylemi eylem kategorisinde yer alırken kültürel mirasa duyarlılık değerinden de bahsedilmektedir. Bunun yanı sıra; Ö10 “*Onlar bana küçüklüğümü hatırlatırdı ve onlara iyi sözler söyleyip şekerler verirdim hem onlar mutlu olurdu hem de ben mutlu olurdum.*” ve Ö15 “*Çocukların yüzündeki gülüşü hissederdim.*” söylemleri ise duygu kategorisinde yer almaktadır.

4.2. Bütüncül bir yaklaşımla elde edilen bulgular

Araştırmada yer alan etkinliklerin analizi sonucu elde edilen bulgular değerler ve beceriler bütüncül olarak ele alınmıştır

Tablo 33

Uygulanan Etkinliklere Ait Değer Tablosu

Değerler		Eşme Kiliml eri	Fel'li Hayva nların	Bir Bardak Çorba	Temizl ik Elçisi	Üsküd ar Metros	Büyük Ağa Medre	Dut Ağacı	Unutul mayan Konya
	Aile Büyüklerine Saygı	x							
	Arkadaş Sevgisi								x
	Bilimsellik						x		
	Çalışkanlık	x	x						
	Dayanışma				x				
	Dini Günlere Saygı								x
	Dini ve Manevi Unsurlara Duyarlılık		x	x		x			
	Doğal Çevreye Duyarlılık				x			x	
	Doğa Sevgisi				x				
	Estetik Duyarlılık	x					x		
	Fedakârlık		x	x		x			
	Hayvanseverlik		x						
	İnsana Değer Verme	x		x	x	x	x		
	İsraf Etmeme				x				
	Kültürel Mirası	x							x

	Korumaya Duyarlılık								
	Merhamet		x	x		x			
	Milli ve Evrensel Değerlere Duyarlılık	x							
	Müzikseverlik					x			
	Paylaşma		x						
	Sağlıklı Olmaya Önem Verme				x				
	Sanata Saygı						x		
	Saygı	x						x	
	Sevgi					x			
	Sorumluluk Sahibi Olma				x	x			x
	Tarihsel Mirasa Duyarlılık	x					x		
	Toplumsal Olaylara Duyarlılık								x
	Türk Büyüklerine Saygı	x							
	Yardımlaşma		x	x	x	x			

Tablo 34’te öğrencilerin değer öğretimine yönelik etkinliklerle matematik öğretiminin hedeflediği kazanımlara ulaşmak için amaçlanan değerler bütüncül olarak verilmiştir. Öğrencilerin hedeflenen değerleri sergileme düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Duyarlılık. Yapılan etkinliklerde öğrencilerin örnek olay sorularını incelerken duyarlılık ana teması altında; “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” , “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” ve “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliklerinde dini ve manevi unsurlara duyarlılık değerini göstermişlerdir. Yine “Temizlik Elçisi Cevat Amca” , “Dut Ağacı” etkinliğinde doğal çevreye duyarlılık, “Eşme Kilimleri” ve “Büyük Ağa Medresesi/ Amasya” etkinliklerinde estetik duyarlılık, “Eşme Kilimleri” ve “Unutulmayan Konya Geleneği: Şivlilik” etkinliklerinde kültürel mirası korumaya duyarlılık değerleri belirtilmiştir. Aynı şekilde “Eşme Kilimleri” etkinliğinde milli ve evrensel değerlere duyarlılık, “Eşme Kilimleri” ve “Büyük Ağa Medresesi/ Amasya” tarihsel mirasa duyarlılık ve “Unutulmayan Konya Geleneği: Şivlilik” toplumsal olaylara duyarlılık alt değerlerini ifade etmişlerdir.

Saygı. Öğrenciler “Eşme Kilimleri” ve “Dut Ağacı” etkinliklerinde saygı değerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin örnek olay sorularını incelerken saygı ana teması altında; “Eşme Kilimleri” etkinliğinde aile büyüklerine saygı, “Büyük Ağa Medresesi/ Amasya” etkinliğinde sanata saygı, “Eşme Kilimleri” etkinliğinde Türk büyüklerine saygı alt değerleri görülmektedir.

Sevgi. Öğrenciler “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliğinde sevgi değerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin örnek olay sorularını incelerken sevgi ana teması altında; “Unutulmayan Konya Geleneği: Şivlilik” etkinliğinde arkadaş sevgisi, “Temizlik Elçisi Cevat Amca” etkinliğinde doğa sevgisi, “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” etkinliğinde hayvan sevgisi ve “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliğinde müzikseverlik alt değerleri belirtmişlerdir.

Bilimsellik. Öğrenciler “Büyük Ağa Medresesi/ Amasya” etkinliğindeki soruların analizini incelerken bilimsellik değerini sergiledikleri görülmüştür.

Çalışkanlık. Öğrenciler “Eşme Kilimleri” ve “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” etkinliklerindeki soruların analizini incelerken çalışkanlık değerini ifade etmişlerdir.

Dayanışma. Öğrenciler “Temizlik Elçisi Cevat Amca” etkinliğindeki soruların analizini incelerken dayanışma değeri bulunmaktadır.

Fedakârlık. Öğrenciler “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” , “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” ve “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinlikleri sırasında soruların analizinde fedakârlık değerini belirtmişlerdir.

İnsana Değer Verme. Öğrencilerin “Eşme Kilimleri” , “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” , “Temizlik Elçisi Cevat Amca” , “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” ve “Büyük Ağa Medresesi/ Amasya” etkinliklerindeki soruların analizini incelerken insana değer vermekten söz etmişlerdir.

İsraf Etmeme. Öğrencilerin “Temizlik Elçisi Cevat Amca” etkinliğindeki soruların analizini incelenirken israf etmeme değerine ulaşılmıştır.

Merhamet. Öğrenciler “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” , “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” ve “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliklerinin sorularının analizinde merhamet değeri belirtilmiştir.

Paylaşma. Öğrenciler “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” etkinliğindeki soruların analizinde paylaşma değeri ifade edilmiştir.

Sağlıklı Olmaya Önem Verme. Öğrencilerin “Temizlik Elçisi Cevat Amca” etkinliğindeki soruların analizinde sağlıklı olmaya önem vermekten bahsetmişlerdir.

Sorumluluk Sahibi Olma. Öğrencilerin “Temizlik Elçisi Cevat Amca” , “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” ve “Unutulmayan Konya Geleneği: Şivlilik etkinliklerindeki soruların analizi incelendiğinde sorumluluk sahibi olmaktan söz edilmiştir.

Yardımlaşma. Öğrencilerin “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” , “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” , “Temizlik Elçisi Cevat Amca” ve “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliklerindeki soruların analizi incelendiğinde yardımlaşma değerini belirtmişlerdir.

Tablo 34

Uygulanan Etkinliklere Ait Beceri Değerlendirme Tablosu

Beceriler		Eşme Kili	Felçli Hayv	Bir Bard	Temizlik	Üskü dar	Büyü k	Dut Ağac	Unut ulma
	Eleştirel Düşünme	x	x	x	x	x	x	x	x
	Problem Çözme	x	x	x	x	x	x	x	x
	İlişkilendirme ve Akıl Yürütme	x	x	x	x	x	x	x	x
	Etkili İletişim							x	
	Sosyal Katılım	x	x	x	x	x	x	x	x
	Empati Kurma		x	x	x	x			x
	Mekân, zaman ve kronolojiyi anlama	x					x	x	

Tablo 35’te öğrencilerin değer öğretimine yönelik etkinliklerle matematik öğretiminin hedeflediği kazanımların ulaşmayı amaçladığı becerilere ulaşabilme durumları yer almaktadır. Öğrencilerin amaçlanan becerileri sergileme düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Eleştirel Düşünme Becerisi. Öğrenciler araştırma sürecinde, matematik doğası gereği uygulanan her etkinlikte yer alan salt matematik bilgisi içeren soruları çözüme ulaştırmaya çalışırken eleştirel bir bakış açısı ile değerlendirme yaparak eleştirel düşünme becerilerini sergilemişlerdir.

Problem Çözme Becerisi. Öğrenciler araştırma sürecinde, matematik doğası gereği uygulanan her etkinlikte yer alan salt matematik bilgisi içeren soruları incelerken problem çözme becerilerini sergilemişlerdir.

İlişkilendirme ve Akıl Yürütme Becerisi: Öğrenciler araştırma sürecinde, matematik doğası gereği uygulanan her etkinlikte yer alan salt matematik bilgisi içeren soruları incelerken akıl yürütme becerilerini sergiledikleri görülmüştür.

Etkili İletişim Becerisi. Öğrenciler “Dut Ağacı” etkinliği sırasında Barış Manço’nun Dut Ağacı şarkısını sınıf ortamında dinlerken kullandıkları ifadelerle etkili iletişim becerisini sergiledikleri tespit edilmiştir.

Sosyal Katılım. Öğrenciler araştırma boyunca uygulanmış olan her etkinliğe katılarak sosyal katılım becerilerini göstermişlerdir. Öğrenciler etkinlikler süresince matematik dersine karşı olumlu düşünceler besledikleri için sıkılmayarak her etkinliğe katılım sağlamışlardır.

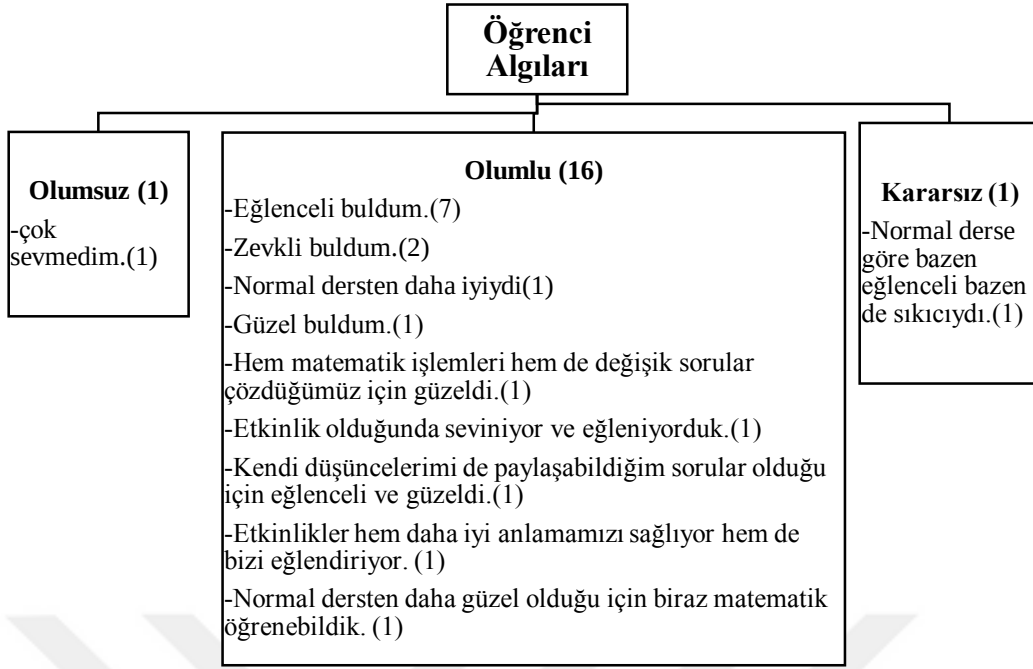
Empati Kurma Becerisi. “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” etkinliğinde kendilerini Agop Usta, “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” etkinliğinde kendilerini Lokman Amca, “Temizlik Elçisi Cevat Amca” etkinliğinde kendilerini Cevat Amca ve “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal etkinliğinde kendilerine Baturay Kartal yerine koymuşlardır. Bu bağlamda öğrencilerin, empati kurma becerilerini sergiledikleri görülmüştür.

Mekân, Zaman ve Kronolojiyi Anlama Becerisi. “Eşme Kilimleri etkinliğinde öğrenciler yüzyıl öncesinde dokunan kilimleri düşünerek soruları cevaplandırmıştır. Yine “Büyük Ağa Medresesi/Amasya” etkinliğinde öğrenciler tarihi eserlerin günümüze gelmesiyle ilgili soruları cevaplandırmıştır. Aynı şekilde öğrenciler, “Dut Ağacı” etkinliğinde kendi çocukluklarının geçtiği mahalleyi hatırlamaları ve oradaki değişimleri anlatarak mekân, zaman ve kronolojiyi anlama becerilerini sergilemişlerdir.

4.3. Değer eğitimi odaklı derslere yönelik öğrenci görüşleri

Araştırmada yer alan etkinliklerin uygulanması tamamlandıktan 2 hafta sonra süreç sonrası öğrencilerin, araştırma süreci sonrasında değer ağırlıklı matematik öğretimi yapılarak işlenen derslere karşı düşüncelerini, tutumlarını ve algılarındaki değişimi öğrenmek amacıyla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelere dair bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

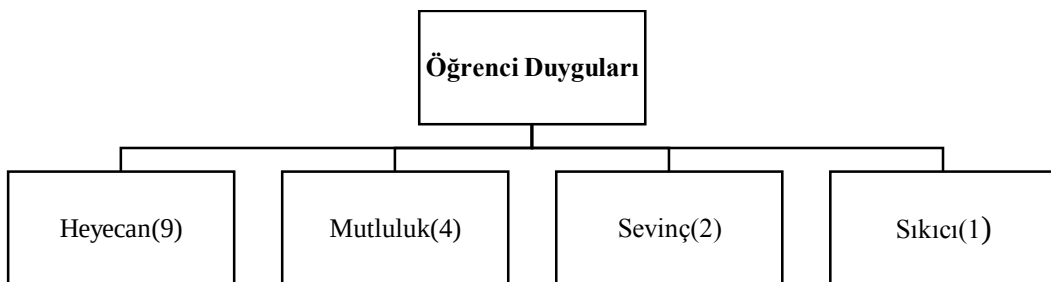
Görüşme sorularında yer alan “Değer ağırlıklı yapılan matematik derslerini nasıl buldunuz?” sorusunda yer alan öğrenci görüşleri Şekil 25’de betimlenmiştir.

Şekil 24. “Değer ağırlıklı yapılan matematik derslerini nasıl buldunuz?” Sorusunun Analizi

Değer ağırlıklı matematik dersini öğrencilerden, 16’sı olumlu değerlendirirken 1’i bu konu da kararsız, 1’i de olumsuz değerlendirmiştir. Bu durumu olumlu değerlendiren öğrencilerin çoğu dersi eğlenceli bulduklarını belirtmişler ve dersi daha iyi anladıklarını vurgulamışlardır.

Görüşme sorularında yer alan “Değer ağırlıklı yapılan derslerde ne hissettiniz?” sorusunda yer alan öğrenci görüşleri Şekil 25’te betimlenmiştir.

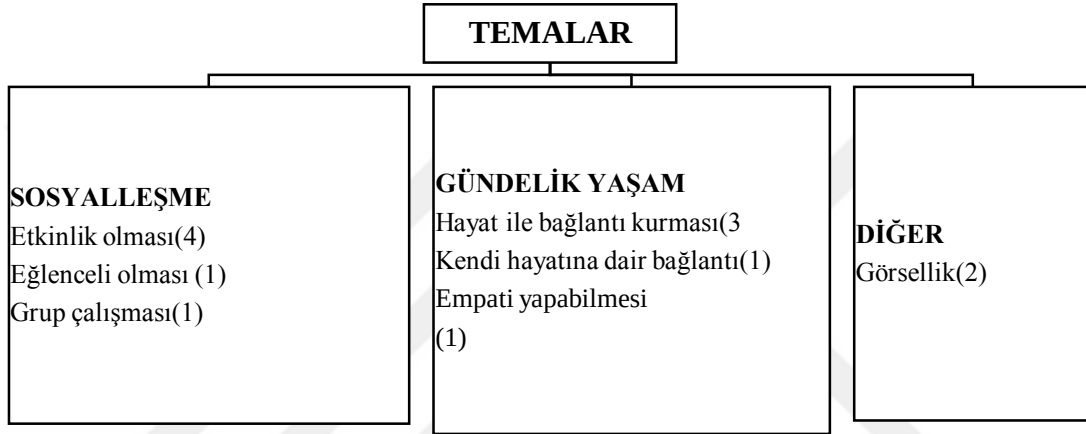

Şekil 25. “Değer ağırlıklı yapılan derslerde ne hissettiniz?” Sorusunun Analizi

Şekil 25’te görüldüğü üzere; heyecan(9), mutluluk(4), sevinç(2) ve sıkıcı(1) duygularına vurgu yapılmaktadır. Örneğin, Ö4 “Biraz heyecanlanıyorum.” , Ö7 “Soruları çözerken çok

heyecanlıydım.” ve Ö10 “Öğretmen etkinlik getirdiğinde heyecanlı oluyor.” ifadelerinde heyecanlı olmaktan söz edilmektedir. Öte yandan Ö4 “Çok mutlu oluyorum.” ve Ö17 “Mutlu oldum.” ifadelerinde mutlulukları belirtilmektedir. Son olarak Ö12 “Çok sevinmiştim.” ifadesinde sevinçli olduğuna vurgu yapılırken; Ö6 “Bazı konular biraz sıkıcı.” ifadesinde sıkıcı olduğuna vurgu yapılmaktadır.

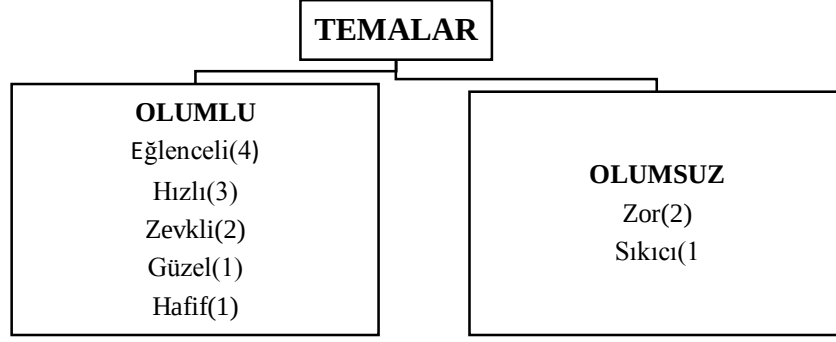
Görüşme sorularında yer alan “Değer ağırlıklı yapılan matematik derslerinde en çok ne hoşuna gitti? Neden?” sorusunda yer alan öğrenci görüşleri Şekil 27’de betimlenmiştir.

Şekil 26. “Değer ağırlıklı yapılan matematik derslerinde en çok ne hoşuna gitti? Neden?” Sorusunun Analizi

Değer ağırlıklı matematik dersini öğrenciler 4’ü etkinlik formlarının olmasından dolayı hoşlandığını belirtmektedir. Öğrencilerden 3’ü derslerde yer alan örnek olaylarla hayat ile bağlantı kurduğuna, 1’i ise örnek olaylar içeren etkinlikte kendi hayatına dair bağlantı kurduğuna vurgu yapmaktadır. Yine öğrencilerden 2 si etkinlik formlarında yer alan görsel içeriklerin ilgisini çektiğini ifade etmektedir. Bir diğer öğrenci örnek olaylardaki insanlarla empati kurduğundan dolayı hoşlandığına, bir diğeri ise arkadaşları ile beraber grup çalışması yapmaktan hoşlandığına dair ifadelerle yer vermektedir. Son olarak 1 öğrenci ise etkinliklerin eğlenceli olmasına vurgu yapmaktadır.

Görüşme sorularında yer alan “Değer ağırlıklı yapılan matematik derslerine karşı duygu ve düşüncenizi bir şeye benzetecek olsanız neye benzetirdiniz? Neden?” sorusunda yer alan öğrenci görüşleri Şekil 4’de betimlenmiştir.

Şekil 27. “Değer ağırlıklı yapılan matematik derslerine karşı duygu ve düşüncenizi bir şeye benzetecek olsanız neye benzetirdiniz? Neden?” Sorusunun Analizi

Şekilde görüldüğü üzere öğrencilerin görüşleri sıkıcı(1), güzel(1), hafif(1), zor(1), zevkli(2) hızlı(3) ve eğlenceli(4) temalarına ulaşılmıştır. Örneğin; Ö8 “*Oyuna benzetirim çünkü çok eğlenceli.*” , ifadesinde derslerin eğlenceli olmasından dolayı, Ö10 “*Kitaba benzetirim çünkü zor yorucu ama ilerleyince eğlenceli.*” ifadesinde yorucu ve eğlenceli olmasına, Ö11 “*Ana sınıfına benzetirim çünkü çok eğlenceli.*” ve Ö16 “*Futbola benziyor çünkü hem kolay hem eğlenceli.*” ifadelerinde eğlenceli olmasına vurgu yapılmaktadır. Ö2 “*Tablet oynamaya benzetirim çünkü ders çok hızlı geçiyor.*” ifadesinde eğlendiği için zamanın hızlı geçmesine, Ö4 “*Tavşana benzetirim çünkü çok hızlı ilerliyoruz.*” ifadesinde konuların çabuk ilerlemesinden dolayı hızlı geçmesine yer verilmektedir. Aynı şekilde Ö15 “*Gökkuşağına benzetirdim çünkü çok renkli ve hızlı geçen bir dersti.*” ifadesinde de bir anda olup bitmesinden dolayı hızlı geçmesine yer verilmektedir. Zevkli olmasına ise Ö5 “*Şekerpareye benzetirim çünkü tadından yenmiyor.*” ve Ö14 “*Çok sevdiğim oyuna benzetirim çünkü çok zevkliydi.*” ifadelerinde görülmektedir. Öte yandan Ö13 “*Zekâyâ benzetirim çünkü matematik biraz zordur.*” ve Ö17 “*Kaplumbağaya benzetirdim çünkü ben matematiği yapamadığım için yavaş gidiyor.*” ifadelerinde zor olması belirtilmektedir. Benzer şekilde Ö20 “*Kelebeğe benzetirdim çünkü dersler o kadar güzeldi ki tek bir kelime ile anlatılmaz.*” ifadesinde hafif olmasına vurgu yapılırken; Ö7 “*Kediye benzetirim çünkü çok sorular çok güzel ve sevimli.*” ifadesinde derslerin güzel olmasına vurgu yapılmaktadır. Ö1’in “*Yılana benzetirim çünkü beni boğuyor.*” ifadesinde dersleri sıkıcı bulduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde yapılan uygulamalar sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın problemleri bağlamında değerlendirmeye alınmıştır. Bulgular sonucu elde edilen sonuçlardan hareketle Milli Eğitim Bakanlığına, akademisyenlere ve öğretmenlere öneriler getirilmiştir.

5.1. Sonuç

1. Ortaokul 5.sınıf öğrencilerine yönelik yapılan değer ağırlıklı matematik derslerinde sayılar ve işlemler, geometri ve ölçme öğrenme alanlarına ait etkinlikler sonucu:

Sayılar ve işlemler öğrenme alanına ilişkin “*Eşme Kilimleri, Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta, Bir Bardak Çorba İle Gönülleri Isıtıyor, Temizlik Elçisi Cevat Amca, Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal*” etkinliklerinin uygulanabilir olduğu görülmüştür. Öğrenciler, yapılan etkinlikler ile hedeflenen beceri ve değerler hakkında görüş bildirmişlerdir.

Geometri ve ölçme öğrenme alanına ilişkin “*Büyük Ağa Medresesi, Dut Ağacı, Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik*” etkinliklerinin kullanılabilir olduğu görülmüştür. Öğrenciler ise bu etkinlikler ile hedeflenen kazanım ve değerler hakkında fikir sahibidirler.

2. Ortaokul 5.sınıf öğrencilerine yönelik yapılan değer ağırlıklı matematik derslerinde uygulanan etkinlikler sonucu öğrencilerin şu değerlere farkındalık kazandıkları görülmüştür.

Sayılar ve işlemler öğrenme alanında yer alan;

“*Eşme Kilimleri*” etkinliğinde saygı, duyarlılık, sevgi, çalışkanlık ve insana değer verme değerlerinin,

“*Felçli Hayvanların en Yakın Dostu Agop Usta*” etkinliğinde duyarlılık, hayvanseverlik, çalışkanlık, fedakârlık, merhamet, paylaşma ve yardımlaşma değerlerinin,

“Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” etkinliğinde duyarlılık, fedakârlık, insana değer verme, merhamet ve yardımlaşma değerlerinin,

“Temizlik Elçisi Cevat Amca” etkinliğinde sevgi, duyarlılık, dayanışma, israf etmeme, sağlıklı olmaya önem verme, sorumluluk sahibi olma ve yardımlaşma değerlerinin,

“Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliğinde müzikseverlik, duyarlılık, fedakârlık, insana değer verme, merhamet, sorumluluk sahibi olma ve yardımlaşma değerlerinin öğrenciler tarafından ortaya koyulduğu görülmüştür.

Geometri ve ölçme öğrenme alanında yer alan;

“Büyük Ağa Medresesi” etkinliğinde duyarlılık, saygı, bilimsellik ve insana değer verme değerlerinin,

“Dut Ağacı” etkinliğinde saygı ve duyarlılık değerlerinin,

“Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik” etkinliğinde sevgi, saygı, duyarlılık ve sorumluluk sahibi olma değerlerinin öğrenciler tarafından ortaya koyulduğu görülmüştür.

3. Ortaokul 5.sınıf öğrencilerine yönelik yapılan değer ağırlıklı matematik derslerinde uygulanan etkinlikler sonucu öğrencilerin şu becerileri sergiledikleri görülmüştür:

Sayılar ve işlemler öğrenme alanına ait etkinlikleri sonucunda; eleştirel düşünme becerisi, problem çözme, ilişkilendirme ve akıl yürütme, sosyal katılım, mekân zaman ve kronolojiyi anlama, empati kurma

Geometri ve ölçme öğrenme alanına ait etkinlikler sonucunda; eleştirel düşünme, problem çözme, ilişkilendirme ve akıl yürütme, sosyal katılım, empati kurma, mekân zaman ve kronolojiyi anlama, etkili iletişim.

4. Ortaokul 5.sınıf öğrencilerine yönelik yapılan değer ağırlıklı matematik derslerine dair bir takım etkinlikler uygulanmış ve yapılan etkinlikler sonrasında öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Öğrencilerin, değerlere farkındalık kazandığı ve davranışlarında pozitif yönde değişiklik olduğu değer ağırlıklı matematik derslerine dair algılarının olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada öğrencilerin;

Değer ağırlıklı matematik derslerinde yapılan etkinliklerle değerleri ilişkilendirdikleri,

11-12 yaş grubu tarafından değerlerin matematik öğretimi içerisinde yer alarak anlaşılabilceği,

Matematik öğretimi yapılırken değerlerin farkına vardıkları,

Matematik dersinde etkinliklerle günlük hayat bilgilerine erişebilecekleri düşüncesine sahip oldukları,

Değer ağırlıklı matematik derslerinde yapılan örnek olay etkinliklerinde yer alan kişiler vasıtasıyla değerli davranış gösteren kişilerin sahip olması gereken kişilik özellikleri hakkında farkındalık kazanabildikleri sonuçlarına ulaşmıştır.

5.2. Tartışma

Eğitim hayatının başlamasıyla öğrencilerin örnek aldıkları kişilerin sayısı artacaktır. Bu şekilde genişlemiş olan çevre ile birlikte öğrencilerin birçok şeyi deneyimleyerek öğrendiği gibi değerleri içinde bulunduran deneyimleri de öğrenerek kazanmış olacaktır (Uyanık Balat ve Balaban Dağal, 2009). Çocuklar okul ile ilgili ilk tecrübelerini okul öncesi dönemde öğrenir. Bu dönemde öğrenilen bilgi ve davranışların birçoğu gözlem ve taklide dayanır. Bu sebeple çocukların gelişimini desteklemek amacıyla gerek anne ve babanın gerekse de eğitimcilerin örnek olmak sorumluluğu bulunmaktadır (Sapsağlam, 2016). Evrensel değerler, okul öncesi dönemden başlar ve bireylerin yaşam süresince devam eder. Nitelikli olan okul öncesi programı okul öncesi çocuklarının kişiliklerini şekillendirmesine yardımcı olur. Çocukların sosyal ve duygusal beceriler edinmelerini destekler. Çocukların sosyal değerleri ve akademik becerileri kazanmalarına yardımcı olur (Uyanık Balat, Özdemir Beceren ve Adak Özdemir, 2011).

Değerler, bireylerin karakterini oluşturmada oldukça etkilidir. Matematik eğitiminde değerlerin aktarımı, matematik eğitiminin farklı katkılarının önemini tanımlamada kullandıkları araçlarla sağlanabilmektedir (Seah, Andersson, Bishop ve Clarkson, 2016). Değerlerin katkılarından biri ise; öğrencilere matematik derslerinde aktarılan genel eğitimsel değerlerdir. Eğitim sistemleri yalnızca başarılı bir akademik hayat, hedeflenen beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Buradan hareketle, eğitim sistemlerinin temel görevleri arasında, eğitimsel değerleri içselleştirmiş bireyler yetiştirmek ve aynı şekilde yeni neslin değerlerini, becerilerini ve davranışlarını etkileyebilmek yer almaktadır (MEB, 2018a, 2018b). Bu durum ise ancak araştırmacılar, program geliştirme uzmanları ve uygulayıcıların değerlere yönelik farkındalık sahibi olmaları, değerleri anlamaları ve değerleri sınıf ortamlarına nasıl uygulayabilecekleri konusunda çalışma yapmaları ile mümkün olabilir. Bu şekilde olan anlama ve kavrama gücüne sahip matematiğin etkili bir

şekilde öğretimi için bu paydaşlara, değerler öğretimi noktasında yeni bakış açıları sunabilme ve bilinçli bir şekilde değerler öğretimi yapabilme imkânı verebilir.

5.2.1. Sayılar ve işlemler öğrenme alanına dair tartışma

Çalışkanlık. Çalışkanlık dünyadaki bütün toplumlarda kabul görmüş bir değerdir. Öğrencilerin, çalışkanlık değeri kazanmaları hayattaki başarılarını etkilemektedir. Bu sebeple, bütün eğitimciler öğrencilerinin çalışkanlık değerini kazanmalarını hedefler (Aktepe, Uzunöz ve Sarıçam, 2020: 451). “Eşme Kilimleri” ve “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” etkinlikleri sonrası sonrasında öğrencilerin çalışkanlık değerinin farkında oldukları görülmektedir.

Dayanışma. İlköğretimde öğrencilere kazandırılacak değerlerden biri de dayanışmadır(Ersoy, 2010: 80). Dayanışma, ortak amaçların ve ilgilerin paylaşıldığı inancı anlatan bir terim olarak tanımlanabilir (Ayhan, 2008: 79). Dayanışmanın olduğu toplumlarda, bir düzenden de söz edilebilir. Bu sebeple öğrencilerin, dayanışma değerini kazanmaları gerekmektedir. “Temizlik Elçisi Cevat Amca” etkinliği sonrası öğrencilerin, dayanışma değeri algılarına yönelik ifadeleri bulunmaktadır.

Duyarlılık. Duyarlılık bilindiği üzere yaşadığımız dünyayla ve olaylarla ilişki kurarak ve bu hususta sorumluluk almaktır (Keskin, 2013: 151). Yaşadığımız dünyada bireylere düşen sorumluluk vardır. Bireyin üstüne düşen bu sorumluluk alma bilinci, küçük yaşlarda başlayarak bireyin yaşamı boyunca devam etmesi gerekir. Bu sebeple birey, duyarlılık değerini kazanmalı ve o bilinçle hareket etmelidir. Duyarlılık değeri, uzman görüşlerinden faydalanılarak beş alt değere ayrılmıştır. Bunlar; toplumsal sorunlara karşı, doğal çevreye karşı, kültürel mirasa karşı, küresel sorunlara karşı, tarihsel mirasa karşı duyarlılıktır(Keskin, 2013: 154). Sayılar ve işlemler öğrenme alanına ait “Eşme Kilimleri” etkinliği sonrasında öğrencilerin tarihsel mirasa ve kültürel mirası korumaya karşı duyarlılık değerlerinin farkındalık düzeylerinin değiştiği gözlemlenmiştir. Yine öğrencilerin, geçmiş tarihten günümüze ulaşan tarihi eserler hakkında olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir. “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” , “Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” ve “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinliklerinde öğrencilerin dini ve manevi unsurlara duyarlılık gösterdiğine dair ifadeler belirtilmiştir. Öğrencilerin çevre eğitimleri bakımından doğal çevreye duyarlılık

değeri oldukça önemlidir (Tuncel, 2018: 91). Öğrencilerin, doğal çevreye duyarlılık değerinin farkına varması ve kazanması amacıyla araştırmada yer verilen “Temizlik Elçisi Cevat Amca” etkinliğinin sonrasında bu değere ait ifadeleri görülmektedir.

Fedakârlık, Fedakârlık, kişinin başka bireylere yarar sağlama isteğiyle gösterdiği davranışlar şeklinde açıklanmaktadır(Ballı, 2019: 24). Fedakâr olan bireyler, diğer bireylerin hayatını önemsediklerinden dolayı *hayata karşı daha olumlu bakmalarını geliştirebilirler. Bu sebeple öğrencilerin fedakârlık değerinin farkına varmaları gerekmektedir. “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” ve “Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal”* etkinlikleri sonrası öğrencilerin fedakârlık değerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Hayvanseverlik. Hayvan sevgisinin çocuğun ruhsal gelişimi ve hayal dünyasındaki etkileri ömür boyu yaşama olumlu etkiler yapmaktadır (Samsunlu, 2020: 2). Bu sebeple, öğrencilere hayvan sevgisi değeri kazandırılmalıdır. “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta” etkinliği sonrası öğrencilerin, hayvanseverlik ile ilgili algılarının arttığı görülmektedir.

İnsana Değer Verme. Öğrencilerin, birlikte yaşadığı insanlara değer vermesi toplumların düzen içinde yaşaması için gereklidir. Bu sebeple öğrencilerin, insana değer vermeleri konusunda farkındalık oluşturmaları önem arz etmektedir. “Eşme Kilimleri” ,” Bir Bardak Çorbayla Gönülleri Isıtıyor” ve “ Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal” etkinlikleri sonrası öğrencilerin, insana değer verdiğine dair ifadelere yer verilmiştir.

İsraf etmeme. İsraf, kişinin sahip olduğu maddî ve manevî varlığı, ölçsüz ve gereksiz bir şekilde harcamasıdır(Sancaklı, 2013: 47). İnsanlar, ihtiyaç fazlası ürünlerini değerlendirmemekte önemli bir bölümü çöp olmaktadır. Bu sebeple de öğrencilere, ihtiyacımız kadar ürün kullanmayı, kullanılıp tekrar dönüşebilecek ürünleri geri dönüştürerek o bilincinin oluşması gerekmektedir. “Temizlik Elçisi Cevat Amca” etkinliği sonrası öğrencilerin, israf etmeme değerini vurguladıkları ve geri dönüştürerek israfı da önleyebilecekleri düşüncesine sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin geri dönüşüm ile ilgili bilgilerinin ve yaptıkları geri dönüşüm davranışlarının çevre duyarlı davranışlarının şekillenmesinde önemli olduğu düşünülmektedir(Çimen ve Yılmaz, 2021: 72). Öğrencilerin, geri dönüşüm konusundaki algı düzeylerinin olumlu yönde olduğuna dair ifadeleri yer almaktadır.

Merhamet. Merhamet, genellikle zor durumda olan birine acıma, yardımda bulunma, o kişiyi anlamaya çalışma gibi anlamlarda kullanılmaktadır (Bayırlı, 2020: 470). İnsanların merhamet değerine sahip olması daha yaşanılır bir dünyada olmamızı sağlar. Çünkü, merhamet, duygu yönü ağır basan insancıl değerler sınıfında yer alır (Aktaş ve Bozdoğan, 2016: 41). “*Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta*” ve “*Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal*” etkinlikleri sonrası öğrencilerin, merhamet değerine vurgu yapan ifadeleri görülmektedir.

Müzikseverlik. Davranışların birey ve toplum için değişebilmesi adına, değerler eğitimi ve sanat eğitiminin paralel olarak eğitim sürecine eklenmesi önem arz etmektedir (Yükrük ve Akarsu, 2017: 1172). Aynı zamanda, öğrencilerin müzik sevgisi ya da müziğin herhangi bir boyutu üzerinde durulan ilgi ve sevgi üzerinde sıklıkla durdukları görülmüştür (Kılıç, 2016: 368). Öğrencilerin, müzik sevgisi değerinin kazandırılması gerekmektedir. “*Üsküdar Metrosunda Piyano Çalan Baturay Kartal*” etkinliği sonrası öğrencilerin, müzikseverlik değeri algılarının olumlu olduğu görülmektedir.

Paylaşma. Son yıllarda, tüketimin hemen hemen en üst sınıra ulaştığı, her alanda yardımlaşma ve paylaşmanın azaldığı, insanların yalnızca kendini düşünür hale geldiği bir toplum yapısı içinde bulunmaktayız (Erhun, 2010: 16). Paylaşmanın azaldığı toplum yapısını düzeltebilmek için öğrencilere, küçük yaşlarda paylaşma değerini kazandırmak gerekmektedir. “*Felçli Hayvanların En Yakın Dostu Agop Usta*” etkinliği sonrası öğrencilerin, paylaşma değerine dair ifadeleri yer almaktadır.

Sağlıklı Olmaya Önem Verme. Sağlıklı, mutlu insanlar yetiştirilmesi için öncelikle bireylerin sağlıklarına değer vermeleri sağlanmalıdır. Bunun için çocuklara küçük yaşlardan itibaren sağlıklı olmaya önem verme değerinin kazandırılması gerektiği düşünülmektedir (Tahiroğlu ve Çetin, 2012: 1633). Çocuklara, sağlıklı olmaya önem verme değeri kazandırılırsa, sağlıklı yaşama bilinci oluşarak daha sağlıklı nesiller yetişir. “*Temizlik Elçisi Cevat Amca*” etkinliği sonrası öğrencilerin sağlıklı olmaya karşı daha özenli olduklarına dair olumlu düşüncelerde oldukları görülmektedir.

Saygı Değeri. Saygı, ilişki kurulan bir kurum, kişi ve benzerine, söz konusu varlığın veya oluşumun ilgi ve duygularının farkında olarak tutum sergilemek, buna göre uygun bir davranış tarzını benimsemektir (Arıcı ve Maden, 2018: 239). “*Eşme Kilimleri*” etkinliğinde, öğrenciler, yıllar öncesinde yaşamış insanların günümüze gelen eserlerine

saygı duyduklarını belirtmişlerdir. Bu durum da öğrencilerin saygı değerine farkındalık oluşturdıklarını göstermektedir.

Sevgi Değeri. Sevgi, bütün insani ilişkilerde herkesçe benimsenmesi gereken, insanların birbirlerine güven duymalarını, ilişkilerini geliştirmelerini ve böylece hayattan zevk almalarını sağlayan bir değerdir (Yıldız, 2011: 208). Öğrencilere kazandırılması gereken en önemli değerlerden biri sevgi değeridir. Sevgi bütünleyici ve birleştirici bir değerdir (Kılıç, 2019: 15). Öğrencilerin, bu değeri kazanmaları diğer pek çok değeri kazanmasında önemli bir etkindir. Sevgi değeri, birçok tutum ve değer sergilenmesinde etkindir (Önder ve Keskin, 2018: 95). Bu sebeple de öğrencilerin, sevgi değerini kazanması önemli hale gelmektedir. “Eşme Kilimleri” etkinliğinden sonra öğrenciler geçmişte yaşayan insanlar hakkındaki ifadelerinde sevgi değerine yer vermiştir.

Sorumluluk Sahibi Olma. TDK (2022)’ ye göre sorumluluk; kişinin kendi davranışlarını ve herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Öğrencilere sorumluluk eğitimi verilmesi eğitim sisteminde son derecede önemli bir unsur olarak düşünülmektedir. Okullar doğrudan öğrenim veya model olma yoluyla sosyal kuralları çocuklara öğretmelidirler (Sezer ve Çoban, 2006: 26). “Temizlik Elçisi Cevat Amca” ve “Üsküdar Metrosunda Pişano Çalan Baturay Kartal” etkinlikleri sonrası öğrencilerin, sorumluluk bilincinde olduklarını ifade ettikleri görülmektedir.

Yardımlaşma. Yardımlaşma değeri, insanların bir arada yaşayabilmek için geliştirmeleri ve yeni nesillere en doğru şekilde öğretmeleri gereken değerlerin ilk sıralarında yer almaktadır (Bektaş ve Karadağ, 2013: 273). “Felçli Hayvanların En Yakın Dostu” ve “Üsküdar Metrosunda Metro Çalan Baturay Kartal” etkinlikleri sonrası öğrencilerin yardımlaşma değerinin farkında oldukları görülmektedir.

5.2.2. Geometri ve ölçme öğrenme alanına dair tartışma

Bilimsellik. Bilimsellik, gerçekleştirilmiş her bir değer iyileştirilmesi ve ilerlemesine karşılık gelir (Çelebi, 2020: 29). Öğrencilerin, bilimsellik değerini anlama ve algılamaları oldukça önemlidir (Sözcü, Kıldan, Aydınöz, ve İbret 2016: 11). “Büyük Ağa Medresesi” etkinliği sonrası öğrencilerin, bilimsellik değerine vurgu yaptıkları görülmektedir.

Duyarlılık. Dünya üzerinde var olmuş ve varlığını sürdürmekte olan her uygarlık varlığını tüm özellikleriyle temsil eden eserler bırakmaya özen gösterir(Coşkun, 2011: 25). “*Büyük Ağa Medresesi*” etkinliği sonrası öğrencilerin tarihsel mirasa duyarlılık değerinin farkına vardıkları ifadeleri yer almaktadır. Çevre sorunlarını ortadan kaldırma ve bu sorunlarla mücadele etmede en etkili ve kalıcı çözüm elbette ki çevre bilincine sahip toplumlar yetiştirmektir. Çevreyle ilgili bilinçli toplumların yetişmesi için bireylere etkili bir çevre eğitimi verilmelidir(Delican ve Sönmez, 2013: 59). *Dut Ağacı*” etkinliği sonrası öğrencilerin, doğal çevreye duyarlılığa karşı duyarlı oldukları görülmektedir. Kültürel mirasa duyarlılık, kültürü oluşturan somut ve somut olmayan öğeleri tanıma ve anlama, değer verme ve koruma için sorumluluk alma şeklinde tanımlanabilir (Halaç, Bayır ve Köse, 2021: 200). Bu bilinci öğrencilerde oluşturabilmek için öğrencilere okullarda kültürel mirası korumaya yönelik değer eğitimi yapılmalıdır. “*Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik*” etkinliği sonrası öğrencilerin, kültürel mirası korumaya yönelik ifadeleri yer almaktadır.

Saygı. Sanat eğitimi ile görsel algısı gelişmiş, kendini sanatsal yollarla ifade edebilen, içinde yaşadığı kültürü önce tanıyan, öğrenen, koruyan ve gelecek nesillere taşıma sorumluluğunu üstlenen, dünya kültür mirasına saygılı, yaratıcı ve yapıcı bireyler yetiştirilmesi hedeflenmelidir(Buyurgan ve Buyurgan, 2020: 5). “*Büyük Ağa Medresesi*” etkinliği sonrası öğrencilerin, sanata saygı duyduklarını ifade ettikleri görülmektedir.

Sevgi. Arkadaşlık da dostluk kavramları incelendiğinde “sevgi” değerini içinde barındırdıkları söylenebilir. İnsan sevgisi odağında olan dost ve arkadaş sevgisi öğrenciler için oldukça önemlidir (Yalçın, 2019: 138). “*Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik*” etkinliği sonrası öğrencilerin, arkadaş sevgisi değerine ait ifadeler görülmektedir.

Sorumluluk. Günlük hayatımızın her alanında karşımıza çıkan en önemli değerlerden biri sorumluluktur(Sezer, Çoban ve Akşit, 2017: 123). “*Unutulmayan Konya Geleneği Şivlilik*” etkinliği sonrası öğrencilerin, sorumluluk bilinciyle hareket ettiklerine dair ifadeleri görülmektedir.

5.2.3. Değer eğitime yönelik yapılan matematik derslerinde sergilenen becerilere dair tartışma

Araştırmada öğrencilere değer eğitime yönelik matematik öğretimi yapılırken, değerler hakkında farkındalık kazandırmak amaçlanmıştır. Bireysel ve grup olarak belirli beceriler desteklenerek amaca ulaşılmıştır. Matematik programındaki kazanımlardan hareketle oluşturulan etkinliklerde “eleştirel düşünme, problem çözme, ilişkilendirme ve akıl yürütme, etkili iletişim, sosyal katılım, empati kurma, mekân, zaman ve kronolojiyi anlama” becerilerinin öğrenciler tarafından sergilendiği tespit edilmiştir. Matematik öğretimi yapılırken, matematik dersi doğası gereği eleştirel düşünme ve problem çözme becerisi sergilemektedirler. Öğrencilerin, problem çözme becerilerini, kazanımlar bağlamında vurgulanarak öğrenebileceği araştırma sonucunda görülmüştür. Öğrenciler, değerleri ortaya koyarken sergiledikleri iletişim becerisidir. Halstead ve Pike (2006), çocukların, değerleri içselleştirip, değerler sistemini kurabilmeleri için, çocukların, okulda öğrenmeyi amaçladıkları veya amaçlamadıkları birçok şeyi gözlediklerini ve gözledikleri her şeyin onlar için, iyi, kötü, doğru ve yanlış konusunda anlayış geliştirmelerine katkıda bulunmaları ve çocuklar okul ortamını ve öğretmenleri gözleyerek değerleri öğrenirler olarak ifade etmişlerdir(Akt. Çengelci, Hancı ve Karaduman, 2013: 34).

5.3. Öneriler

5.3.1. Milli eğitim bakanlığına öneriler

Ortaokul matematik programında yer alan kazanımlara uygun değer eğitimi matematik derslerinin de içerisinde yer almalıdır.

Ortaokul matematik ders kitapları öğrencilerin gelişim düzeyleri göz önüne alınarak hazırlanmalı ve içerisinde interaktif etkinliklere yer verilmelidir.

Öğretmenlere değer ağırlıklı matematik öğretimine dair eğitimler verilmelidir.

Araştırma özelinde yapılan 5.sınıf programında yer alan kazanımlara yönelik değer ağırlıklı matematik öğretimi 6,7 ve 8. sınıflarda da yapılmalıdır.

Okullara teknolojik destek sağlanabilir.

5.3.2. Akademisyenlere öneriler

Eğitimde materyal tasarlama ve geliştirme derslerinde, ilköğretim matematik öğretmenliğinde öğrenim gören eğitim fakültesi öğrencilerine, değer eğitime ilişkin materyal tasarlama ve geliştirme becerileri geliştirilebilir.

Akademisyenler matematik derslerinde yer alan kazanımlara yönelik uygulamalar yaparak sahada görev yapan öğretmenlere kaynak oluşturabilir.

Eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan ilköğretim matematik öğretmenliği öğrencileri, değerlerin kazanımlarına ilişkin bilgilendirilmelidir.

5.3.3. Öğretmenlere öneriler

Araştırma sonucunda öğrencilerin değer ağırlıklı matematik öğretimi yapılan derslerde değerlere karşı farkındalık kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır. İlköğretim matematik öğretmenlerinin değer ağırlıklı olarak matematik öğretimini benimsemeleri bu yaklaşımla matematik öğretimi yapmaları değer eğitimi açısından gereklidir.

Değer ağırlıklı matematik öğretimi yapılırken düz anlatım sınırlı kalmaktadır. Öğretmenlerin görsel ya da işitsel etkinliklerin yer aldığı ders planları ile desteklenmelidir.

KAYNAKÇA

- Acat, M. B., ve Aslan M.(2011). Okulların karakter eğitimi yetkinliği ölçeği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), 7-27. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29179/312453>
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 190366)
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-24. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29184/312499>
- Akman, B. (2011). Okulöncesi dönem değerler eğitiminde ailenin rolü. A. Arıkan (Ed.). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi içinde* (s.149-164). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi.
- Aktaş, Z. Ve Bozdoğan, A. (2016). Fen bilimleri dersi “İnsan ve Çevre” ünitesiyle bütünleştirilmiş etkinliklerin ortaokul öğrencilerinin merhamet değerini kazanmalarına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 14(32), 39-57. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/37180/428762>
- Aktepe, V., Uzunöz, A. ve Sarıçam, İ. (2020). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde çalışkanlık değerine yönelik metafor algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 449-466. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aeusbed/issue/56121/660037>
- Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 278337)
- Altunay, E., Oral, G. ve Yalçınkaya, M. (2014). Eğitim kurumlarında mobbing uygulamalarına ilişkin nitel bir araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 62-80. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/suje/issue/20635/220019>
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ. ve Fidan T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyuefd/issue/40566/491262>

- Arıcı, İ. ve Maden, K. (2018). İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programında saygı değeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 237-256. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/36497/387297>
- Aydın, M. Z. ve Akyol Gürler, Ş. (2012). Okulda değerler eğitimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Aydın, M. Z., ve Akyol Gürler, Ş. (2018). Okulda değerler eğitimi. (5. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ayhan, B. (2008). Olağanüstü durumlarda toplumsal dayanışma ve bütünleşmeye basının katkısı: milli mücadele dönemi Türk basını. *The Journal Of Selcuk University*, 19, 75-99. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbed/issue/61795/924174>
- Ballı, A. (2019). *Bir grup üniversite öğrencisinin çocukluk çağı travmaları ve fedakârlık deneyimlerinin arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:585233)
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aeusbed/issue/30008/290583>
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bitlissos/issue/38061/399955>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Mersin Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5(2), 368-388. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aeusbed/issue/50899/598299>
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfed/issue/46796/586804>
- Başçı Namlı, Z. (2017). Sınıf öğretmenlerinin perspektifinden değerler eğitiminin incelenmesi: Erzurum örneği. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 343-367. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/itobiad/issue/27443/297130>

- Baydır, E. (2018). *İngilizce öğretmenlerinin 2017 taslak ingilizce öğretim programında yer alan değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik öğretmen görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 511422)
- Bayırlı, H. (2020). Merhamet değeri: sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve etkinlik örnekleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(2), 468-493. Erişim Adresi: <http://cije.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/55146/619866>
- Baysal, N. (2013). *Ortaokul sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitimi uygulamalarının öğretmenler yönüyle değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 330462)
- Bektaş, M. ve Karadağ, B. (2013). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin yardımlaşma değerine yönelik geliştirdikleri metaforların incelenmesi. *International Periodical For The Languages*, 8(8), 271-286. Erişim Adresi: <https://www.acarindex.com/pdf/acarindex-58381909-091a.pdf>
- Berkant, H. G., Efendioğlu, A., ve Sürmeli, Z. (2014). Değerler eğitimine yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 9(5), 427-440. Erişim Adresi: https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=makale_tr_ozet&makale_id=17553
- Biçer, S. (2013). *Değerler eğitimi açısından Mehmet Akif Ersoy'a ait "Safahat" adlı eserin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 349421)
- Bishop, A. J. (1988). *Mathematical enculturation: A cultural perspective on mathematics education*. Dordrecht: Kluwer.
- Bishop, A. J. (1998). Cultural conflicts and social change: conceptualising the possibilities and limitations of mathematics education. In P. Gates ve T. Cotton (Ed.), *Proceedings of*
- Bishop, A. J. (1999). Mathematics teaching and values education- An intersection in need of research. *International Reviews on Mathematical Education [Electronic Journal]*, 31 (1). Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11858-999-0001-2>
- Bishop, A. J. (2002). Research, policy and practice: The case of values. *Proceedings of the Third International MES Conference*. Copenhagen: Centre for Research in Learning Mathematics, 1-7. Erişim adresi:

<http://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED469616.pdf>

- Bishop, A. J., FitzSimons, G., Seah, W. T. ve Clarkson, P. (1999, November). Values in mathematics education: Making values teaching explicit in the mahematics classroom. *Paper presented at the combined Annual Meeting of the Australian 230 Association for Research in Education and the New Zealand Association for Research in Education.*_Melbourne, Australia.
- Bolay, S. H. (1997). Felsefî doktrinler ve terimler sözlüğü, Ankara: Akçağ Basım Yayın.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2020). Sanat eğitimi ve öğretimi (7.baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve besinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:257573)
- Coşkun, D. (2011). *İlköğretim birinci kademe 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi denizli ili örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:296418)
- Çelebi, G. (2020). *Beşinci sınıf matematik öğretim programı ile bütünleştirilmiş bilimsellik değeri eğitim programının etkililiğinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:620284)
- Çengelci, T. (2011). Değerler eğitiminde ahlak ve karakter eğitiminin yeri. A. Arıkan (Editör). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi* içinde (s.51-70). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi.
- Çengelci, T. , Hancı, B. ve Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33-56. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29175/312420>
- Çifçi, T.,ve Ünalı, Ü.E. (2014). Coğrafya öğretmenlerinin değer eğitiminin mevcut durumu ile ilgili görüş ve düşünceleri. *Journal Of World Of Turks*, 6(2), 81-99. Erişim Adresi: <https://www.academia.edu/13690888>
- Çileli, M. (1986). Ahlak psikolojisi ve eğitimi. Ankara: Verso Yayıncılık.

- Çimen, O. ve Yılmaz, M. (2021). İlköğretim öğrencilerinin geri dönüşümle ilgili bilgileri ve geri dönüşüm davranışları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 63-74. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16695/173538>
- Çubukçu, Z. (2012). İlköğretim öğrencilerinin karakter eğitimi sürecinde örtük programın etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1513-1534: Erişim Adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/249075/>
- Dede, Y. (2007). Matematik öğretiminde değerlerin yeri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 12-25. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/1493/18051>
- Dede, Y. (2016). Matematik eğitimine özgü değer kategorileri ve uygulamaları. E. Bingölbalı, S. Arslan ve İ. Ö. Zembat (Edj, Matematik Eğitiminde Teoriler (ss: 786-802). Ankara: Pegem A.
- Delican, E. ve Sönmez, Ö. (2013). Doğal çevreye duyarlılık. *Araştırma Temelli Etkinlik Dergisi*, 3(2), 59-74. Erişim Adresi: <https://ated.info.tr/ojs-3.2.1-3/index.php/ated/article/view/71>
- Deniz, D. (2018). Matematik öğretim programında yer alan değerler eğitime yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 608-705. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/opus/issue/39179/476727>
- Dilmaç, B. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:211415)
- Doğanay, A. , Seggie N. ve Caner, A. (2012). Değerler eğitiminde örnek bir proje: Avrupa değerler eğitimi projesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 2(3), 73-86. Erişim Adresi: <https://docplayer.biz.tr/2176369>
- Ekşi, H. ve Katılmış, A. (2016). Uygulama örnekleriyle değerler eğitimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ergün, M., Özmantar, M. F., Bay, E., ve Ağaç, G. (2015). Cumhuriyetin ilanından günümüze eğitimde, program geliştirmede ve matematik programlarında yaşanan değişim ve gelişmeler. Ankara: Pegem Akademi

- Erhun, H. (2010). *7-12 yaş çocuklarda paylaşma ve yardımlaşma değerlerinin hadisler ışığında öğretimi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:261107)
- Ersoy, A. (2010). İlköğretimde değer kazanımlarının incelenmesinde karikatür kullanımı: dayanışma değeri örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 79-103. Erişim Adresi: <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423910321.pdf>
- Fichter, J. (1996). *Sosyoloji nedir?* (N. Çelebi, Çev.) Ankara: Atilla Kitapevi.
- FitzSimons, G., Seah, W., Bishop, A.J. ve Clarkson, P. (2000). Conceptions of values and mathematics education held by Australian primary teachers: Preliminary findings 235 from VAMP. *Proceedings of the History and Pedagogy of Mathematics Conference*, National Taiwan Normal University, Taipei.
- Gordon, D. (1982) The concept of the hidden curriculum. *Journal of Philosophy of Education*, 16(2), 187-198. Erişim Adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-9752.1982.tb00611.x>
- Halaç, H., Bayır, Ö. ve Köse, T. (2021). İlkokul öğrencilerine yönelik kültürel mirasa duyarlılık ölçeği' nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(31), 197-218. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/befdergi/issue/62852/810944>
- Halstead, J. M. (1996). Values and values education in schools. values in education and education in values (Ed. J. M. Halstead ve M.J. Taylor), Falmer Pres, London.
- Hunt, B.S. (1981). Effects of values activities on content retention and attitudes of students in junior high social studies clases, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Arizona State University, USA.
- Ilgar, M. Z. (1996). *Denetim odağının değer sistemleri ahlaki gelişim düzeyi ve öz ahlaki değerlendirme üzerindeki etkileri* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 51810).
- Ilıman, M. (2018). *İngilizce dersinde basamaklı öğretim programına ilişkin bir eylem araştırması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:524637)

- Johnson, A. P. (2012). Eylem Araştırması El Kitabı. (Çev. Y. Uzuner ve Anay M. Ö.). (3.Baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Keskin, Y. ve Öğretici, B. (2013). Sosyal bilgiler dersinde “duyarlılık” değerinin etkinlikler yoluyla kazandırılması. *Nitel Bir Araştırma. Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 143-181. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29175/312424>
- Keskin, Y. (2016). Değerlere Genel Bir Bakış. Tanımı, Özellikleri, İşlevi ve Sınıflandırması.(Köylü M. Ed.). Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi, (s.19- 52). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kılıç, T. (2019). *Coğrafya öğretim programında yer alan coğrafi becerilere ilişkin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:590050)
- Kılıç, I. (2016). Ortaokul öğrencilerinin müzik ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 360-372. Erişim Adresi: http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/35.ilgim_kilic_.pdf
- Kılıç, A. (2019). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sevgi değerine yönelik algıları* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:580821)
- Kılınç, F. E. (2015). Değer Eğitiminin Tanımı, Önemi ve Kapsamı. S. Yağan Güder içinde, Okul Öncesi ve İlkokul Döneminde Değerler Eğitimi. (s.1- 20). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- King, J. P. (2006). Matematik sanatı, (Çeviren: N. Arık). (17. Baskı). Ankara: TÜBİTAK yayını.
- Kirschenbaum, H. (1994). 100 Ways to Enhance Values and Morality in Schools and Youth Settings, Allynve Bacon, Old Tappan, New jersey.
- Köklü, N. (2001). Eğitim eylem araştırması-öğretmen araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34, 39-40. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auedfd/issue/38893/455096>
- Kurtdede, Fidan (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2(2), 1-18. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akukeg/issue/29339/313960>

- Kuş, D. (2009). *İlköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin 8.sınıf ilköğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:240185)
- Kuşdil, E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikolojisi Dergisi*, 75(45), 59-76. Erişim Adresi: <http://acikerisim.uludag.edu.tr/jspui/handle/11452/20898>
- Kuzu, A. (2009). Öğretmen yetiştirme ve meslek gelişiminde eylem araştırması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 425-431. Erişim Adresi: <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/action-researchin-teacher-training-and-professional-development.pdf>
- Lickona, T. (1999). Educating for Character (How our schools can teach respect and responsibility). *New York: Bantam Books*.
- Lincon, Thomas (1992). Educating For Character (How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility). *Bantam Books*.
- Martin, J.R. (1976) What should we do with a hidden curriculum when we find one? *Curriculum Inquiry*, 6(2), 135-151. Erişim Adresi: <https://www.jstor.org/stable/1179759>
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2005). Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. *İlköğretim Okulu Matematik Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara.
- MEB. (2013). *Ortaokul matematik dersi (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara.
- MEB. (2018). <http://www.mevzuat.gov.tr>. Erişim adresi:<http://www.mevzuat.gov.tr>_Erişim tarihi: (11.05.2019).
- MEB. (2018a). *Matematik dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara.
- MEB. (2018b). *Ortaöğretim matematik dersi öğretim programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar)*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2000). İlköğretim okulu matematik programı 6-7-8. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü, İstanbul.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). İlköğretim matematik dersi 6-8. sınıflar öğretim programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017a). Matematik Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar), Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). 2017 yılı matematik dersi öğretim programının (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar), Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- Moralı, S. ve Uğurel, I. (2008). Matematik ve oyun etkileşimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 75-98. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/6746/90703>
- Nottingham: Centre for the Study of Mathematics Education University of Nottingham.
- Ogelman, H. S. ve Sarıkaya H. E. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri: Denizli ili örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 81-100. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11234/134081>
- Önder, S. ve Keskin, S. (2018). Sakarya ölçeğinde 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medyada sevgi değerini yansıtan paylaşımları üzerine nitel bir araştırma. *Journal Of Political Administrative And Local Studies*, 1(2), 93-111. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jpaljournal/issue/39232/461954>
- Öz, E. (2018). 2005-2018 yılları arasında değişen ortaokul matematik öğretim programlarının öğretmen görüşleri ve içerik boyutları açısından değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no:518666).
- Özensel, E. (2004). *Türk gençliğinin değerleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 148213).
- Özkaya, F. ve Duru, A. (2020). Ortaokul matematik ders kitaplarında değerler eğitimi kapsamındaki değerlerin yer alma durumlarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 43-67. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usakead/issue/58144/798421>
- Özmantar, M. F., Agaç, G., Yılmaz, B., ve Özbey, N. (2020). Cumhuriyet Dönemi Ortaokul Matematik Öğretim Programlarına Genel Bir Bakış. M. F. Özmantar, H. Akkoç, B. K. Kayıran, ve M. Özyurt, *Ortaokul matematik öğretim programları tarihsel bir inceleme* (2. b., s. 29-75). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Öztürk Samur, A. (2011). *Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 279111).
- Samsunlu, Ö. (2020). *4-6 yaş çocuklar için hayvanlara yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve uygulanan programının etkililiği* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 655948).
- Sancaklı, S. (2013). Hadisler çerçevesinde israf olgusunun analizi. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(1), 45-86. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/efd/issue/43596/533807>
- Sapsağlam, Ö. ve Ömerlioğlu, E. (Ed.). (2016). *Okul öncesi dönemde karakter ve değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: düşük ve yüksek okul yaşam kalitesine sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 206423).
- Seah, W. T. (2002). Exploring teacher clarification of values relating to mathemayics education. In C. Vale ve J. Roumeliotis ve J. Horwood (Eds.), *Valuing Mathematics in Society* (93-104). Brunswick, Australia: Mathematical Association of Victoria.
- Seah, W. T., ve Bishop, A. J. (2000). Values in mathematics textbooks: A view through two Australasian regions. *Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*, New Orleans, LA.
- Seah, W. T., Andersson, A., Bishop, A., ve Clarkson, P. (2016). What would the mathematics curriculum look like if values were the focus. *For the Learning of Mathematics*, 36(1), 14-20. Erişim Adresi: <https://www.jstor.org/stable/44382694>
- Sezer, A. ve Çoban, O. (2006). Ortaokul öğrencilerinin sorumluluk değeri algıları. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1) 22-39. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usakead/issue/21631/232420>
- Sezer, A. , Çoban, O. ve Akşit, İ. (2017). Öğretmenlerin sorumluluk değeri algılarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 122 – 144. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usakead/issue/27330/285941>
- Shrivastava, K. (2014). Teaching Values through a Problem Solving Approach to Mathematics. *International Journal of Engineering Research And Management*. 1(8).

- Sırrı, V. ve Mehmedoğlu, U. (2015). Karakter eğitimi: Dün, bugün ve yarın. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 121-144. Erişim Adresi: <http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/475>
- Snyder, B. (1971) *The hidden curriculum*, Knopf, New York.
- Sözcü, U. , Kıldan, O. , Aydınözü, D. ve İbret, Ü. (2018). Bilimsellik değerine ilişkin zihinsel modellerin değişiminin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(2) 9-22. Erişim Adresi: <https://www.researchgate.net/publication/288888635>
- Tahiroğlu, M. ve Çetin, T. (2012). İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde sağlıklı olmaya önem verme değerinin öğretimine ilişkin öğrenci tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1633-1651. Erişim Adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/249079>
- Tanişlı, D., ve Danişman, Ş. (2020). Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programlarında Duyuşsal Özellikler . M. F. Özmantar, H. Akkoç, B. K. Kayıran, ve M. Özyurt, *Ortaokul Matematik Öğretim Programları Tarihsel Bir İnceleme* (s. 436). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Taplin, M. (1998). *Education in human values through mathematics: Mathematics through education in human values*. Hong Kong: Institute of Sathya Sai Education.
- Taplin, M. (2002). *Integrating Educare into Mainstream Schools*. Hong Kong: Institute of Sathya Sai Education.
- Taplin, M. (2007). *Teaching Values Through A Problem-Solving Approach*. Hong Kong: Institute of Sathya Sai Education. *The First International Mathematics Education and Society Conference* (12-16).
- Tezcan, Ö. , Ada, S. Ve Baysal, N. (2016). Eğitim alanında eylem araştırmaları. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 133-148. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kosbed/issue/43168/524851>
- Tuncel, G. (2018). Sosyal bilgiler dersinde “doğal çevreye duyarlılık” değerinin geliştirilmesinde alternatif çevreci uygulamalar. *International Journal of Geography and Geography Education*, 38, 91-103. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/igge/issue/38150/440890>

- Tural, K. S. (1988). Kültürel Kimlik Üzerine Düşüncelere. Ankara: Kültür Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Bahar Dergisi*. 6(2), 227-259 Erişim Tarihi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/256318>
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek araştırma tekniği: görüşme. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24, 543-560. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10372/126941>
- Ulusoy, K., ve Arslan, A. (2019). Değerli bir kavram olarak " değer ve değerler eğitimi ". (3. Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Ulusoy, K., ve Dilmaç, B. (2016). *Değerler Eğitimi* (6. Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Uyanık Balat, G. ve Balaban Dağal, A. (2009). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikleri*. (2. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Uyanık Balat, G., Özdemir Beceren, B. ve Adak Özdemir, A. (2011). The evaluation of parents' views related to helping pre-school children gain some universal values. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 908-912. Erişim Adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042811003892>
- Uysal, E. (2003). Değerler üzerine bazı düşünceler ve bir erdem tasnifi denemesi: insanî erdemler–islâmî erdemler. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(1), 51-69. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uluifd/issue/13494/163054>
- Welton, D. A. ve Mallan, J. T. (1999). Children and their world: Strategies for teaching social studies, Houghton Mifflin Company, Boston.
- Woodall, T., Hiller, A. ve Resnick, S. (2012): Making sense of higher education: students as consumers and the value of the university experience. *Studies in Higher Education*, DOI:10.1080/03075079.2011.648373.
- Yalçın İncik, E. (2017). *İlkokul öğretmen ve öğrencilerinin proje tabanlı öğrenmeye ilişkin sorunlarını çözmede eylem araştırması* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 454771).

- Yalçın, I. (2019). *Tarık Buğra'nın romanlarında değerler eğitimi*. (Yüksek Lisans Tezi).
YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 565716).
- Yaman, E. (2016). Değerler eğitimi eğitimde yeni ufuklar. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıkılmış, A. (2007). Etkileşime dayalı matematik öğretimi. (2. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2006). Nitel Araştırma Yöntemleri. (6.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (10. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, D. (2011). İbrahim Zeki Burdurlu' nun eserlerinde sevgi değeri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 203-230. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sutad/issue/26255/276577>
- Yılmaz, K. (2010). Devlet ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel adalet algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 9- 616. Erişim Adresi: https://openaccess.dpu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12438/1028/y%C4%B1lmaz_kursad_2010.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Yükrük S. ve Akarsu, S. (2017). Ortaokul (5-8) müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların değerler bakımından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3) 1171-1186. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/29417/321144>
- Yüksel, S. (2005). Kohlberg ve ahlak eğitiminde örtük program: Yeni ilköğretim programlarında yer alan ahlaki değerleri kazandırma için bir açılım. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 329-338. Erişim Adresi: <https://www.acarindex.com/journals/kuram-ve-uygulamada-egitim-bilimleri-855>

EKLER

EK 1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Öğrenci Kodu	Özellikleri
Ö1	12 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ olan ayrı yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise serbest piyasada çalışmaktadır.
Ö2	11 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ olan ayrı yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise araba tamircisidir.
Ö3	11 yaşında kız öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise esnaftır.
Ö4	11 yaşında kız öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise üniversitede çalışmaktadır.
Ö5	11 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise kaynakçıdır.
Ö6	10 yaşında kız öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise çalışmamaktadır.
Ö7	12 yaşında kız öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise market çalışanıdır.
Ö8	10 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise market çalışanıdır.
Ö9	10 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise market çalışanıdır.
Ö10	13 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi aşçı babası ise fabrikada işçidir.
Ö11	11 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ ve ayrı yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise cezaevindedir.
Ö12	13 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ve babası güvenlik görevlisidir.
Ö13	13 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ayrı yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise sanayide iş sahibidir.
Ö14	10 yaşında kız öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise cam işi ile uğraşmaktadır.
Ö15	12 yaşında kız öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise inşaat çalışanıdır.
Ö16	12 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise işçidir.
Ö17	10 yaşında kız öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise operatördür.
Ö18	11 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise mobilyacıdır.
Ö19	11 yaşında erkek öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise mobilyacıdır.
Ö20	12 yaşında kız öğrencidir. Anne babası sağ ve birlikte yaşayan öğrencinin annesi ev hanımı babası ise esnaftır.

EK 2. VELİ İZİN BELGESİ

Değerli Veliler,

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Matematik öğretmeni olarak görevli olan Medine AKYILDIZ “Matematik” derslerinde Değerler Eğitime Yönelik Etkinliklerle Matematik Öğretimi” konulu yüksek lisans tez çalışmasını Ortaokulunda yürütmektedir. Bu araştırmanın amacı öğrencilerin matematik derslerinde de değerlere farkındalık oluşturmalarıdır.

Etkinlikler okulda Matematik ders saatleri içerisinde yapılacaktır. Araştırmaya katılmasına izin verdiğiniz çocuğunuzun bilgileri gizli tutulacak ve sadece bilimsel araştırmada kullanılacaktır.

Saygılarımla...

Medine AKYILDIZ

Bu araştırmaya çocuğum’nın katılmasına ve bilgilerinin bilimsel amaçlı kullanımına izin veriyorum.

Veli Ad- Soyadı:

İmza:

EK 3. EŞME KİLİMLERİ ETKİNLİK FORMU

Eşme Kilimleri – Uşak

Eşme, Yörük-Türkmen kökenli insanların yerleşim yeri olması sebebiyle göçebe kültürünün pek çok özelliğini göstermektedir. Kökboyası kilim ve halı kültürü bunun temel göstergesidir. Yöresel birikim ile dokunan Eşme kilimi Anadolu'nun başka yörelerinde olmayan yapısal özelliklere sahiptir. Eşme Kilimleri, genelde tacirlerin siparişleri ile, ticari amaçla dokunmaktadır. Bunun yanı sıra, Eşme halkının kendi evleri için dokudukları kilimler vardır ve az da olsa bazı evlerde halen kendi ihtiyaçları için dokuma yapılmaktadır.

Eşme kilim desenlerinde genellikle geometrik şekiller belli düzende ve sayıda kullanılır.

Yukarıda görseli olan Eşme kiliminin ortasında oluşan örüntüyü 18. şekle kadar devam ettiriniz.

Yukarıda görseli olan Eşme kiliminin ortasında oluşan örüntünün 25. şekli hangi renk olmalıdır?

Bu geleneği devam ettirecek olsaydınız siz hangi örüntüyü kullanarak kilim dokurdunuz?

Bu kilimi dokuyan kişinin yerine kendinizi koyunuz.

Hangi matematik bilgisine sahip olmanız gerekir?

Bu kilimi dokuduktan 100 yıl sonra senin kilimini kullanan insanlar senin ve kilimin hakkında ne düşünebilirler?

Siz bu tür eski kilimler gördüğünüzde ne düşünüyorsunuz?

Bu tür ata mirasları bize ulaşmasaydı ne olurdu?

Ulaşması için neler yapılması gerekir?

EK 4. FELÇLİ HAYVANLARIN EN YAKIN DOSTU AGOP USTA ETKİNLİK FORMU

İstanbul Çemberlitaş'ta 45 yıldır mücevher tasarımcılığı yapan Agop Kuyumcuoğlu engelli sokak hayvanları için el emeği yürüteçler hazırlamaktadır. Kazalardan, balkondan düşmekten genelde de araba çarpmalarından dolayı omurgaları kırılmış bu sebeple ayakları felç kalmış kedi ve köpeklerin yerde sürünmelerine gönlü razı olmayan Agop Usta, kedi ve köpekler için ne yapacağını düşünerek yürüteç tasarlamaya karar vermiştir. Agop Kuyumcuoğlu 6 ayda 650 engelli hayvanı yürüteçle buluşturmuştur. Agop usta kediler ve köpekler için iki farklı yürüteç yapmakta ve engelli hayvanı olan hayvanseverlere hediye etmektedir. Elinden geldiğince yürüteç yapmaya devam ederek engelli hayvanlara yardım edeceğini söylemektedir.

Engelli hayvana sahip hayvanseverlere, Agop Usta'nın hediye ettiği yürüteçlerin bedeli normalde kediler için 2000 TL, köpekler için ise 4500 TL'dir. Agop Usta düşük maliyetle normalde satılan yürüteçlerden daha kaliteli bir yürüteç yapmakta ve hayvanseverlere hediye etmektedir.

Agop Usta, yürüteç yapmaya iki yıl boyunca devam ederse kaç engelli hayvana yürüteç yapmış olacaktır?

a. Agop Usta, 250 adet kedi yürütecini hediye etmek yerine satmak isteseydi ne kadar para elde ederdi?

b. Agop Usta, 400 adet köpek yürütecini hediye etmek yerine satmak isteseydi ne kadar para elde ederdi?

c) Satmak yerine hediye etmeyi tercih etmesinin sebebi ne olabilir?

d) Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Satmayı mı yoksa hediye etmeyi mi? Neden?

a. Agop Ustayı nasıl biri olarak tanımlarsınız?

b. Siz Agop ustanın yerinde olsaydınız ne yapardınız?

Siz de engelli hayvana sahip olduğunuzu ve Agop Ustanın engelli hayvanınız için bir yürüteç hediye ettiğini düşünün.

Ne hissederdiniz?

Agop Usta hakkında neler düşünürdünüz?

EK 5. BİR BARDAK ÇORBAYLA GÖNÜLLERİ ISITIYOR ETKİNLİK FORMU

BİR BARDAK ÇORBAYLA GÖNÜLLERİ ISITIYOR...

Konya’da, esnaf emeklisi Lokman Amca, eşinin evde yaptığı 150 kişilik çorbayı, haftanın üç günü hastahane önünde vatandaşlara ikram ediyor. Her ay, çorba yapımı için emekli maaşından 480 TL bütçe ayırıyor. Buna göre, Lokman Amca;

- Lokman Amca bir haftada kaç kişiye çorba ikram etmiş olur?
- Lokman Amca bir ayda kaç kişiye çorba ikram etmiş olur? (Bir ay 4 haftadır.)
- Lokman Amca bir yılda kaç kişiye çorba ikram etmiş olur? (Bir yıl 12 aydır.)

9450 kişiye çorba ikram ettiğine göre kaç hafta boyunca çorba ikram etmiştir?

Lokman Amcanın çorba yapımı için bir günlük bütçesini hesaplayınız.(Bir ay 4 hafta olarak hesaplanacaktır.)

Lokman Amca, çorba yapımı için bir yıl boyunca ayırdığı bütçeyi hesaplayınız.

- Lokman Amca bu çorbayı yapmasaydı haftalık, aylık ve yıllık ne kadar para biriktirmiş olurdu?
 - Para biriktirmek yerine bu yolu seçmesinin nedeni ne olabilir?
 - Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz. Para biriktirmeyi mi yoksa yardım etmeyi mi? Neden?
- Lokman Amcayı nasıl birisi olarak tanımlarsınız?
 - Siz Lokman Amcanın yerinde olsanız ne yapardınız?

Lokman Amcanın bu yardımı yapabilmesi için hangi becerilere ve değerlere sahip olması gerekir?

Bir gün sabah saatlerinde hastahaneye aç karnına gittiğinizi ve size çorba ikram edildiğini düşününüz.

a. Ne hissederdiniz?

b. Çorbayı ikram eden amca hakkında neler düşünürdünüz?

EK 6. TEMİZLİK ELÇİSİ CEVAT AMCA ETKİNLİK FORMU

Adapazarı'nda 79 yaşındaki Cevat Dönmez, 25 yıldır sokakları temizliyor. Ağaçları budayanlara, çimleri biçenlere yardım ediyor. Çocukluğundan beri temizlik işleri ile ilgilenmeyi seven Cevat Amca Almanya'dan uzunca bir süre çalıştıktan sonra Türkiye'ye dönen Cevat Amca sokakları kirli gördüğünde çok üzölmüş ve eline bir süpürge almış ve sokakları temizlemeye başlamış. Parkları, camileri ve mahallesinde kirli gördüğü her yeri temizliyor. Cevat Amcanın bizlerden yediklerinizi yere atmamamızı, geri dönüşüm için gerekli yerlere göndermemizi ve herkesin kapısının önünü temizlemesini istememektedir.

Plastik atıkların doğaya bırakılmasından 1000 yıl sonra, pet şişeler için 400 yıl, alüminyum kutular 250 yıl ve köpükten yapılan malzemeler 50 yıl sonra tamamen çözölmektedir. Plastik sebebiyle olumsuz etkilenen canlı türünün 400 olduğı biliniyor.

Plastik geri dönüşümü ile 1050 adet dönüştürölmüş plastik kapak ile 6 kişilik bir oturma grubu yapılabilir ve 2,5 litrelik bir plastik şişe geri kazanılıp üretimde kullanılırsa 6 saatlik 60 watt'lık elektrik enerjisini tasarruf edilebilir. Buna göre;

Cevat Amcanın günlük olarak 300 adet plastik kapak topladığı bilindiğine göre geri dönüşüm ile haftada kaç adet 6 kişilik oturma grubu yapıldığı düşünölebilir?

Cevat Amcanın günlük 30 adet 2,5 litrelik plastik şişe topladığı bilindiğine göre geri dönüşüm ile ayda kaç watt'lık elektrik enerjisi üretilebilir?

Plastik atıkları yere atmamak neden önemlidir?

Plastik atıkları geri dönüşümle tekrar kullanılır hale getirmek hakkında ne düşünüyorsunuz?

1000 yıl sonra toprakta ancak çözünen plastik atıkları yere atmayı mı geri dönuştürmeyi mi tercih ederdiniz? Neden?

Cevat Amcanın sizin mahallenizde yaşadığını ve mahallenizi her gün temizleyerek güzelleştirdiğini düşününüz.

Ne hissederdiniz?

Mahallenizin temiz olması için siz neler yaparsınız?

Cevat Amcayı nasıl biri olarak tanımlarsınız?

Siz Cevat Amcanın yerinde olsanız neler yapardınız?

EK 7. ÜSKÜDAR METROSU'NDA PİYANO ÇALAN BATURAY KARTAL

İstanbul Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü'nde spor eğitim uzmanı olarak çalışan Baturay Kartal, haftada iki gün bir saat mesai saatleri dışında Üsküdar Metrosu'nda piyano çalarak topladığı paralar ile ihtiyaç sahibi çocuklara kışlık giyecek ve bot alıyor.

1 aydır Üsküdar-Çekmeköy Metro Hattı'nın Üsküdar durağında piyano çalan 28 yaşındaki Baturay Kartal, 5000 lira topladı. Topladığı paraları ve harcadığı tutarları sosyal medya hesabından paylaşan Baturay Kartal 2 ay daha Üsküdar Metrosu'nda piyano çalacak.

Baturay Kartal'ın diğer aylarda da eşit miktarda para topladığına göre toplamda ne kadar para toplamış olacak?

Baturay Kartal, 5000 lira ile tanesi 100 TL'den 20 adet bot almış. Geriye kalan para ile de 15 adet kaban almıştır. Bir kabanın fiyatını bulunuz.

Baturay Kartal, her ay 20 adet bot ve 15 adet kaban alacağına göre;

Toplamda kaç adet kaban almış olacaktır?

Toplamda kaç adet bot almış olacaktır?

a) Baturay Kartal, Üsküdar Metrosu'nda piyano çalarak geçirdiği zaman diliminde dinlenseydi kaç saat dinlenmek için zamanı olurdu?

b) Dinlenmek yerine bu yolu seçmesinin nedeni ne olabilir?

Böyle bir durumda siz hangisini seçerdiniz? Dinlenmeyi mi yoksa yardım etmeyi mi ?
Neden?

a) Baturay Kartal'ı nasıl biri olarak tanımlarsınız?

b) Siz Baturay Kartal'ın yerinde olsanız ne yapardınız?

Baturay Kartal'ın bu yardımı yapabilmesi için hangi değerlere ve becerilere sahip olmamız gerekir?

Kış mevsimi geldiği hâlde mont ve botunuzun olmadığını düşününüz.

a) Ne hissederdiniz?

b) Size mont ve bot alan kişi hakkında neler düşünürdünüz?

EK 8. BÜYÜK AĞA MEDRESESİ / AMASYA ETKİNLİK FORMU

Kapı Ağası Hüseyin Ağa tarafından 1488 yılında yaptırılmıştır. Planı klasik **Osmanlı** medrese formundan farklılık gösterir. Özellikle **Selçuklu** mezar anıtlarında görülen **sekizgen** plan şeması ilk kez bu medresede uygulanmıştır. Medrese Amasya’da yüksek derecede eğitim öğretimin yapıldığı yer olmuştur. Altmışlı Medreseler grubundan olan bu medresede, en bilineni **Taşköprülüzade Mustafa Müslihiddin Efendi** olmak üzere birçok ilim adamı müderrislik yapmıştır. 19’uncu yüzyıl sonlarında eski canlılığını yitiren medrese, yaşanan depremler sonrası kullanılamaz durumda iken, 1978 yılında restore edilerek bugünkü haline kavuşmuştur.

Kapı Ağa Medresesi günümüzde kaç yaşındadır?

Kapı Ağa Medresesi’nin köşe noktalarını belirleyiniz ve isimlendiriniz.

Kapı Ağa Medresesi’nin kenarlarını belirleyiniz ve isimlendiriniz.

Kapı Ağa Medresesi’nin köşegenlerini çizin ve isimlendiriniz.

Bir bölmede 3 adet revak bulunduğu göre toplamda kaç adet revak bulunur? (**Revak:** Sırtı bağlı olduğu binaya dayalı, üstü örtülü yarı açık mekândır.)

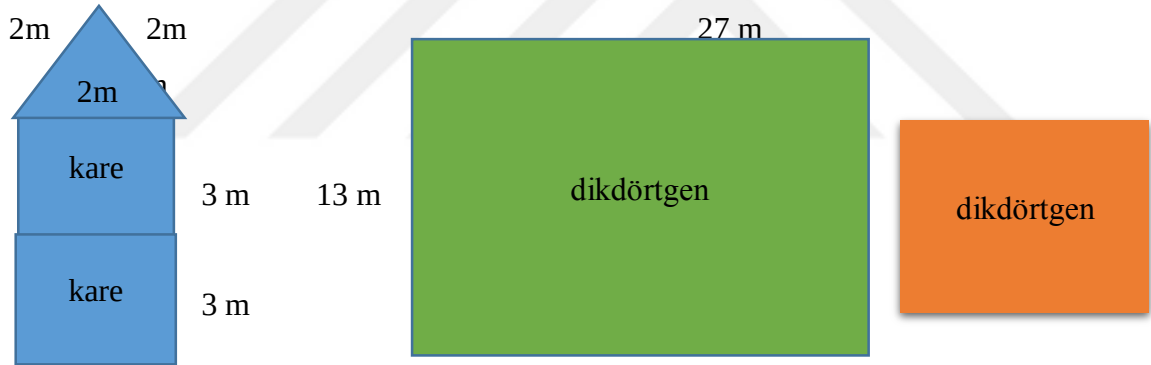
O dönemki mimarin matematik bilgisi hakkında ne düşünüyorsunuz?

O dönemde medresede eğitim alan bir öğrenci yerine kendinizi koyunuz. Öğrendiğiniz matematik bilgileri ışığında bu medreseyi tanıtınız.

Bu tür yapıların restarasyonu niçin gerekli?

Bu tür bir restarasyon olmasaydı ne olurdu?

EK 9. DUT AĞACI ETKİNLİK FORMU

Yekta Beylerin İki Katlı Evi

Top Oynadıkları Boş Arsa

Bakla Tarlası

Yekta Beylerin evinin çatısının çevresini bulunuz.

Yekta Beylerin birinci katının çevresini bulunuz.

Yekta Beylerin ikinci katının çevresini bulunuz.

Top oynadıkları boş arsanın çevre uzunluğunu bulunuz.

Bakla tarlasının çevre uzunluğunu bulunuz.

a. Siz de yıllar sonra çocukluğunuzun geçtiği yere döndüğünüzde neler hissederdiniz?

b. Çocukluğunuzun geçtiği yere döndüğünüzde değişen mekanlar karşısında neler hissederdiniz?

Yeşil alalara bina yapılması konusunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

DUT AĞACI

Bu sabah doğup büyüdüğüm mahallenin sokaklarında dolaştım
Çocukluğumu yaşamak istedim bu sabah
Ve bir an keşke bugün hiç olmasaymış diye düşündüm
Keşke dün, dün kalsaymış

Şu sağdaki iki katlı ev Nezahat Hanımlarındı galiba
Yok yok bu Yekta Beylerinki olmalı
Nezahat Hanımlarının yanısıra top oynadığımız boş arsaydı
İyi ama nerde boş arsa, ya bakla tarlası, peki taş mektep neredeler
Kimler götürdü kimler çaldı o güzelim anıları benden

Birden Rıza Amca'yı gördüm
Yine o dut ağacının altında oturuyordu
Koştum ellerine sarıldım, önce tanımadı
Sonra Rıza Amca'nın sınımsıcak ellerinde
Çocukluğumu yeniden yaşamaya başladım

Tam o karşımızdaki evin üçüncü katında otururlardı
On dört yaşında boyanmaya başladığından
Mahalleli sonunu pek iyi görmezdi doğrusu
Bu kız çok tango oldu derlerdi
Evlenmiş, iki sokak öteye taşınmışlar
Eskisi gibi mi diye sordum
Eskisi gibiymiş, biraz kilo almış o kadar, olsun
Kim bilir kilolu olmak bile ne yakışmıştır ona
Zaten ne yakışmazdı ki

Rengini beğenmedim bugün Rıza Amca
Üstelik bayağı süzölmüşsün
Tabi gece hayatı, içki, sigara, bakmıyorsunuz ki kendinize
İlahi Rıza Amca
Birlikler umumi katipliğinden emekli olalı beri
Gecesi gündüzü bu dut ağacının altında geçerdi
Son üç sadrazamı ve

Cumhuriyet'ten bu yana bütün başvekilleri
Sırasıyla ezbere bilir, bize de saydırırdı çocukluğumuzda
Hala hatırlıyor musun diye sordu
Hatırlıyor muyum?
Hiç unutamamıştım ki
Bilekten bağlı açık sandaletler giyerdi
Nedense pek derin bir iz bıraktı bende bu sandaletler
Bir de kol altları genişçe oyulmuş pembe bluzu
İlk sigarasını yakışımı hatırlıyorum da
Ne gururlanmıştım ya Rabbim
Nasıl da bakmıştı gözlerime
Yıllar yılı bu bakışlarla yaşadım
Onlarla uyudum, onlarla uyandım
Şimdi kim bilir hangi eller yakıyordur sigarasını
Oysa bu dut ağacının altında söz vermiştim
Söz, söz, söz
Hep lafta kaldı dedi, Rıza amca
Yıkmadık ev bırakmadılar mahallede
Evlerle beraber bahçeler de yok oldu
Bir şu dut ağacı kaldı, onu kesmeseler bari
Birden gözleri parladı
Sahi sen televizyona filan da çıkıyorsun dedi
Tabi ya seni dinlerler
Bir seferinde söyle, çık pat pat söyle
Şu dut ağacını kesmesinler de
Aslında dizlerinde derman olsa Nafua vekiline bile çıkardı Rıza amca
Ama gençler ne güne duruyordu ki
Söz verdim Rıza amcaya
Dut ağacını kestirmeyeceğime söz verdim
Dünü bilmeden bugünü yaşamının bedeli öylesine ağırdı ki
Yarını bugünden kurtarmak için hayatımda ikinci kez söz verdim
Birinciye tutamamıştım ama
İkinci sözümü tutacağıma söz verdim

EK 10. UNUTULMAYAN KONYA GELENEĞİ “ŞİVLİLİK” ETKİNLİK FORMU

Selçuklu Devleti’ne başkentlik yapan Konya’da, Regaip Kandili’nde kente özgü olan Şivlilik geleneği asırlardır devam etmektedir. Şivlilik kutlamaları, Osmanlı Dönemi öncesinden bugüne kadar uzanan en eski geleneklerden biridir. Bu kutlamalar Regaip Kandili’nden bir gün önce geceleyin başlamaktadır. Akşam namazından sonra çocuklar, sokaklara çıkıp mahallede büyüklerinin uygun bir alanda ateş yakmasını bekler. Çocuklar, Regaip Kandili ünü ise sabah erkenden maniler okuyarak, kapı kapı dolaşıp şeker ve çikolata toplar. Çocukların bu tatlı telâşu akşama kadar sürer.

Şivlilik için sabah saat 09:00’da buluşan Zeynep, Ali ve Bahar ellerine büyükçe bir poşet alırlar ve kapı kapı gezip çikolata, şeker toplamaya başladılar. Akşam 17:45’te poşetleri dolu bir şekilde evlerine döndüler.

Zeynep, Ali ve Bahar kaç saat kaç dakika şivlilik toplamak için dışarda zaman geçirmişlerdir?

Zeynep, Ali ve Bahar’ın her birinin poşetinden 106 adet çikolata, 52 adet topitop ve 32 adet gofret çıktığına göre;

Toplam kaç adet çikolata toplamışlardır?

Toplam kaç adet topitop toplamışlardır?

Toplam kaç adet gofret toplamışlardır?

Asırlardır bu geleneğin yaşatıldığı Konya’da yaşadığınızı düşününüz. Hiç tanımadığınız insanların kandilini kutlayıp size şekerleme vermesi karşısında ne hissederdiniz?

Şivlilik geleneği, günümüze kadar devam etmeseydi ne olurdu?

Şivlilik geleneği gibi geleneklerimizin devam etmesi için neler yapmalıyız?

Siz de yetişkin olduğunuzu ve şivlilik dağıttığınızı düşündüğünüzde kapınıza gelen çocuklara neler demek istediniz?

